

Zadovoljni Kranjci

»Vrag, pa taka veselica, kjer ne morš noben'ga ubit'!«

Vsakdo pozna mesto. Za dvajset let vanj ni značilno nič drugega kakor napredek. Vsesstranski se razume v svojem centru socializacije, bratstva in enotnosti, ostreje opravlja z vsemi malomeščanskimi elementi, se družbeno preorientiralo in vzpostavilo socializem.

Vse mesto je za dvajset let samo zadovoljno. Nenehno prizadevanje v smeri

Nadaljevanje na 4. strani

SREČNO 65!

tribuna

HOJA PO VRVI

18. avgusta v Celju:

Spriva se mi je zdelo od sile lumentno poskusit enkrat - s tem izletom v tvojansko pravic - tako čisto konkretno, kakor sem pravil, "transcendirati" tole "naše lili-puntanstvo" (P. Kalen), prestopiti svoje meje, zanikati svoj aprilski "provinciализem" (J. Javoršek), nato pa sem sklenil enkrat se vselej opraviiti s svojimi intelektualizmom, se povzaničiti, integrirati in doživeti nek drug svet popolnoma neposredno, takega, kakor v resnici je, ne-kritično, ampak celovito, oziroma. Narobe pa je bilo samo to, da sem se tega domislil šele zdaj in ravno zdaj. In potem še tista lumentnost, tipična intelektualistična kompenciacija liličnega slovenskega kompleksa nacionalnega kompleksa majhnosti. In ko sem se vrnil iz Francije, so mi najprej začeli v roke jožeta Javorška Temperaturni listi in mi je splahnila lumentnost

O samca simplicitas!

Kaj se dialektično zaniknje provincialnosti, ki jo pri nas "kategorizirajo" načrtno in skorej strokovno, sojuz (Temperaturni listi, str. 132) socializmu navkljub res kaže samo v čimštevilnejših potovanjih v inozemstvo, v literatniški doživljanju sveta in v slovenjenju vseh najnovejših življenjskih in literarnih (pa bolj literarnih) izumov od koderkoli? V kulturnem snobizmu? In kako bi poskusil definirati vsebinsko naših resničnih

Nadaljevanje na 7. strani

Posojila z odpisi oziroma krediti služijo le kot dopolnilo štipendijam. Vsem je jasno, da je to odmik od začrtanega in samoupravljanja najbolj odgovarjajočega sistema materialnega preskrbovanja študentov; to je štipendiranje, toda obenem je to tudi korak od prejšnjega nevzdržnega do izboljšane gnotnega položaja študentov.

Na noben način pa se ne sme politika štipendiranja zamenjati s politiko kreditiranja. In prav to se dogaja, sicer predvsem samo v težji, ponekod pa tudi v odločitvi. Znano je, da ima precej gospodarskih organizacij svoj in po svoje kratek pravilnik o štipendiranju oziroma kreditiranju. Vse to povzroča čedalje večjo zmedo, neusklajenosti in nasprotja, pa tudi želje po bolj homogeni, kar se da splošni in trdni rešitvi. Toda te gospodarske organizacije imajo na srečo kredite le kot dopolnilo k štipendijam.

Tovarna dušika Ruše pa pripravlja pravilnik, ki mu je sicer dala naslov Pravilnik o štipendiranju in kreditiranju, toda iz vsebine je jasno, da sploh ne gre za štipendiranje, ampak samo za kreditiranje, ki pa je tudi precej rigorozno.

Beseda štipendija, ki je v tekstu stalno prisotna, sploh ne sodi v njegov kontekst in je samo pesek v oči. Očividno je, da komisija, ki je sestavljala pravilnik, niti najmanj ne pozna vsebinske razlike med štipendijo in kreditom.

Zanimivo in žalostno je tudi, da se za omenjeni pravilnik živo zanimajo mnoga mariborska in okoliška podjetja in vse kaže - če tega z odločnim nastopom ne bomo preprečili - da se bo zlo epidemično razširilo daleč naokoli.

Tovarna dušika Ruše in ostala podjetja v okolici, ki se za pravilnik zanimajo, postopajo kratkovidno in brez ekonomskega premisleka. Pri univerzi v Ljubljani so namreč študentom na voljo prav iste vrste krediti, oziroma posojila z odpisi, katerih pogoji so tudi ugodnejši, obenem pa študentov ne navezujejo na nobeno podjetje.

Na temelju tega, kar smo povedali, lahko mirno sodimo, da bo tovarna Ruše (in tudi vsako drugo podjetje, ki bo sprejelo tak ali podoben pravilnik) v prihodnosti ostala brez kadrov, na drugi strani pa bomo imeli centralni sklad štipendij oziroma posojil.

Omenjeni pravilnik je - ne glede na argumente, ki jih mogoče ima tovarna dušika Ruše - v nasprotju z našo kadrovsko politiko in sistemom štipendiranja, ki je edino sprejemljiv, obenem pa je tudi brez perspektiv in ga je treba odločno zavrniti.

Janez Kura

OST TEDNA

MOŽNOSTI SITUACIJE

Odkar obstajata kultura in politika kot dve ločeni sferi človekovega življenja, sta si bili v določenem nasprotju. To osnovno nasprotje se vedno reflektira v nasprotjih med nosilci kulture in nosilci politike, kulturniki in politiki.

Nadaljevanje na 8. in 9. str.

Misli ob tribuni o revialnem tisku

Za razpravo o vprašanjih revialnega tiska so pokazali študentje izredno zanimanje; čeprav pri večini samo zanimanje — je to vendarle znamenje usmerjenosti študentov k uresničevanju svoje družbenosti, hotenja po angažiranju v družbenih problemih (saj vprašanja revialnega tiska segajo preko svoje specifične ravni in se vključujejo v nekatere temeljne probleme naše družbe). Po vsem tem se zdi, da je že v precejšnjem številu študentov prisotna neka usmerjenost k angažiranju, ki pa še niha, ki še ni našla ustreznega korelata — neko hotenje, še nedoločeno, prazno, pa vendar vznemirja-joče in tako, da nas sili k iskanju. Za zdaj se ta težnja kaže še v golem zavzemanju stališč, v sprejemanju, odobravanju ali zavračanju posameznih življenjskih pozicij v družbi, ni pa toliko močna ali osveščena, da si študenti sami z delom ali delovanjem zavzeli neko tako družbeno pozicijo. Mislim pa, da bi do tega utegnili priti (in upam, da bo, saj le tako bomo vse dosedanje iskanje osmislili v stvarni akciji) — vendar je konkretni trenutek od najrazličnejših činiteljev, predvsem od splošne družbene atmosfere.

Te težnje, ki jih imam, kot je razvidno iz konteksta, za globoko pozitivne, pa se zdijo nekaterim močno problematične; tako je Janez Stanovnik očital delu avditorija na tribuni, da naseda demagogiji, zdelo pa se mu je tudi težko razumljivo, da kaže del prisotnih študentov tako nenaklonjenost do nekaterih dejanj naših starih revolucionarjev in vodilnih politikov. Zlasti zadnje vprašanje se mi zdi vredno premisleka, mislim, da bi odgovor nanj pojasnil glede nasedanja demagogiji. Znano dejstvo je, da je del študentov močno negodoval ob nekaterih izjavah in dejanjih naših vodilnih politikov; prav ako je znano — in to je veliko pomembnejše

— da med razmeroma mnogimi študenti Zveze komunistov izgublja svoj ugled in vpliv. Če odštejem slabo in neustrezno delovanje komunistov na fakultetah (o katerih smo v Tribuni že pisali — in mislim, da bomo še morali), vidim glavni vzrok diskreditiranja ZK v tem, da se nekatera samovoljna dejanja naših politikov (kot npr. zadnja dejanja GO SZDL) skrivajo za fasado Zveze komunistov in se odvijajo proti takim težnjam in dejanjem znotraj same organizacije v precejšnji »konspiraciji« do druge javnosti. Ta boj se poleg tega izvaja predvsem na ravni vodstev in zato »navadni« člani ZK mislijo, da morajo sami zagovarjati take na- zadnjaške tendence, zato pa ZK izgublja ugled in moralno zaupanje; če pa bi na- mesto nepotrebnega zapiranja v organiza- cijo komunisti še bolj javno bili svoj boj proti konservativnim tendencam v svojih vrstah, bi jih aktivno podprla široka na- predna javnost. Mislim, da nekateri komu- nisti nočejo naravnost nastopati proti pre- živelim metodam in pojmovanjem svo- jih vrstah zato, ker se bojijo, da ne bi trpela monolitnost Zveze in njen ugled — s tem pa dosegajo prav nasprotno: mladi ljudje so razočarani nad dvojno vlogo ne- katerih komunistov, nad njihovim lavira- njem v odločitvah vprašanjih, zgubljajo zaupanje v Zvezo in so skeptični do nje.

To so po mojem mnenju najspornej- ši vzroki. Posebni vzroki nezaupanja ukrepe oblasti in političnih vodstev pa so se močno izrazili tudi na tribuni o revial- ni problematiki: še zmerom namreč ni bilo danih dovolj utemeljitev, za nekatera apolitična dejanja.

Verjeti skušam, da je temelj posamez- nih dejanjem naše oblasti in političnih vodstev ne le splošni družbeni koncept, (ki ga vsi poznamo in sprejemamo, ki pa je vendarle precej abstrakten) — ampak

tudi konkretna zamisel, kako v dani situ- aciji ta splošni družbeni koncept najustrez- neje uresničevati.

In vendarle na primer na besede Veljka Rusa, ki je nasproti konkretnim dejanjem postavil svojo zamisel, ni odgovoril nih- če od tistih, ki jim je kritika veljala. Lahko je sicer tistemu, ki je z načelnostjo in argumenti, konesentno izdelanostjo po- žel odobravanje pri poslušalcih, očitati demagogijo in mu podtikati nečedne na- mene; vendar to študentov ne bo prepri- čalo: med argumenti in primitivnimi pod- tikanji, konkretno razlago koncepta in za- letavanjem kar počez, se je precejšen del prisotnih študentov odločil za prvo. Mi- slim, da je to razumljivo.

Poleg teh splošnih značilnosti, ki so bi- le še pred to tribuno razvidne v zavzema- nju študentov in so se ob tej priložnosti samo jasneje pokazale, je tribuna nepo- sredno k problematiki revialnega tiska pri- spevala vsaj eno spodbudo: poudarila je potrebo, da globlje in temeljiteje razmisli- mo o problematiki skupin v kulturnem življenju konkretno o vprašanjih urejanja revij; preden bi o urejanju revij sprejeli kakršenkoli sklep, je nujno o teh vpraša- njih še intenzivno razpravljati — čisto ja- sno je namreč (in tribuna je to še po- trdila), da je treba dati sodelavcem širše kompetence, kot pa jih dopuščajo stali- šča, ki so rodila zadnje ukrepe GO SZDL. Zato moramo vsekakor uresničiti predlog, ki ga je dal ob sklepu tribune Dušan Pirjevec: da namreč skličemo širše posve- tovanje na tem področju delujočih, zanj odgovornih ali zainteresiranih občanov, ki bi povedali svoje sugestije glede ureditve statusa revij in načina njihovega urejanja.

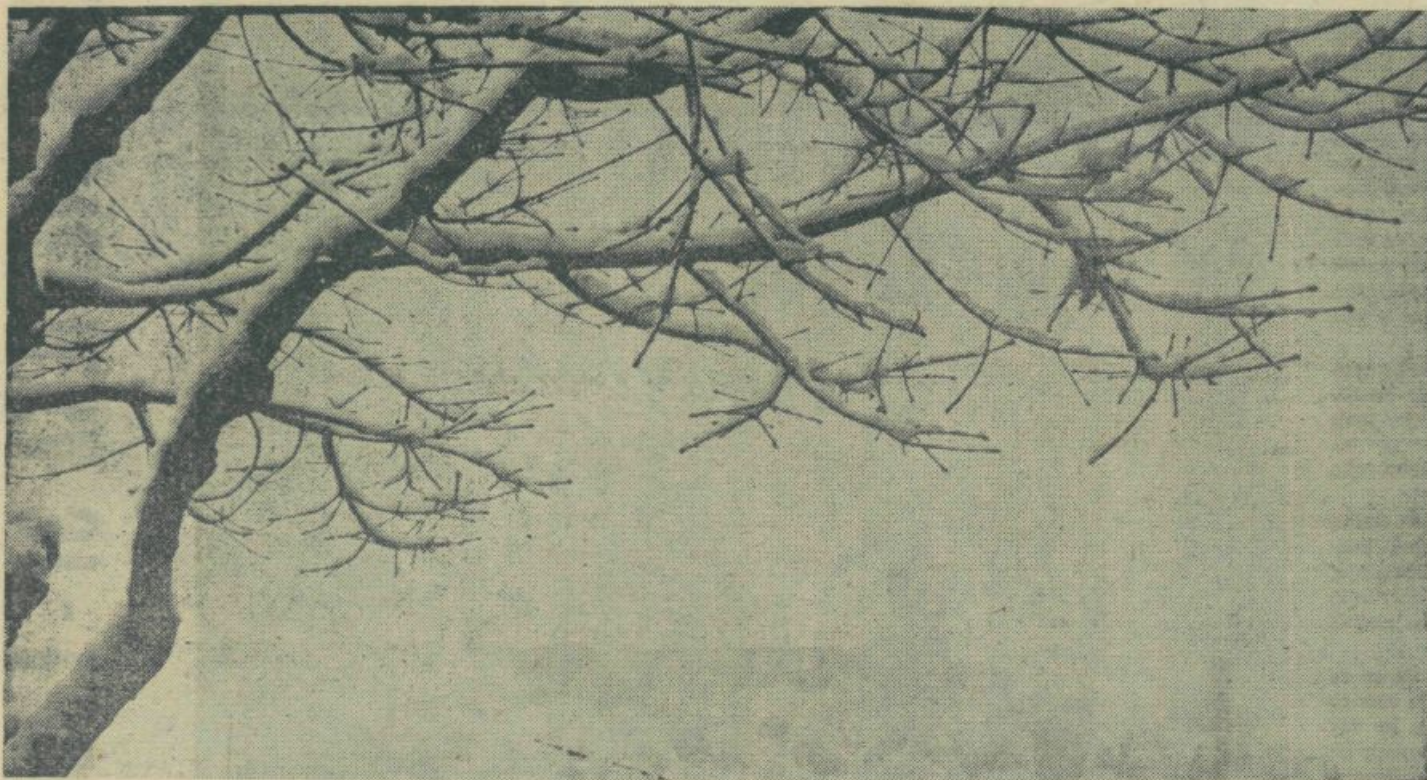
Rasto Močnik

(Druga dva članka o isti problematiki objav- ljamo na kulturnih straneh.)

OBVESTILO

Bralce, ki prejšnje, to je 30. številke niso prejeli pravočasno, prosimo, da nam ta spodrselaj tehnične narave dobrohotno oprostite. Tolikšna zamuda pa je nastala tudi zaradi preobremenjenosti poštne službe v teh dneh.

Uredništvo

PLENUM UO ZŠJ

KAM PLOVEMO?

Torkovega plenuma se je od 68 čla- nov udeležilo samo enaindvajset!! predstavi- nikov fakultetnih odborov in 13 članov predsedstva (od sedemnajstih; trije so bili upravičeno odsotni).

Ti podatki kažejo na veliko neresnost, ki je med študenti na visokošolskih zavo- dih v Ljubljani. Poglejmo za boljšo orienta- cijo podrobne rezultate o prisotnosti na zadnjih dveh plenumih:

prva kolona pomeni prvi plenum, dru- ga drugega, posamezne številke pomenijo predsednika in določeno število članov, ko- likor jih pač mora dati posamezni visoko- šolski zavod.

FF	1 + 3, 1 + 2
Pravna	1 + 2, 1 + 2
Biotehniška	1 + 0, —
FNT	1 + 3, 1 + 3
FAGG	—, 1 + 2
Strojna	1 + 2, 1 + 2
Elektro	0 + 1, 1 + 0
Medicina	1 + 0, —
Ekonomika	1 + 1, 1 + 1
VSPV	1 + 1, 1 + 1
VSTK	1 + 1, —
VŠZD	1 + 1, —
AG	1 + 0, —

Ker velja za udeležbo na plenumu na- slednji ključ:

— šola z do 300 vpisanimi študenti predsednik in eden član odbora

— šola z do 800 vpisanimi študenti predsednik in dva člana odbora

— in šola z nad 800 vpisanimi študenti predsednik in trije člani odbora,

je rezultat udeležbe na obeh plenumih naslednji: polnoštevilno udeležbo so do sedaj pokazale le pravna, FNT, strojna in ekonomska fakulteta ter VSPV!

Nobenega plenuma pa se doslej niso še udeležili predstavniki naslednjih zavo- dov: VSSD, VUS, VCS, VLS, PA, AGRFTV in ALU.

Ta kratek statistični pohod med sko- raj neverjetnimi številskimi, nam da pred- vsem naslednje zanimive rezultate:

— da študentska organizacija redno dela — (ali vsaj hodijo njeni predstavniki na plenuma) na vseh fakultetah, na VSPV, VSTK in na VŠZD, medtem ko ni nobe- nega glasu o ostalih višjih in visokih šolah ter akademijah.

— da nas predvsem slabi in čudi skrajno malomaren in birokratski odnos do študentske organizacije predvsem na ljubljanskih akademijah. Ti ljudje, ki se vzgajajo v bodoče posredovalce KULTU- RE najširšim ljudskim množicam, pa se- daj ne najdejo toliko prizadevnosti in prostega časa, da bi se posvetili tudi delu, ali vsaj pomoči ZŠJ.

ŠTUDENTJE O REVIJAH

Menim, da sta dejansko nejasno stanje in premajhna informiranost o revialni situ- aciji na Slovenskem naravnost zahtevala od kulturno angažirane študentske mladi- ne, da na nek svojstven način dobi toč- nejšo sliko o najnovejših dogodkih, zla- sti pa še o položaju pri reviji »Sodob- nost«. Ko smo se torej v ponedeljek zvečer zbrali v študentskem naselju, smo dejansko v nekem smislu potrdili resni- co, da naša poklicna mass media niso v za- dostni meri opravila svojega kulturnega poslanstva. Po mojem mnenju bi vsaj osrednji slovenski dnevnik lahko objavil že 5. decembra vsaj kratko poročilo o po- svetovanju v klubu poslancev, ki je bilo dva dni prej. Točno pa je, da smo v Delu, 6. decembra, čitali kratko sporočilo o seji IO GO SZDL Slovenije, ki je na koncu obravnavalo tudi aktualno revialno pro- blematiko. Ker bralec ni vedel za omenje- no diskusijo v poslanskem klubu, tudi ni mogel pomisliti na to, da je vodstvo Soci- alistične zveze sklenilo izvajati ustnovi- teljske pravice do revije Sodobnost prav na podlagi demokratične razprave, ki je bila prejšnji dan v navedenem klubu. Ker pa smo vest o izvajanju ustanovitelj- skih pravic SZDL do Sodobnosti preči- tali dva dni prej kot prve odlomke iz re- ferata tov. M. Javornika, so mnogi študent- je tu videli pomanjkanje demokratične javne diskusije. Zato mislim, da Delo no- si tudi delež krivde, da so nekateri aka- demiki govorili in poudarjali samo »biro- kratičnost« vodstva naše množične družbe- no-politične organizacije, niso pa se spu- ščali v vsebinska vprašanja. Kdo mi bo lahko očital, zakaj sem se spravljal samo na ta dnevnik, ker so vendar pri nas še dru- gi časopisi. Drži, da so, toda bralec vendar ne smemo pričakovati oziroma zahtevati, da nas o teh stvareh informira na primer Pavliha.

Ta neinformiranost se je verjetno odra- žala tudi med študentsko javnostjo, in si- cer na specifičen način, ki je prisostvo- vala razpravi v Naselju. Tu mislim na po- jav, da je del dvorane s svojim obnaša- vanjem a priori zanikal možnost, da bi predstavniki političnega vodstva povedali kaj novega, kaj takega, kar je bi bilo bi- rokratsko obarvano. Prav ta isti del po- slušalcev je tudi kar vnaprej ploskal »svo- jima diskutantom. To pa se je preneslo tudi na drugo polovico prisotnih. Obo- jestransko apriorno ploskanje mi ni bilo po volji, ker se navdušujem za aplavdira- nje argumentom in ne osebam. Sem to- rej za ploskanje ali molk a posteriori.

Diskusija mi je dala povod za ugotovi- tev, da je med našimi kulturniki še pre- čej elementov osebnega prestiža, užalje- nosti in netolerantnosti. Ali prav to de- loma ne opravičuje možnosti, da se tretji, politični faktor postavi med obe strani?

Pavle Čelik

O nekem kritičnem fenomenu

Za začetek bom postavil v ogrado svojega izhodišča nekaj elementov, za katere želim, da bi uvodoma pojasnili moj odnos do neke kritike in moj odnos do moje kritike neke kritike. Želim se na ta način izogniti nejasnostim in napačnim interpretacijam.

Kritik navadno ne pišemo, da bi si krajšali čas, niti da bi sramotili objektivne kritike ali bralce, ki zaidejo med vrstice našega pisanja. Menim, da za vsako kritiko stoji določena osebnost, zato naj bo kritika filtrat, ki mu je cedilo določena smer mišljenja, določena logika in določen estetski nazor. Pravimo, da daje osebnost pečat kritiki in hkrati tudi govorimo o objektivni kritiki. Če pristane mo na »osebnost«, negiramo »objektivnost« in obratno. Ker je ta trenutek v teh vrsticah nekdo prisoten (ta nekdo je spodaj podpisani), je ta sodba nekoga več ali manj (v skladu s zgornjo tezo) subjektivno obarvana in si ne bo lastila edinega veljavnega sodbe, še manj objektivnosti. S tem pa nočem reči, da za svoja izvajanja ne bo odgovarjala. Odgovornost pač mora biti »suprema lex« vsakršne kritike. Razpravljanje o odgovornosti mi daje možnost, da apliciram na splošno uveljavljeno pravilo, da kritika omogoča umetniško delo in na logično nadaljevanje, da mora kritika seveda odgovorno omogočati umetniško delo. Ker me moja načela obvezujejo za identično prakso, imam za dolžnost,

nega početja Vesne Marinčič, sodelavke tednika Mladine.

»Naš urednik je na dopustu,« pravi Vesna Marinčič (Mladina 3. okt. 1964 — rubrika »filma«), »pa sem si rekla, bom spet kaj načvekala!« Takšna samokritika pa Vesne Marinčič ne reši, njen cilj je dosti ambicioznejši, kot je videti — je sicer čevkanje, objekt pa ni kar nič primeren za takšno zvrst obravnave. Poglejmo Vesno Marinčič, kako piše, kadar je podpisana pod gledališki recenzijo:

Najprej neki uvod, ki se tiče režiserja Bojana Stupice (Mladina, 12. dec. 1964 — rubrika »Z gledaliških odrov«). Govori o Ponižanih in razžaljenih — tako pravi V. Marinčič: »... Režiral jih je, kot gost (potem, ko je opravil svoj posel) pri Adamovi »Pomladi 71« v ljubljanski Drami...« Recenzija se nadaljuje v podobnem tonu: »Kar človek najprej ugotovi, potem ko pade zavesa čez zadnje dejanje, je, da je neprimerno večji užitek brati roman (podčrtal D. R.), kot pa gledati dramatizacijo le-tega. Dramatizacija velikega pisatelja je borna...« Na nekem drugem mestu v svoji 42 vrstic dolgi recenziji predstave (vmes so še ekskurzi v ruski film in v lasko sezono MGL) pravi tov. Vesna: »... In še veliko teže, ali pa sploh nogoče, je (citiram brez stilističnih in pravopisnih popravkov) Dostojevskega (resničnega, takega, kakršnega si ustvarimo takrat, ko preberemo »Ponižane in razžaljene«...) spremeniti v tri ure trajajočo gledališko predstavo.«

Mislím, da bi na mestu tov. Marinčičeve faunal previdnejše in se ne bi vtičal v posel režiserja Stupice pred predstavo v MGL, saj to, da je pred poslom, katerega posledica je predstava v MGL, opravil nek drug posel v ljubljanski Drami, za predstavo, katere recenzent je tov. Marinčič, ni prav nič važno. Kar se tiče užitkov tov. Marinčič, bi dejal, da so ti njena privatna stvar in da niti Dostojevski, niti njegova dramatizacija nista pričakovala, da bo občinstvo v njihovem delu uživalo. Ne glede na to, da nam ugotovitev, kot nam jo daje

tov. Marinčič, prav v ničemer ne razjasni razlike med dramatizacijo in romanom, je takšna ugotovitev brez argumentacije in ilustracije precej apriorna, apodiktična, brezsmiselna in neodgovorna. Z eno izmed podobnih trditvev imamo opraviti tudi v naslednjem citatu, ko tov. Marinčič dvomi v smiselnost spreminjanja romana v odrsko delo. Če bi npr. tov. Marinčič rekla, da imamo primere iz literarne zgodovine (Govekarjeve dramatizacije Jurčičevih del, dramatizacije Prešerna in Cankarja), ki nam potrjujejo težavo takšnega početja, bi ji morda še verjeli, z njenim sploh nogoče, pa se kljub temu ne bi strinjali. Sploh pa se zdí, da se z besedami, kot so borna dramatizacija, resnični Dostojevski ipd. ne da kaj prida koristnega povedati.

Analiza tekstov (recenzij) Vesne Marinčič nam prinese še in še radostnih spoznanj, da je kritike pisati — prava malenkost. Ne le, da jim (kritikam) lahko očitamo nelogičnost v metodologiji zgradbe, da jim pripisemo neslano in prisiljeno duhovljenje, poudarjanje nepomenstvih in zanemarjanje važnih determinant neke umetnine, da jim dokažemo, da se odreduje omenjanja igralcev in režiserja — ne samo to — kritike Vesne Marinčič so neodgovorne z vsoto teže besede.

Ne da bi se spuščal z Vesno Marinčič v polemiko z ozirom na stališča, kajti če zase pravim, da sem subjektiven, moram isto dopuščati tudi drugemu — razkriti hočem le kopreno privatniške in simplificirajoče »ad absurdum« miselnosti, ki obdaja kritični opus Vesne Marinčič. V ta namen si sposojam nekaj citatov iz kritike Lukičevega Kralja Oswalda in Krejčoviha Kreator, objavljene v Mladini 10. oktobra 1964. »Kralj obzirno spusti dušo kar za odrom, tako da občinstvo ni priča nikakršnemu nasilju in kričanju...«, pravi Vesna Marinčič. In dalje: »... In ljudstvo jima prileguje z globokimi ubrami vzkliki: Živ, živ, živ (brez klica), to je mimogrede, tmenitna režiserjeva domistia in pove isto, kar pripoveduje Lukič uro in pol«

(podčrtal D. R.). Torej »per analogiam bi bilo bolje, da ljudstvo nekajkrat »pritegne z globoko ubrami vzkliki: Živ, živ, živ«, pa nam je prihranjena ura in pol in gremo lahko kar domov.

Podobno, kot to dela tudi v svojem gledališkem pojmovanju, Vesna Marinčič zajema iz ne preveč globokega vodnjaka svoje estetsko-kritične metode tudi, kadar gre za film. Recimo, kadar gre za sovjetskega Hamleta: »... Kot da je pri snemanju režiserju stal ob boku Shakespeara. Kot da je Shakespeare občuđujoče prikimal vsaki režiserjevi zamisli. In, kot da je igralci Smoktunovski spoštljivo sledil obema avtorjema filma, pa se jima vedno izmuznil, zavedajoč se na svoj igralski talent, trmasto zanašajoč se na svojo podobo Hamleta; Shakespeare, Kozincev in Smoktunovski so ustvarili Hamleta, ki je lahko, tako kot James Dean, idol druge polovice dvajsetega stoletja. Hamlet, s kakršnim so nas zasitili v šoli in vse prepečkrat tudi v gledališčih... je nežen, globoko razmišljajoč, nesrečen svetlolas mladenič, ki ima v rokah odprto knjigo ali pa Yorrickovo lobanjo...« (podčrtal in vesno prepisal D. R. — članek je iz Mladine, 28. nov. 1964).

Zdi se mi, da je v zgornjem odstavku Vesna Marinčič najprepričljiveje dokazala, kako brez posluha in brez moralne kvalifikacije bagatelizira in banalizira vlogo kritike umetniškega dela. Njeno poznavanje Shakespeara, filma in igralca Smoktunovskega je tako daleč od primerne spoštovanja, ki ga vsi trije zaslužijo, da že meji na destruktivnost. Leta pa še daleč ne more zadostiti nameri, ki jo sicer list Mladina explicite razlaga na svojih straneh — gre namreč za mlade bralce, ki se jim odgovornost a la pisane Vesne Marinčič lahko še bridko maščuje.

Toliko o mojem osebnem stališču do kritičnega fenomena Vesne Marinčič — za katerega hočem odgovarjati in ga zagovarjati pred vsakomer.

Dimitrij Rupel

Prst božji ali znanost je bila nema

V zadnjem času smo lahko brali že nekaj ostrih in po mojem mnenju, upravičenih, kritičnih pripomb na račun pletih in dlakopskih reportaž in intervjujev, s katerimi ljubljanski dnevnik v imenu razvedrila streže svojim bralcem. Tudi TT ni imun proti tem slabostim, toda v tem sestavku se spoplikam nad storijo O dekletu, ki je živelo dvakrat, ki so jo objavili v rubriki in znanost je bila nema. Da sem izbral ravno to cvetko iz te serije sestavkov, je vzrok v tem, ker je to najljepši primer, kako se v 20. stoletju v imenu znanosti, oziroma njene »nemoci« širi mistika in še bolj poneumlja ljudi, ki so že tako obteženi z religioznimi predsodki. Če je na vsak način hočete pisati neumnosti, jih nikar ne pišite v imenu znanosti, temveč v imenu zabave.

Res je, da znanost ne more v vsakem trenutku odgovoriti na zastavljene probleme, toda prej ali slej pokaže na njihove rešitve ali pa kaže, v kateri smeri je treba iskati rešitev, ali pa ugotovi, da samo vprašanje ni bilo znanstveno postavljeno, ker razvedrilo vso dosedanje znanstveno prakso in zgodovinsko izkustvo. Pred znanost se postavlja vprašanje, kaj je MOŽNO

in kaj NI MOŽNO. Kriterij možnosti in nemožnosti se črpa iz teoretičnega nivoja znanosti in možnosti eksperimentalnega preverjanja njenih rezultatov. Zanikanje možnosti je nemožnost, in torej nemožnost določene možnosti in določen obseg zakonitosti predpostavlja. Ni nujno, da je vsaka nemožnost mističnost, toda vsaka mističnost je nemožnost. Do izenačenja možnosti in mističnosti je dosedaj pogosto prišlo v znanosti in filozofiji ob velikih odkritjih, ki so v temeljih zahtevali novo mišljenje in predstavljajo v neki znanosti ali v znanosti nasploh. Znano je, da so Heglovo dialektično misel mnogi proglasili za mistiko v odnosu do tradicionalnega, prevladujočega formalno-logičnega načina mišljenja. Tudi Einsteinov novum mnogi znanstveniki in filozofi niso mogli doumeti, ker se niso izklopali iz predstav prostora in časa klasične fizike. Pa ne samo, da se niso izklopali, temveč velja tudi nasprotno, da se do njenih predpostavk in temeljev niso dokopali. Kakšen je odnos FANTASTICNOSTI in MOŽNOSTI? Realizacija rezultatov, idej znanstvene fantastike, je pogosto možna v bodočnosti, ker izhaja iz določenih zakonitosti, ne realizira pa se konkretna pot, ki jo opisuje znanstvena fantastika. Fantastika lahko pride v MISTIKO, ko možnost nemožnosti pretvori v realnost, a realno obstoječe izkustvo in zakonitosti ignorira in jih tretira, kot da sploh ne obstojijo in ne zavise od njih, da se nemožnost pretvori v možnost. Takšen karakter med drugimi, ima tudi religija. Tako se v pričujočem sestavku v formi znanosti prodaja in utemeljuje religija in to je še toliko bolj reakcionarno kot odkrito propagiranje religije, ker tu religija svoje nasprotje proglasa za svojo opogovo, ali vsaj za dokaz svojega »supravnemega« obstoja. Levjo uslugo dela tako pisanje vsem spretnim farjem, ki jim pri verouku ali na pričetku ne bo treba govoriti o vstajenju od mrtvih, ki se je zgodilo v davni preteklosti, temveč se lovrstni čudeži še vedno dogajajo, in pred katerimi znanost ostaja nema, kar je seveda popolnoma razumljivo. Res zna-

nost ostaja nema, zato pa toliko bolj govori religija.

Moral bi se zavedati, da je pri nas še zelo močan pojav religioznosti in da je gotovo zelo velik tudi med bralci in naročniki TT. Velika večina med njimi, vsaj tisti z nizko izobrazbo, zaupajo v poštenost takšnega pisanja, in še posebej, če navaja krajevne, časovne podatke in se sklicuje na znanstvene arhive. Preprostem bralcu pri takšnem navajanju golih dejstev ostaja samo trojica: da ostane nem, da proglasi za nesmisel, ali pa da si pomaga s tistim, kar ima, to je z religioznimi predstavami. Ostali tako nem, da si niti pamečnega vprašanja ne morem postaviti — je čudež, prst božji. Znanost prav tako ostane »nema« pri mnogih krščanskih dogmah, ker je treba vedeti, da s samimi logičnim razpravljanjem okoli trditve »je bog«, »ni bog«, »boga ni mogoče zanikati, ker trditve in zanikanje boga, boga predpostavlja. Boga in religijo se zanika tako, da sploh kot problem in vprašanje izgine iz človekovega mišljenja, to pa predpostavlja, da izgine svetovna, posvetna osnova religije. Tudi v TT štoriji je mistika tako skonstruirana, da njeno zanikanje mistiko predpostavlja. Če ho TT v tem stilu z rubriko nadaljeval, bi bilo prav, da se oglašajo tudi specialisti s tega področja, da pokažejo, ali ima tako pisanje vsaj trohico znanstvene osnove ali pa je pisano zgolj zato, da v svoji neodgovornosti poneumlja ljudi in daje podporo mistiki, religiji.

Ki bi radi bralce seznanili v poljudni obliki z zanimivimi problemi, pred katerimi stojijo različne znanosti in na katere še niso dale trdnih odgovorov, potem bi to lahko storili tako, da ne bi problema pretvorili v mistiko in pri tem zaprl znanosti usta tako, da se niti vprašati ne more. To bi bilo hvalno delo, saj pri nas očitno manjka podobnega pisanja. Predlagam Tedenski tribuni samo en zanimiv problem, ki je zelo aktualen v elektroniki in teoriji informacije ter usmerjanja, in sicer je to vprašanje, ali more stopiti misli? O tem problemu, ki je ODPRT, je mnogo odličnih razprav, član-

kov in diskusij, knjig, iz katerih bi lahko povzeli poljuden povzetek za svoje bralce.

Če pa TT vztraja pri znanstvenosti in resničnosti omenjenega članka in meni, da brani svobodo znanosti, ne pa mistiko, potem mora storiti naslednje:

a) navesti mogoč točen vir, iz katerega so vzeti ali prirojeni omenjeni sestavki, vsaj tako točno, kot točno navaja osebe, kraj in datum, ki nastopajo v zgodbi. Posredovati nam mora mnenje posameznih znanstvenikov, ki so se ukvarjali s tem problemom.
b) da priobči tudi mnenje naših znanstvenikov o tem problemu, ki ga gotovo poznajo, saj je to epohalen fenomen, o katerem je vredno, da se noč in dan ukvarja cela armada znanstvenikov, ker če bi ga uspelo pojasniti, bi to pomenilo največjo znanstveno revolucijo vseh časov. Trud bi bil torej stotero poplačan in zato ni mogoče, da bi se zgodovina tega nenavadnega pojava zaključila v medicinskih arhivih. Vsekakor sem prepričan, da proces raziskovanja teče dalje, ker znanost ne kloni pred trenutnimi neuspehi, ker ona hoče govoriti, ne pa da ostaja nema. Gotovo boste tako prijazni, da boste svoje bralce seznanili, kakšni so rezultati raziskovanja po tolikih letih, vsaj kakšne hipoteze in domneve so postavili, razen če samo nemo ne bulijo v tiste skope podatke, ki so navedeni v sestavku. Če je rezultat še vedno čista, absolutna nemost, potem je svet mistike pridobil na svojem bogastvu.

Če bo uredništvo TT izpolnilo gornje zahteve, bom na podlagi analize materiala odstopil od očitka, da širi mistiko in poneumlja ljudi. Ljubljana, 20. decembra 1964

ANDREJ KIRN

P. S. Članek je bil poslan na uredništvo TT, kjer so kot pogoj za objavo postavili zahtevo, da se sestavek skrajša za eno tipkano stran. Ta pogoj avtor ni mogel sprejeti, ker bi to praktično pomenilo, da svojih misli ne bi mogel prikazati tako, kot želi.

Je socialistična enakost vredna 20 dinarjev?

Koliko in kolikokrat smo že govorili in pisali o socialistični enakosti, kolikokrat smo skušali raztrgati pajčevino, ki smo si jo sami napredili čez ta pojem... in kolikokrat smo skušali spregledati lažno stališče »samo po sebi danega«: ker imamo socializem, imamo tudi enakost... Se nam je to posrečilo? Ali ni bilo do nedavnega skoraj greh misliti o neenakosti? Greh v socialistični veri. Vse je bilo nekoliko podobno religioznemu fanatizmu: za nobeno ceno razmišljati o napakah nečesa mističnega, v kar verujemo. Tudi povojna generacija je bila dolgo časa zazibana v ta sen, vendar je zdaj mnogo bolj konkretna in deziluzionirana. Današnji

mladi človek želi občutiti enakost. V tem pogledu mu nihče ne more očitati okuženosti tujih ideologij in ga smatrati za anarhičnega ter destruktivnega.

Vsaka generacija nekaj odkrije v trenutkih, ko se osvešča. Ne zato, ker bi hotela za vsako ceno nekaj odkriti, ampak zato, ker vse to prekleto občuti na svoji koži. Saj človek nekaj časa požira in se tolaži z našo priljubljeno tolažbo: »Saj vendar ni vse tako črno, moramo razumeti, da ne gre brez napak, bo že boljše« — nekaj časa, pravim, zakaj kmalu sprevidi vso jalovost takega cenenege tolaženja...

V šoli učijo, da smo v socialistični družbi enakopravni. Da nam to enakopravnost zagotavlja ustava in tako naprej. Ustava res vsebuje načela enakopravnosti, vendar nam je ne zagotavlja. Zakaj enakopravnost zavisi od samih ljudi, ne pa od ustave. Da ne bo nespornost: dobro vem, da je enakopravnost nekaj drugega kot enakost. Prvo je težnja, drugo pa je posledica težnje. Enakopravnost mi seveda imamo. Toda, ali imamo tudi enakost?

Vsak je svoje sreče kovač. To je res. Nekateri si jo kujejo celo s tujimi žulji. Tudi zato imajo nekateri avtomobile in drugi ne. In zato mora nekdo, ki je brez štirikolesnega dokazila dostojanstva in

veličine, povsod obzirno stopiti v ozadje in dati prednost »naprednejšemu sloju družbe«. V trgovini, v uradu, na cesti, v družbi — ubog si, če ne moreš porožljati z avtomobilskimi ključi. Ne smeš biti razočaran, če si mlad in ti dekle spele fant z avtomobilom. Mi smo vendar enakopravni in tudi fant z avtomobilom ima pravico do dekleta! Človek pač mora v nekaj verovati. Trenutno smo si izmislili socialistično malikovanje standarda.

Zakaj je v srednji šoli zmeraj razkol med mestnimi in podeželskimi otroki, zakaj si prvi samoumevno lastijo prioriteto po vsej liniji, zakaj so drugi samo »kmečki kreteni«, včasih celo za vzgojitelje? Zakaj vedno neko omalovaževanje tistih »boljših iz mesta« do onih »slabših z dežele«, ko ne morejo takoj poravnati vseh preštevilnih članarin in prispevkov in, ko imajo pomisleke pri načrtovanju zaključnega izleta? Zakaj tolikšna vzvišenost srednješolskih nabiralec učenosti do vajencev in delavcev? Zakaj tolikšna vzvišenost intelektualcev do delavcev?

V Ljubljani imamo restavracijo Triglav. Kdor hoče najbolj bridko spoznati našo enakost, naj gre tja na kosilo — na samopostrežni del. Prideš skozi vrata, na levi strani so mize pogrnjene, s pepelniki, z

belimi krožniki in s košaricami lepo zapечene kruha. Na desni strani so mize nepokrite in umazane, brez pepelnikov in belih krožnikov. Hrano ti naložijo v okrošene skodelice na pladenj, ki si ga potem odneseš na svojo mizo. Žlice in vilice navadno niso čiste, pladnji so za silo pobrisani, miz nihče takoj ne pospravlja. Kosiček kruha, ki ga dobiš, je navadno suh, če piše na jedilnem listu »rezanci z drobtinami«, moraš primesti s seboj mikroskop, če piše »kompot«, dobiš v kozarečku sok čudne vsebine..., če pogledaš skozi okence, vidiš, da ti strežnik z roko daje solato na krožnik potem ko si jo obrise v umazan predpasnik — če protestiraš, ostane ravnodušen in ti malodane želi dober tek. Hrana je navadno brez okusa.

ONI s pogrnjenih miz te usmiljeno preiskujejo opazujejo in se kdaj pa kdaj zadovoljno nasmehnejo v svoji imenitnosti. Seveda, ONI plačajo za kosilo 250 dinarjev, ti pa le 170 dinarjev. In za večerjo 160 dinarjev, ti pa le 140 dinarjev. Torej dva kovača razlike. In celo dva kovača lahko tako sramotno porušita našo enakost, naše minimalno občutje enakosti. Kako jo šele ruši deset ali dvajset kovačev...

Evald Flisar

ODDELEK ZA ARHITEKTURO V DECEMBRU 1964

Ker smo pred sprejetjem zakona o visokem šolstvu, novih statutov fakultet, študijskih programov in načrtov, ima odbor in študijska komisija ZŠJ na oddelku za arhitekturo za dolžnost, da seznanijo vse pristojne institucije in javnost s stanjem na oddelku za arhitekturo — FAGG.

Na osnovi sklepov spomladanske skupščine študentov na oddelku sta odbor ZŠJ in študijska komisija zbrala in analizirala potek študijskih reform v preteklem in sedanjem obdobju, ter razumno materialno poslala vsem zainteresiranim institucijam, profesorjem in študentom na oddelku.

Ker sedanje stanje zavaja potek reforme v slepo ulico, daje odbor in komisija sugestijo zbrano v desetih točkah in želi, da predlagani team arhitektov analizira potrebe in izdelava nov študijski načrt, ki bo tako strokovno kot perspektivno dosegel raven, ki jo zahteva visoka šola za arhitekturo.

Vsa področja človekovega delovanja se razvijajo z izredno naglico. Hiter razvoj se pospešuje želja po napredku, odlična komunikacijska sredstva, nova spoznanja in študijske metode dela. Problematika vsake posamezne vede znanosti ali umetnosti je postala tako kompleksna, da je za dober rezultat potreben team strokovnjakov različnih, a medsebojno zainteresiranih področij.

Eno najbolj vitalnih in naglo razvijajočih področij človekovega dela je gotovo vprašanje urejanja okolja, ki vsebuje pisan mozaik problemov, od industrijskega oblikovanja, preko arhitekture pa do urbanizma.

Kot povsod drugje, smo tudi pri nas priče velike dinamike razvoja družbe, njenih dosežkov in hotenj, le pomembno področje — šolstvo, zaostaja za časom.

Kot študente arhitekture nas zanima predvsem vzgoja arhitektov. Kljub temu, da nekateri šole v najrazvitejših državah zahodne Evrope (Švedska, Danska, Švica, Zah. Nemčija...) spreminjajo korenito svoje učne načrte, pa večina še vedno vztraja na svojih zastarelih in neživljenjskih programih izpred šestdesetih let. Zdi se, da vodstva teh šol negirajo razvoj, ker dopuščajo, da mladi ljudje odhajajo iz šol neprimerni v okolje, ki zahteva od njih napredno mišljenje in strokovno kvaliteto.

Naš oddelek za arhitekturo je primer take zastarele šole. Iz leta v leto postaja slabša in bolj okostenela ustanova.

Visoka šola za arhitekturo, poklicana ustanova za vzgojo arhitektov, bodočih strokovnjakov, intelektualcev, kreativcev, inženirjev in zastopnikov kulturne družbe, ziblje svoje bolehe razmere, se vtaplja v drobnjakarstvo, kuje predmetnike zaradi predmetnikov in »ihtavov« zapira pot vsakršni napredni misli.

Študentje smo zainteresirani za vsebinsko reformo študija, saj je to edina pot preiti od sedaj zelo nizkega strokovnega povprečja na višje. Čeprav je to tema že nekajletnih razprav ZŠJ na oddelku za arhitekturo, pa zadevajo naši predlogi na zaprti vrata.

Vložen denar družbe, staršev in večkrat študentov samih je slabo naložen, če šola ne daje kvalitetno izobraženega strokovnega kadra, ali po vsem tem družbo

šola in njene samovsečne razmere prav nič ne zanimajo? Čas je še preveč zrel za korenito spremembo šole!

Priznati je treba osnovno vlogo vzgoji projektiranja, ki je zanemarjena. Kako naj postanemo arhitekti, če je osnovni problem odrinjen in šola ne omogoči sodobne metode dela? Namesto da bi bile potrebne veje inženirskih in likovnih področij funkcionalno vezane na osnovno — kompozicijo = projektiranje, pa je tako kompleksna inženirska kot projektantska problematika razdrobljena po nesmiselnem receptu na predmete, ki imajo kaj morda opraviti z vzgojo novih arhitektov. Spodbud za sodobno kreiranje v arhitekturi in za pravičen odnos do splošnih in likovno-estetskih problemov v sedanjem študijskem programu sploh ni!

Namesto da bi se študent že od prvega leta odločil za pravo delo, ga šole vleče od ure do ure za nos. Ko pride po dveh letih do svoje mize in dolgo pričakovanega projektiranja, je že pozabil na vse priročno znanje statike, materialov itd., saj to ni najbolj boleče. Mlad človek ni problem arhitekture. Torej, znanje o sredstvih za uresničevanje projektantove ideje je že skoraj pozabil, metode dela nima, o industrijskem oblikovanju, arhitekturi, urbanizmu — skratka, o problemu urejanja okolja nima pojma. Ostali sta le še dve leti. V tako kratkem času pa še ni nihče postal arhitekt — projektant, pa tudi naša šola ne dela čudežev. Za nameček se tudi v zadnjih dveh letih projektantska problematika po sili razmer deli na nepovezan predmetnik, ki onemogoča projektantsko delo v studiu, ki je takemu delu namenjen. Študentu ostane še leto in dan, vsi so ga že siti, najbolj pa sam sebe in svoje zaslepljenosti. Zadnji čas je, da diplomira. Dobi papir, na katerem črna na belem piše, da je arhitekt, življenje pa mu obrne hrbet in dokaže, da je nesposoben projektant, zrel za tehničnega risarja.

Ah je vredno sedeti na šoli za arhitekturo štiri leta, potem pa spoznati, da si zanič. Zapravili smo čas in denar, toda to ni najbolj boleče. Mlad človek ni postal arhitekt — projektant, nima zrele oblikovalske, inženirske in intelektualne misli in končno: smeri nadaljnjega razvoja so medle!

Imeli smo reforme! Bile so administrativne, neživljenjske in položaja do danes niso izboljšale.

Danes smo pred »novim« predlogom študijskega načrta, ki ga je pasivno sprejela oddelkova uprava. Učni načrt je enak načrtu, ki je veljal pred petimi leti, le da bolno stanje še utrjuje:

brezsmiselno povečuje število predmetov in ur.

Novi, kot stari predmeti nimajo programske utemeljitve.

Kompleksna projektantska problematika je razdrobljena po predmetih.

Inženirski del študija je nakopičen v prvih dveh letih in nima funkcionalne povezave z osnovnim problemom — projektiranjem.

Program ne predvideva sodobne likovne vzgoje.

Statut fakultete določa studio kot osnovno pedagoško enoto, učni načrt pa že sedaj prekrata čas projektiranja v studiu skrajšuje na pol leta in avtor pravi temu »mojstrovka«.

Morda je pozabil, da živimo v času nove industrijske revolucije in da arhitekt ni mojster, ampak človek visoko kulturne oblikovalske in inženirske misli.

Da, imeli smo reformo. Bila je B smer! Pokopali so jo, češ da je slaba. Danes listamo po sodobnih tujih revijah za grafiko, oblikovanje, arhitekturo in urbanizem,

beremo in vidimo rezultate sodobne metode in arhitektov in se spominjamo edine razstave po letu življenja te smeri. Zgrozimo se! Bili so slepi, da niso opazili, da je bila to reforma! Prednost je bila dana projektantski problematiki, nakazala je smernice za aplikacije inženirskih in likovnih področij na arhitekturo, prihajali so strokovnjaki iz prakse... toda pustimo to: govoriti o B smeri je prepovedano!

Končni sklepi študijske grupe in odbora združenja ZŠJ na oddelku za arhitekturo FAGG, ki naj služijo kot predlogi za delo pri pripravi novega, sodobnega študijskega programa:

1. Predlog oddelka za »novo« reformo v celoti odklanjamo, ker je neživljenjski in pod vtisom razmer na oddelku!

2. Osnuje naj se team arhitektov, projektantov, ki bo izven šole pripravil nov študijski program. Vodio pri izbiri članov je predvsem strokovna kvaliteta!

ad 2) k sodelovanju naj bodo pritegnjeni tudi študenti arhitekture.

3. Hrbtenica pri organiziranju študijskega programa je kompozicija — projektiranje. Ta se začne v dogovorjeni obliki in teži s prvim letom in veže nase dve večji skupini aplikativnih predmetov;

skupina a) konstruktivna: predmeti inženirskega značaja

skupina b) likovna vzgoja: likovna problematika.

Obe skupini sta podrejeni potrebam in zahtevam arhitektov, ter funkcionalno vezani na osnovni problem arhitekture — kompozicijo.

4. Po izkristaliziranju bistvenega programa dela in osnovnih načel povabi team k sodelovanju strokovnjake vseh zainteresiranih področij: statike, konstruktorje, tehnologe, sociologe, ekonomiste...

5. Sistem šolanja mora biti elastičen, dopuščati mora spremembe, ki jih narekuje razvoj.

6. Uvedba tečajev za snov, ki je v taki obliki najbolj primerna in učinkovita: tečaj barvne teorije, tečaj modularne koordinacije.

7. Sodelovanje strokovnjakov iz prakse na stopnji zunanjih sodelavcev.

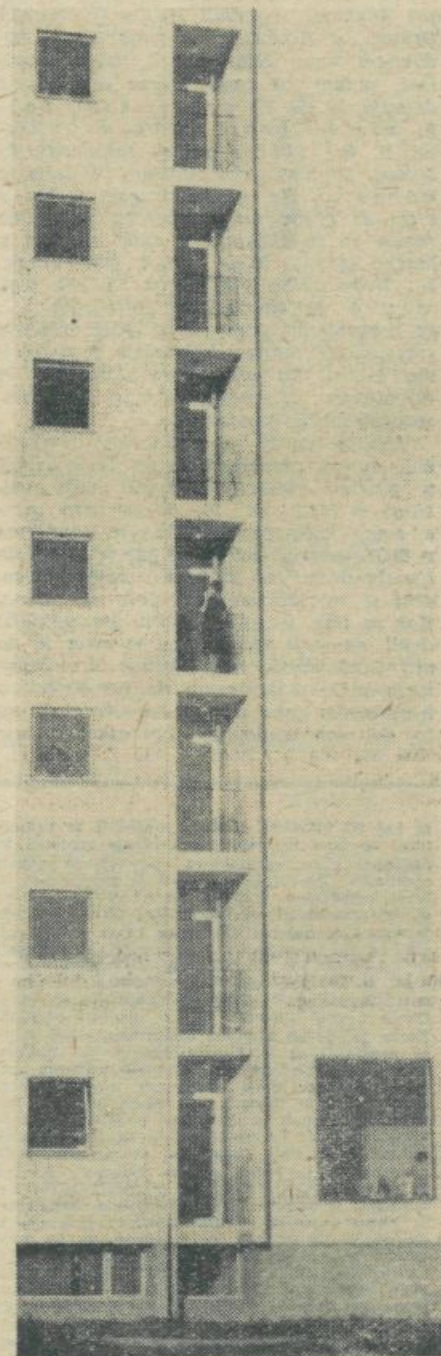
8. Delo v manjših skupinah se je izkazalo kot najuspešnejše. Študiji, kot oblika takega dela, se morajo organizirati po okvirnih enotnih načelih.

9. Uvedba III. stopnje: specializacija posamezne veje projektantske problematike.

10. Osnovanje fakultete za arhitekturo, ker je sedanjí administrativni položaj oddelka v okviru FAGG neuspešen in razvoju šole za arhitekturo ne koristi.

Pričujoči sestavek je spodbuda za javno diskusijo o problemih šolanja arhitektov.

Študijska grupa in odbor združenja ZŠJ na oddelku za arhitekturo FAGG

ZADOVOLJNI KRANJCI

Nadaljevanje s 1. strani

čuje in zadovoljuje mesto že dvajset let. Včasih, v starih časih, v kapitalizmu, se je bilo treba razburjati ob volitvah. Danes ni več ne strank ne njihovih vodij in tudi za poslanca v skupščino je poskrbljeno. Z volitvami so vsi zadovoljni že prej, preden je jasen njihov izid. Tudi po sindikatih se ni treba več prepirati in ni preglavic s stavkokazi. Zakaj strajki so ukinjeni, vsak je lastnik tovarne, ne demonstracij, ne zborovanj ni več. Kajti pot v socializem je jasna in tam zgoraj vedo zanj.

Nekoč se je nekdo dal križati za odrešenje sveta. Ko je umrl, so pritekli tisti, ki jih prej nikjer ni bilo, pa so dejali, da je on zveličar, oni pa, da so njegovi apostoli. Vsi vedo, kam drži in kakšna je pot v večno zveličanje. »Kdor veruje, bo imel večno življenje; kdor pa ne bo veroval, bo pogubljen. In mesto veruje, da bo zveličano. Zakaj mesto je zadovoljno, da mu ni treba skrbeti za pot v večno življenje. Vse vedo njegovi apostoli.

Toda zadovoljstvo mora imeti svoje vrhunice, mora se včasih tudi kolektivno manifestirati. V ta namen so v koledarju dnevi, ki so tiskani rdeče. Deset jih je v letu. Mesto si jih včasih tudi prikrade, nekateri kar za celo leto. Takrat se mesto spomni svojih velikih dni, ko se je poslednjič nekaj zgodilo. Spomni se žrtev,

potem mora imeti tudi lojalnost svoje ventile, sicer postane neeksplozivna bomba. Zato petkrat na leto po dva rdeča dneva. Vsako leto, že dvajset let. Da svet ne pozabi svojega zadovoljstva na poti, ki je vsekoli jasna, zaznamuje sledove, po poti, kjer je hodil. Celo živali. Mesto si postavlja spomenike. V zadnjem času postavlja spomenike že tistim, ki so jih postavljali drugim. Tako je zagotovljena kontinuiteta čaščenja revolucionarnih relikvij. Če bo kdaj kak kip izgubil na veljavi in mu bodo odrobili glavo, se nikjer ne bo nič poznalo. Tako se gradi zadovoljstvo, gradi že dvajset let.

Od zadovoljstva, tega dvajsetletnega in nespremenljivega, se mesto vsako soboto dodobra nalez. Polovica se ga nalezje in vriska, polovica — večji del kultura — je trudna od poklicnega pitja in se odpravi v sobotah na weekend. Včasih vleknejo koga tudi na »Havajce«, kjer v vzorni celici z angleškim straniščem živi na družbene stroške. Drugi, bolj malomeščanski, sede doma v krogu svojih številnih reakcionarnih »grehov« in žvečijo govedino. Pri teh se lojalnost zamaže le takrat, kadar poskoči že mrtva govedina. Pa še to le v pianosti. Tako že dvajset let.

Dvajset let napredka, izgradnje, demokracije, ugodnih poročil, pozdravnih nagovorov, škofskih pisem, dvajset 29. novembrov, brezskrbnih volitev, dvajset let gostiln in debat, ki so vsak dan iste. Nič

se ne zgodi, nič ne počne, še obesi se malokdo...

Lojalnost utrjuje. Utruja, kakor večletna vojna. Človek bi od časa do časa rad zapil — ne iz prepričanja in ne, da bi prekršil člen 118 KZ, ampak iz potrebe po majčkeni spremembi, zavpil vsaj: »Dol z njim!« Slovenec je, pa se je navedil v gostilni in politiki samo: »Gor!« in »Še enkrat« — do onemoglosti.

In apostoli Gospodovi so bili usmiljeni. V letu Gospodovem 1964. so mestu pripravili prevetrilne črevesja. Po dolgih letih se je nekaj zgodilo. V zraku je zapraselo, kakor ob prihodu Tolažnika — Svetega Duha. Perspektivneeeeeee!!!

Kdo? Koga? Kdaj? Po kom? — Se je začelo?

Allora, bratje, usekajmo se! Saj je vseeno, ali so Perspektive ali Revolutive ali je za ljudstvo ali proti ljudstvu, poglavitno je, da se godi. Končno vendarie godi! Treba je že enkrat pri peku ali v štacuni povedati kaj novega, razen tega, da se Piki danes še ni podelal. Treba je pri Sestici in v Emoni dedcem že enkrat končno moške besede in pešti po mizi — ne samo zaradi govedine, ampak zaradi, pri moj duš — svinjarije!

Treba je že vendarie zainteresirati našo organizacijo, da se družbeno angažira in pokaže, kako ne pere samo plenice NOB. Treba se je že končno pojaviti nekje v javnosti in si poskrbeti za spomenik po smrti — ali morda, mesto v SAZU.

IN končno je treba udariti po mulcih, ki so se razrepenčili. V Rusiji ne bi šlo tako gladko! Se prepoceni sta govedina in žganje! Perspektivneeeeeee!!!

»Kaj se pa dereš?«
I, Perspektive! Za ali proti? Vseeno! Gremo! Zdaj bo!

Perspektive, pol zaprto, pol mrtvo, pendrek, policija, puške, puč... Tako se mesto ogreje na temperaturo tople grede. Administrativnih ukrepov ni več. Ze pred petimi leti so dvignili klobuk in odšli iz mesta z glasnim »zdavom!« Ni jih!!! Zato pa se pokaže volja ljudstva. Vseeno ali topia greda ali sosedov gnoj, za rast ali za pleve, glavne so »flaše«. Dali so flaše. Za flašo bi zaveden Slovenec šel in se podelal tudi na sredo Titove ceste, pa se ne bi na toplo gredo?! Ljudstvo je pokazalo, na kateri strani so njegove simpatije in potrdilo stari izrek: »Nema profita in patria!« Odpusti jim, Gospod, saj ne vedo, kaj delajo.

»Potem gremo pa vsi na morje...«
Vrnili se je mesto in pozabilo morske spomine, plažo, vile, Svedinje in Italijane. Večno ni mogoče živeti od tega. Poiskati je treba novo veselico.

Zdaj so tu še tisti, ki niso dvignili flaše nad toplo gredo in tisti, ki so bili neperspektivni pri Perspektivah. Pa govedina se je spet podražila. Če ni kruha, tedaj je iger vedno zadosti!

Sodobnoooooost!
Kaj? Kdo? Koga? — A, spet? — Hej, Slovani...

In veselje ljudstva je neizmerno.
»Trije Francozi — ljubzenski trikotnik; trije Nemci — vojna; trije Slovenci — veselica«. Kdor jih prireja, tega ljubi njegov narod. Ta rod ne bo prešel, dokler ne bo sodni dan... V tem je in ostane ves družbeni angažma in socializem v SRS.

Jaroslav Novak

Delo in razprava o revijah

Na kulturni strani Dela smo 23. decembra prebrali informacijo o razgovoru o slovenskih revijah v Studentskem naselju, ki s svojo vsebino med drugim tudi potrjuje besede glavnega urednika Dela Jožeta Smoleta na eni od prejšnjih razprav v študentskem naselju, namreč da med našimi novinarji še vedno ni povsem razčiščen, kaj je (objektivna) informacija in kaj je novinarjev komentar. Nimam sicer nič proti temu, da je oboje vsebovano v enem in istem članku, ne zdi pa se mi upravičen komentar, ki sledi zelo nepopolni informaciji, torej komentar o stvareh, ki jih velika večina bralcev ne pozna.

Ne zato, da bi bil komentar bolj upravičen, ampak predvsem zaradi pomembnosti obravnavane problematike same in zaradi zanimanja, ki ga ta problematika v javnosti vzbuja, bi bilo namreč po mojem mnenju le treba tudi v Delu povedati nekaj več kot samo to, da »so se v debati... izluščila in polarizirala stališča do mnogih konkretnih problemov našega revialnega življenja, pa tudi do vprašanj, ki zadevajo našo družbeno oziroma samoupravno ureditev« s pristavkom, da »v tem smislu nemara ni bilo povedano nič novega«.

Če bi se ta pristavek nanašal samo na polarizacijo stališč »do vprašanj, ki zadevajo našo družbeno oziroma samoupravno ureditev« nasploh, bi se z njim seveda strinjal. Še več: nekateri (sicer zelo redki) diskutanti so ob razpravi o upravljanju revij ponovno servilirali že znane (npr. v Perspektivah objavljene) koncepte o »historičnem subjektu«, o popolni avtonomiji delovnih organizacij (in tudi npr. revij) znotraj kompetenc policije in sodišča ter s tem o naši družbeni ureditvi sploh — vendar ne tako, da bi vsemu avditoriju jasno povedali, da se s tem izrekajo proti naši sedanji ustavni ureditvi, ampak so so se istočasno nanjo in na sklepe 8. kongresa ZKJ celo sklicevali. Ker je izključeno, da vseh teh dokumentov ne bi poznali, torej ne more iti za kaj drugega kot za poskus namernega zavajanja poslušalcev in demagogijo najhujše vrste.

Osmi kongres je res postavil, naj gospodarsko politiko v bistveno večji meri kot doslej (ne pa v celoti) formirajo same delovne organizacije (s tem, da naj odločanje o sredstvih za razširjeno reprodukcijo pride v njihovo pristojnost), s čimer pa se zdalec ni zanimal vloga organov oblasti in družbenega samoupravljanja vseh družbeno političnih skupnosti od komu-

ne do zveze pri formiranju gospodarske politike (od postavljanja ekonomskega sistema in instrumentov za enakopravne pogoje gospodarjenja do intervencij z rezervnimi proračunskimi sredstvi), še manj pa seveda principa družbenega samoupravljanja in v kulturnih in drugih institucijah posebnega družbenega pomena.

Ti diskutanti se sicer na pol prikri- tim znanjem ustavnega načela družbe- nega samoupravljanja v kulturnih institu- cijah (le kdor ima delovno kvalifikacijo v umetniškem in publicističnem ustvarjanju, lahko vpliva na upravljanje revije in nih- če drugi; ohraniti delovno avtonomijo, ki so si jo revije že ustvarile; proti »kurate- li, suvernejem in satrapom« v kulturnih institucijah itd.) vplivali zelo negativno na potek in uspeh ponedeljkove razprave, kajti ne da bi se spuščali v oceno njiho- vih koncepcij, je jasno, da moramo danes urediti upravljanje revij na podlagi *sedan- nje* ustavne ureditve, čeprav npr. omenje- ni tovariši z njo niso zadovoljni. S takim načinom diskusije so samo povzročili, da smo bili drugi prisiljeni izgubiti čas z ugovarjanjem njihovim tendencam, na- mesto da bi se v celoti posvetili konkretnemu razjasnjevanju dosedanjega dogaja- nja in ukrepov ter iskanju rešitev v skla- du z načelom družbenega samoupravlja- nja v kulturnih institucijah.

Vendar pa je bilo tudi o tem, kljub omenjeni oviri, kar precej razprave in tu nikakor ne bo držalo, da »ni bilo pove- dano nič novega«, kot pravi poročevalec Dela in hkrati komentira, »da preneka- re težave, ki jih v svojih razmišljanjih preživljajo študenti, izvirajo iz dejanske neinformiranosti«. S tem — ker je to edino, kar pove o stališčih študentov — ustvarja (sicer morda nehoti) pri bralcu vtis, da gre pri študentskem angažiranju ob teh problemih zgolj za »miselne teža- ve«, ki jih je z ustreznim informiranjem moč odpraviti, kar pa »veda ni res«.

Ze predsednik UO ZSJ Tone Zimšek je v uvodni besedi med drugim prikazal »za- četna stališča predsedstva UO ZSJ« o tej problematiki, tako na primer: da je bil sklep IO GO SZDL o zamenjavi odgovor- nih urednikov Sodobnosti gotovo preura- njen, saj simptomi, ki bi kazali na zapro- stost oziroma grupštvo npr. pri Sodob- nosti, v širši javnosti niso poznani in bi jih bilo treba prikazati in ugotoviti v jav- ni razpravi; da bi bilo prav tako v široki javni razpravi treba razčistiti načelno vpra- šanje upravljanja revij, enako določbe event. bodočega zakona o teh vprašanjih;

da je bilo predsedstvo UO ZSJ presene- čeno zaradi odstopa uredniškega odbora Problemov in da ga ocenjuje za neosno- vanega, ker je temeljil na nerealnih pred- postavkah in predvidevanjih, ter zaradi posledic tudi za neodgovornega, da pa kljub temu izreka temu uredniškemu od- boru priznanje za kvaliteto rast revije v zadnjih treh številkah in da sprejema zaupnico glede vsebinskega urejanja re- vije, ki so jo uredniškemu odboru izre- klili sodelavci itd. Kakor je znano iz skupnega sporočila UO ZSJ in CK ZMS, ki je bilo doslej objavljeno samo v Mla- dini in v Tribuni, pa oba izdajatelja tudi sprejemata podaljšanje mandata doseda- njemu uredniškemu odboru do 15. juna- arja, ko naj bi po dosedanji praksi zbor sodelavcev izvolil, izdajatelja pa potrdila nov uredniški odbor, ker dosedanje prakse ne namerava kršiti, dokler ne bo po širo- ki javni razpravi to vprašanje razčišče- no in sprejet nov statut revije ter nov zakon o teh vprašanjih.

Tu je seveda treba pristaviti, da potem- takem dosedanja praksa pri Problemih pravic izdajatelja oziroma ustanovitelja ni negirala, medtem ko jih pri Sodobnosti je, in ima s tega vidika IO GO SZDL vse- kakor pravico in dolžnost, da se teh prav- vic ponovno poslužijo, če je treba tudi z za- menjavo odgovornih urednikov. Postavlja se samo vprašanje predhodne javne raz- prave oziroma posvetovanja s prizadetimi in zainteresiranim članstvom kot principa za delovanje vodstev družbeno-političnih organizacij ter vprašanja naknadne odgo- vornosti, kolikor bi se razlogi za ta ukrep izkazali za nezadostne, oziroma ne bi do- bili podpore članstva.

O vseh omenjenih stališčih študentske- ga vodstva niso mogli doslej bralci v Delu prebrati še skoraj ničesar (razen iz- trganih in tudi deloma potvorjenih drob- cev v Pismih bralcev) in ni možno trditi, da ta ne bi predstavljala za bralce »nič novega«. Razen tega pa bi lahko poročeva- lec Dela (ker npr. zapisnik še ni narejen, da bi lahko zahtevali od njega podro- bnejše navajanje stališč) zabeležil vsaj to,

da so bile na razpravi v Student- skem naselju dane nekatere zanimive in- formacije (npr. o historiatu oziroma raz- voju Sodobnosti od revije Novi svet 1946. leta dalje; o tem, da so dosedanje kon- zultacije o sestavi novega uredniškega od- bora Sodobnosti zajele že tudi nekatere publiciste in ne samo literatov itd.).

— odprta nekatere zanimiva vprašanja (predvsem naslednja: 1. na kakšen način

naj se pri upravljanju revij uveljavlja družbeni interes in načelo družbenega samoupravljanja — da ga je treba uvelja- viti, je bilo namreč, razen že omenjenih ekstremistov, splošno sprejeto: prek iz- virnih pravic ustanovitelja, ki jih ta le prenaša na založniške svete in uredniške odbore, pri čemer je zbor sodelavcev le »delovna metoda«, sodelavci pa imajo le posvetovalne pravice in je potemtakem težko govoriti o kakršnemkoli samouprav- ljanju, ali pa preko samoupravnih prav- vic ustvarjalcev revije hkrati z ustrezno vlogo predstavnikov ustanovitelja in osta- le zainteresirane javnosti v ustreznih orga- nih revije v skladu z ustavnimi določili, 2. ali zbor sodelavcev lahko predstavlja demokratično telo za volitve uredniškega odbora, če si pravzaprav to volilno telo uredniški odbor sam formira s tem, da nekemu prispevek objavi ali pa ne — ali pa naj za to, kdo je sodelavec, velja kak- šen drug kriterij; 3. ali nekateri knji- ževniki sami niso hoteli sodelovati v So- dobnosti iz raznih razlogov ali pa so ne- katere res zavrnili, oziroma — jim onemo- gočili sodelovanje);

— podrobneje prikazana z argumenti pro in contra problematika oziroma poj- movanje grupacij v družbenem in kultu- nem življenju, kar bo vsekakor prej ali slej treba v javni razpravi nekoliko bolj razčistiti;

— in končno dani tudi nekateri predlo- gi (npr. o širšem posvetovanju književni- kov in publicistov, ki naj bi poleg javne razprave v časopisih in revijah prispevali k razčistitvi vseh teh vprašanj, ter Je- rovškov predlog, ki pa je bil že objavljen v Delu 24. dec.).

Zaradi vsega tega torej ne moremo re- či, da je razgovor v Studentskem nase- lju samo »potrdil nujnost, da se položaj v revialnem tisku — in v kulturnem obje- ju, ki je s tem povezano — čimprej raz- čisti«, ker taka formulacija malce diši po hitrem in javno neprediskutiranem ukre- panju pristojnih forumov, v kar pa raz- govor v Studentskem naselju vsekakor ni izzvenel.

Mislím, da je nakazal predvsem nu- jnost razčiščevanja teh problemov v javni razpravi vseh prizadetih in zainteresira- nih ljudi in organizacij in da je del tega tudi že sam realiziral. Najvažnejše se mi zdi, da je z nastopi urednikov Problemov in še nekaterih drugih odprl možnost za konstruktivno razpravo o družbenem sa- moupravljanju v revijah, v kateri bi se seveda nekatera stališča z že večkrat ome- njenega posvetovanja SZDL lahko izkazala tudi za napačna, kar pa ne bi smelo za- nikogar predstavljati nič slabega ali ne- moralnega. Vzpodbujati tako razpravo tu- di na svojih straneh ali javnost vsaj ob- jektivno seznanjati z njo, pa Delo po vsem videzu sodeč ne smatra več za svojo dolžnost.

Matevž Krivic

Financiranje ZSJ in univerze

Problem finančnih sredstev za normal- no delo ZSJ na fakultetah se pojavlja vsa- ko leto z enako ostrino. Zveza študentov financira celotno svojo dejavnost iz čla- narine, ki je neznatna in služi komaj za organizacijske stroške ter iz dotacij fa- kultete, ki se pa močno razlikujejo po količini.

Pustimo ob strani članarino in si oglejmo dotacije. S prehodom na prora- čunski sistem znotraj ustanove same, kot je fakulteta, ki si lahko razdeljuje sred- stva po merilu in načelih delitve dohodka, pa nastaja navadno za ZS na fakulteti težava. Osrednja republiška sredstva za univerzo se namreč delijo navadno v obrok in nihče niti ne ve, koliko bo posamezna fakulteta dobila, vedno pa v manjših zneskih, kot je predvideni prora- čun. Nesorazmerje med osebnimi dohodki enako in visoko kvalificiranih delavcev na univerzi in gospodarstvu so velika in zato je vsaka fakulteta prisiljena, če hoče, da pokrije te razlike z namenom, da ob- drži zlasti asistentski kader, ki prejema ponekod izredno nizke osebne dohodke, merila za razdeljevanje svojih dohodkov prikrojiti tako, da obdrži že obstoječe ka- dre.

Gotovo je sistem financiranja na uni- verzni tudi vzrok, da število pedagoških moči na enega študenta pri nas niti daleč ne dosega povprečja, ki velja drugod po svetu in smo še danes priče pojava, da en asistent vodi skupino 30 do 50 študentov, čeprav v tujni velja, zlasti na tehničnih fakultetah, skupina desetih študentov kot maksimum. Drži, da so naše možnosti v tej smeri še omejene zlasti zato, ker znan- stveno in pedagoško delo še zmerom stoji v podrejenem položaju z ozirom gospodar- stva in to z dveh vidikov — v pogledu osebnih dohodkov kot tudi zato, ker vsak diplomirani strokovnjak zaradi velikih po- treb takoj najde ustrezno in boljše mesto v gospodarstvu. Mimogrede, zaradi takega položaja so možne tudi spekulacije stipen-

distov in njihova fluktuacija zlasti v smeri podeželja — mesto.

Ker so fakultete prisiljene, da stimuli- rajo svoj predavateljski kader, so sred- stva za dejavnost, ki jo opravlja na fakul- teti ZS in se formirajo iz samega fakul- tetnega proračuna, zelo omejena. Tako pride vsako leto do spekulativnih pojavov, da posamezna združenja mimo fakultete in UO prosjajo sredstva za specializirane akcije na ustreznih sekretariatih, pri SZDL, skratka povsod, kjer se da slutiti, da obstajajo kakšne rezerve. Toda, če re- zerve so, so močno omejene in prihaja do pojavov, da prvi, ki pride, tudi nekaj dobi, kasneje pa dobivamo le švabe in ju- bere. Vsi proračuni imajo svoj izvor in re- zervoar (ne neizčrpen) pri neposrednem proizvajalcu, ki preko družbenih dajatev odvaja del sredstev v centralne sklade pri republiki, kjer je tudi vir sredstev za ZSJ ne glede na to, ali prihajajo direktno ali indirektno.

Možnosti za smotrnejšo delitev je več. Opisani pojav, da fakultete same finan- rajo svoja združenja, se izkaže kot neza- dovolj, ker obstajajo objektivne ovire, ki imajo svoje, za sedaj še nepremostljive vzroke. Mislím, da ne bi bilo pretež- ko, da bi se vsaj sredstva za ZSJ formi- rala pri univerzi namensko, se pravi, da bi ustanovil centralni sklad, ki bi upošte- val le utemeljene zahteve posameznih zdu- ženj. Fakultete bi bile rešene neprijetno- sti pri razdeljevanju svojega dohodka in očitkov, da trošijo denar nesmotno. Ena- ko pa bi tudi študentje dosti boljše pre- mislili, kdaj se smejo spustiti v večje akcije, ki so pogosto le reprezentančnega značaja. Znano je namreč, da največji del proračunov v študentski organizaciji »po- rozi različna srečanja zveznega značaja, ki ni- majo namena samo izmenjave mnenj in izkušenj, ki tangirajo študij, ampak ima- jo v obliki raznih »iada« tudi športno- turistični značaj. Športno-turističen zato, ker šport na univerzi ni razvit v množič- ni obliki. Upravičenost takih srečanj je sporna predvsem s stališča racionalne po- trošnje sredstev, čeprav jim ne moremo zanikati kakršnekoli vrednosti. Zdi se, da bi z namenskimi razdeljevanjem sredstev nekako prisilili ZS do racionalizacije njenih dejavnosti, se pravi, da bi organizirala predvsem tiste akcije, ki lahko objektivno koristijo namenom in cilju, ki ga pro- gram ZS zasleduje.

Ivan Marenk

MLADINSKI TURIZEM - DA ALI NE?

O predlogu zakona, po katerem bi bi- li v prihodnjem letu ukinjeni vsi popusti v potniškem prometu, se čedalje več go- vori.

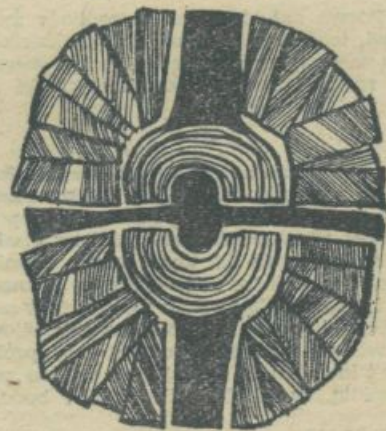
Ne nameravamo razpravljati o upravi- čenosti ukinitve popustov K-15, ker se res postavlja vprašanje, ali je smotno, da podjetja plačujejo določena sredstva pre- voznim podjetjem za vse uslužbenke, med- tem ko mnogi tega ne koristijo, ali je bol- je dati posebej dodatek za korišćenje dopusta res samo tistim, ki ga bodo res- nično izkoristili. Novi zakon predvideva namreč tudi ukinitve popustov, ki so jih do sedaj imeli planinci, taborniki in fe- rialci. Ti popusti, posebej pa še 75-od- stotni popust za ferialce v sezoni, so pri- vedli namreč v zadnjih letih do velikega razmaha mladinskega turizma. Statistike kažejo, da je bilo na izletih samo v pre- teklem letu več milijonov mladine. Ne smemo pa pozabiti, da so izleti samo ena od osnovnih oblik turistične dejav- nosti mladih, saj prirejajo naše šole mno- go raznih ekskurzij in drugih oblik rekre- acije mladih. Začeli in dosegli smo, da naša mladina vse bolj ceni naravo, gubeži zrak in okolje, da se navaja na skupno letovanje v družbi svojih vrstnikov. V kolikor bi bil zakon, o katerem bo v krat- kem razpravljal Zvezna skupščina v celoti sprejet, obstajala resna nevarnost, da mla- dinski turizem zopet popolnoma izumre.

Počitniška zveza, ali točneje turistična zveza mladih, je v dolgoletnih naporih uspela zgraditi objekte, kjer letuje mladina po cenah od 400 do 600 denarjev dnevno. Menimo, da je jasno, da bi z ukinitvijo popustov ostajala letovišča prazna ali vsaj na pol prazna, saj bi verjetno samo vož- nja ponekod veljala več kot pa 14-dnevno bivanje v taboru. Posledica na pol praznih letovišč pa bi zopet bilo povečanje pen- zionov in krog bi bil s tem vključen — vse to pa bi vodilo k izumiranju turizma mladih nasploh. Zakon pa ne bi privedel samo do zmanjšanja potovanj in pra-

znih objektov, ampak bi s tem onemogo- čil tudi vsa kolektivna potovanja mla- di, ki so način, da spoznajo domovino, zgodovinske in kulturne spomenike, kri- rodne lepote itd. Vse skupaj pa ima tudi globlji pomen, če samo pomislimo, na vzgojni pomen teh kolektivnih potovanj.

Smo v dobi, ko ideja mladinskega tu- rizma ni več le borba nekaj entuziastov, temveč nujna oblika skrbi za našo mla- dino. Živimo v dobi, ko smo izdelali celo sedemletni perspektivni načrt mladinskega turizma in ga vključili v plan naše sploš- ne socialistične graditve, obenem pa smo v situaciji, ko lahko samo z enim nepre- mišljenim ukrepm porušimo vse, kar smo v dolgih letih naredili. Menimo to- rej, da bo treba tudi pri eventualnem sprejetju novega zakona najti takšno re- šitev, ki ne bo škodovala nadaljnjemu razvoju mladinskega turizma.

S. Rutar

NOVOLETNA POTA

V začetku novega leta si vsakdo nekaj želi. Zato je v tem času mnogo najrazličnejših želja. In ker bi se tudi za srednješolce v nekem smislu dalo trditi, da niso brez želja, smo se napotili mednje. Z vprašanji, beležko in zafrkljivim svinčnikom. Novo leto je živahen čas. In kaj si torej srednješolci želijo (poleg tistih individualnih malih želja po boljšem in tistih večjih za splošno srečo) v zvezi s šolanjem, skupnim družabnim življenjem in udejstvovanjem?

Humoreska nekega srednješolca

Kadar se govori ali piše o gimnaziji v Šentvidu, je nemogoče obiti dve stvari: najprej teleskop na strehi, ki je eden redkih v Sloveniji, namenjen srednješolcem, druge pa se praviloma ne bi dalo obiti, ker je sploh ni. Gre namreč za telovadnico, ki jo ta, ena najmodernejših ljubljanskih gimnazij, sploh nima.

Okrog petsto dijakov in dijakinj tvori šolsko skupnost. Tudi letos si je njeno vodstvo zadalo nalogo — prenehati z neaktivnostjo. In vendarle enkrat to niso ostale samo besede. Prvi ukrep, ki so se ga lotili šentvidčani, je bilo vzpostavljane javnega ocenjevanja in opravičevanja. Po približno dveh mesecih diskusij in polemik je nova oblika dela nekako stekla. Seveda so nastopale težave, ki jih sedaj ni več. V času prepricavanja o koristnosti javnega ocenjevanja in opravičevanja je neki nadebudni tretješolac ustvaril humoresko z naslovom »BESEDA ALI DVE O DIJASKEM SAMOUPRAVLJANJU«. Ob našem obisku na V. gimnaziji v Šentvidu nad Ljubljano nam jo je izročil v novoletno željo vsem slovenskim srednješolcem, da takih težav ne bi imeli. (Stvar je izmišljena in ne gre za nikakršno namigovanje!) Torej, humoreska:

»Sola je vaš drugi dom, profesorji so, lahko bi rekli, vaši drugi starši.«

»Ze, ze, toda mi vseeno predlagamo javno ocenjevanje.«

»Povedal sem vam že, da dijaki danes uživajo tolikšno demokracijo, o kakršni si mi še sanjati nismo upali.«

»Želimo se vzgajati s tem, da bi sodelovali pri ocenjevanju.«

»Kar se vzgoje tiče, to lahko prepustite nam, profesorjem. Bolj ko vam vtepmo v glavo, da se začnete učiti, slabše je.«

»Toda, radi bi vedeli, kakšne ocene dobivamo.«

»No, tu se pa vse konča. Mar mislite, da sem zato študiral in študiral, da vam bom zdaj pravil ocene in razpravljal z vami o njih? Precej let boste še morali drgniti klopi, da mi boste lahko ukazovali, kakšne ocene naj vam dam.«

»Želimo povedati le svoje mnenje o oceni.«

»Brigajte se za svoje stvari. Glejte, da boste znali, kar vam predavam, drugo pa ni vaša stvar.«

»Javno ocenjevanje pomeni korak naprej tudi v upravljanju.«

»Oprostite, kje ste pa bili s svojim upravljanjem, ko so na šolskem plesu razbili šipo?«

»Sipe niso razbili naši dijaki.«

»Seveda, niso je razbili naši dijaki. Razbili so jo drugi, kajne? Nekaj čisto drugi ljudje.«

»Za javno ocenjevanje govore tehtni razlogi.«

»Sipe niso razbili naši dijaki. Kdo drug pa bi se lotil tako huliganskega podviga. Da se ni sama razbila? Kaj pa vaše ocene, tovariš zastopnik razreda? Bi vas malo potipali? Povejte mi, prosim!...«

Povem naj, da se to ni rodilo v moji glavi, temveč v glavi nekoga, za katerega res ne vem, kako mu je ime in kje stanuje in res ne bi vedel povedati, kje bi ga zdaj lahko dobili.

In še mimo nečesa ne moremo na šentvidski gimnaziji. »UTRIPI«, dijaški šolski list, so bili v minulem šolskem letu proglasi za najboljšo srednješolsko glasilo v Sloveniji. Če bi torej morali nekako izraziti vsedijaške želje šentvidske gimnazije, bi morda lahko takole zapisali: Kar najhitreje si želimo že zelo dolgo obljubljeno telovadnico; da bi se odnosi med profesorji in dijaki še naprej tako ugodno razvijali in, da bi »UTRIPI« tudi v bodoče

zasedali mesto v družbi najboljših slovenskih srednješolskih listov.

Dom v domu, ki ni dom

V času šolanja ne stanujejo vsi dijaki na svojih domovih. Kdor nima šole v bližini, skuša priti v dijaški dom. Torej v tem primeru navedeni naslov velja.

Ob Ljubljani se vleče podobno ozka in pretegnjena ulica. Zgradba, označena s Poljansko 26, se imenuje Dom Ivana Cankarja (DIC). V učilnici blizu vratarja smo našli črnolasega fanta, ki se je vneto poglabljal v Teorijo telesne kulture. Doma iz Izlake pri Zagorju, v domu je že šesto leto. Najzanimivejša razlika med časi pred šestimi leti in letom 1964 je nedvomno cena oskrbe v domu: 6.800 in 15.000 dinarjev. In ker smo že pri številkah — v domu je okrog 300 gojencev, od tega približno 40 študentov.

»Ko sem odhajal v dom, sem si predstavljal, da si bom obogatil kulturno življenje, za kar pri nas doma nisem imel tolikšne prilike. In v našem domu je to mogoče. Imamo KUD Samorastnik, v katerega okviru deluje foto klub, dramska sekcija, folklorna skupina, list »Naš dom«, ki se zaenkrat še ni prebudil, vsako soboto ples (ker v DIC domu je samo fantje, je tu zelo koristna povezava s sosednjim Domom Anice Černejeve, DAC, ki nudi srečo dekletom. Ze v dnevnem časopisu pa smo lahko brali, da ta streha — povsem iz fizikalnega stališča — ni ravno najboljše ker menda — pušča) in ob nedeljah kinopredstave za 50 dinarjev. Za telesno razgibanje pa je letos prevzela skrb športna komisija, ki v okviru danih možnosti skuša zajeti čimveč gojencev. Tudi pri nas so namreč težave s prostori in igrišči. Upamo, da se bo spomladi to uredilo. V šestih letih, kar sem tu, smo prostovoljno gradili že kakih pet igrišč, pa so nam vsa, z izjemo odbojarskega, zaradi novih gradenj odpadla. Ker študiram na VSTK v Ljubljani, sem zato sprejel funkcijo tajnika v skupni športni komisiji našega doma.«

»Precej govorijo o odnosih med vzgojitelji in prebivalci doma...«

»Z novim ravnateljem in vzgojitelji so se razmere v našem domu v primerjavi s preteklostjo oziroma prvimi leti, ko sem prebival v DIC, bistveno spremenile. Po krivici ni bil iz doma izključen nihče, ker ima vsak mladinec ob začetku šolskega leta določeno število točk (70), ki jih zaradi slabega vedenja učnega uspeha in drugih najrazličnejših prekrškov lahko izgubi, ali pa si jih z nasprotnimi dejanji tudi pridobi. Gojenci z največjim številom točk gredo ob koncu leta na izlet ali taborjenje (lani so šli na taborjenje ob Krko) in na kulturne prireditve na stroške doma. Največ kazenskih točk se pridobi zaradi kajenja in nerednega pospravljanja sob. Sprva smo to ocenjevanje jemali bolj za šalo, sčasoma pa smo ugotovili, da gre zares. Na splošno lahko rečem, da sem z razmerami v domu tako zadovoljen, da bom po možnosti ostal tu do konca svojega študija.«

Ob koncu smo se sporazumeli še za novoletne želje: Želimo si igrišča, da bi lahko dobro organizirali športno življenje in pa denarna sredstva, da bi nabavili nov inventar v domu!

Želimo si tesnejše povezave s profesorji

Obiskali smo tudi kočevsko gimnazijo, ki je po strukturi dijakov zelo raznolika, saj zajema tako otroke kmečkih staršev kot tudi delavske in službenke. Ima pa še eno posebnost: skoraj polovica dijakov je vozačev. Ker pa smo neposredno pred novim letom in tedaj se dvignejo iz skritih kotičkov naših src tihe želje, smo tudi njih povprašali zanje, toda ne po tistih, ki bi bile samo njihove, temveč po tistih, ki jih neprestano srečujejo pri učenju, pri premagovanju svojih vsakdanjih težav. Iz brali smo štiri izmed njih in dobili smo odgovore, katerih prav gotovo ne bi mogli zaslediti npr. na kakšni ljubljanski gimnaziji.

V majhnem mestecu, kot je to npr. Kočevje, bi morali prav profesorji in dijaki skrbeti za to, da bi bilo kulturno, pa tudi drugo življenje, kar se da razvijalo. Seveda pa bi bilo takšno delo uspešno le tedaj, če bi bila ta povezava res dobra. Toda iz razgovora smo videli, da ni tako. Odnosi med profesorji in dijaki so zelo slabi. To se je pokazalo tudi na mla-

dinski letni konferenci, kjer so med drugim obravnavali tudi delo kulturno-umetniškega društva Matej Bor. Profesor slovensčine je dejal, da je moral vse delo pri društvu opraviti sam, zanimivo pa je, da društvo preteklo leto ni nič ali pa zelo malo delalo. Redno so izdajali le glasilo Prve poganjke, s katerim pa so mnogi od dijakov zelo nezadovoljni, saj lahko v njem zasledijo razne literarne plagiate. Nekateri dijaki so premalo poštteni, da bi ločili, kaj je njihovo in kaj drugega. Zanimivo pa je tudi, da je večina literarnih del prebrana pred vsem razredom pri urah slovensčine in pod strokovnim vodstvom profesorja.

Slaba je tudi povezanost dijakov s profesorji tudi pri samem študiju, samoupravljanje kar ne more in ne more najti tistega mesta, ki mu pripada. »Na roditeljskih sestankih profesorji kar naprej govorijo staršem, da smo leni, nihče pa ne pove, ali razglablja o tem, zakaj smo leni. Profesorji so premalo seznanjeni z našo izvenšolsko dejavnostjo, vse preveč pa se zanimajo za naš najintimnejši stvari (s kom te vidi na cesti, v kinematografu in podobno).« Vse to pa se ti lahko bridko maščuje, je izjavila naša štiripetdesetletna deteljica. Mnogo so govorili tudi o ocenjevanju, ki naj bi bilo takšno, kot kdo zna, ne pa takšno, kot se kdo piše. Zelo slabo ocenjevanje je npr. pri francoščini, kjer profesorica ocenjuje po obrazih. To zveni sicer malo neverjetno, toda to so mi potrdili vsi štirje.

Tudi skupno ocenjevanje se ni moglo uveljaviti. Tega imajo le pri slovensčini pri govornih vajah, ko štirje od dijakov ocenijo svojega tovariša iz razreda. Nekateri profesorji tudi zelo slabo predavajo in se potem drugo uro, ko dijaki slabo razpoloženega predavanja ne znajo, jezijo nanje in jih zmerjajo. Lepo je, da je razred tistega, katerega je razrednik, dober ali celo najboljši, ni pa lepo, da zaradi tega trpe dijaki drugega razreda. To se je zgodilo v letošnjem četrtem razredu, ko je profesorica fizike dala v svojem razredu za liho vajo tri naloge, v drugem razredu pa štiri naloge in to približno enako težke.

Nihče ne ve, kje je denar

Na koncu prejšnjega šolskega leta so šli dijaki za štirinajst dni delat v posamezna kočevska podjetja. Nekatera med njimi so dala denar kar posameznikom, največje podjetje Itas pa je mislilo izročiti denar šolski skupnosti. Kot domnevajo dijaki, je podjetje denar nakazalo na gimnazijo, toda o denarju ne ve nihče od profesorjev nič povedati. Če pa vprašaš profesorje o tem, kje je denar, govore tako, da sploh ne veš, zakaj gre, so mi dejali.

Kako slabo so zainteresirani za njihovo delo, pa kaže tudi to, da sploh ne hodijo z njimi na izlete, v opero ali dramo, razen tega pa se ne udeležijo tudi prireditev, ki jih pripravljajo na gimnaziji. Povedati gre z njimi na izlete le kakšen mlajši profesor. Ekскурzije pa so na gimnaziji že prava redkost.

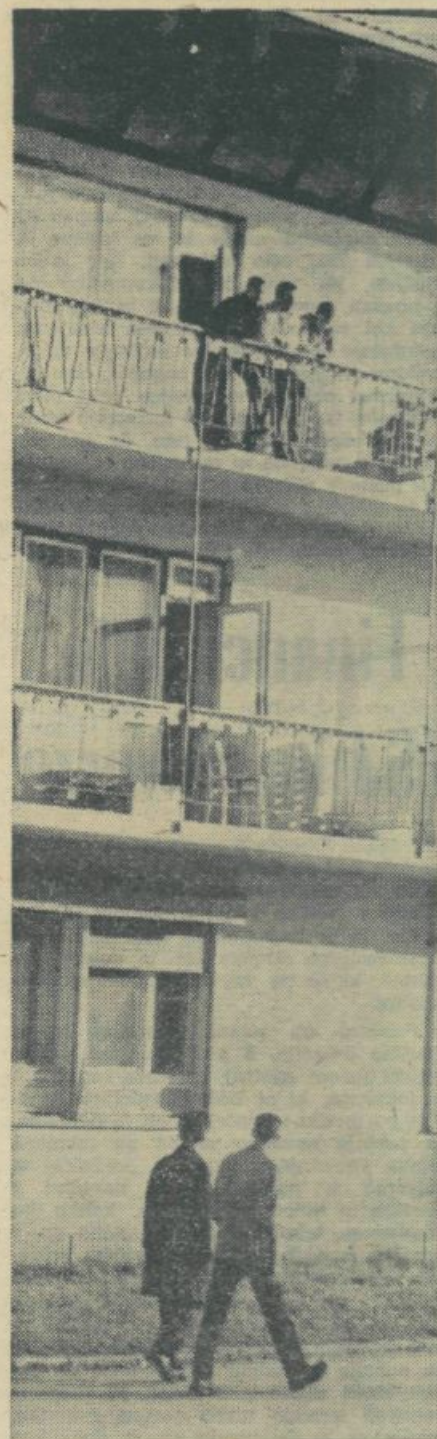
Vsako leto je bilo v navadi, da so maturantje priredili v Ribnici ali v Kočevju maturantski ples. Z izkupičkom so potem šli na maturantski izlet. »Toda letos,« kot so mi povedali, »ravnatelj ne dovoli nobene prireditve in maturantski izlet odpade.« To so mi povedali z dokaj trpkim obrazom. Tudi za vsak ples, ki naj bi bil na gimnaziji, se morajo boriti z ravnateljem in ostalimi profesorji. Po drugi strani pa profesorji sami delajo razne ekskurzije med posameznimi urami tako, da zamujajo tudi po dvajset minut pouka. »Pa to ni treba pisati, včasih to kar radi vidimo, po drugi strani pa bi se vseeno radi tudi kaj naučili,« mi je povedala naša četvorica. Ne vem, koliko so bili njihovi odgovori avtentični, toda mnogo resnice že mora biti v tem, ker sem že v začetku našega razgovora poudaril, naj mi povedo vse po pravici.

In njihove želje? Niso velike in dale bi se z malo razumevanja izpolnile. Predvsem si želijo, da bi se njihovi odnosi s profesorji izboljšali, da bi bilo ocenjevanje čim bolj realno, da ne bi videli v njih samo dijaka, temveč tudi ljudi, ki se hočejo ob določenih trenutkih tudi razveseliti in prisluhniti svoji mladosti. Maturantje pa si žele zopet nazaj staro maturo in da bi se ravnatelj le nekoliko »omehčal« in

Več poguma

S kakšnimi težavami se bori mladinska organizacija po šolah smo povprašali kar pri najbližjih sosedih. Že dolgo je namreč znano, da se borijo osnovne enote Zveze mladine na šolah z okostenelostjo, ki je posledica na eni strani nezanimanja same mladine za delo, drug problem, s katerim se borijo po šolah, pa izvira iz samih vodstev, ki ne znajo poiskati pravih oblik dela, kar se rezultira kasneje v tem, da voljo za delo, ki naj bi bilo načrtna, izgube tudi vodstva. Vsebinska dela, ki ga lahko mladinska organizacija opravi, je postala v zadnjem času z vse večjo demokratizacijo vseh oblik družbenega življenja drugačna. Zveza mladine ni več v prvenstveni meri organizator idejno-političnega dela na šoli, namreč na njegov klasični način. V današnjih pogojih je njena naloga, da z novimi oblikami nenehno išče tako vsebino svojega dela, ki bo samo v končni konsekvenci konsolidirala organizacijo samo, na drugi strani pa čim širši krog mladine pritegnilo v delo, ki pa ima za cilj idejni dvig nje same.

Pri tem pa ne gre brez pomoči pedagogov, ki večkrat za poglobljeno delo z mla-

dino nimajo časa, če pa si že najdejo, pa ob prvih neuspehih obupajo in je nadaljnji tok dogodkov prepuščen stihiji, ki ima v vseh oblikah dejavnosti mladinske organizacije še prebogosto vlogo končnega faktorja, ki lepe načrte iz začetka leta preobrne na glavo, da ostanejo žal le lepi načrti. Zato bi ob novem letu želeli vsem mlajšim od nas, da z novimi oblikami dela bolj pogumno začno stopati po poti vse večje afirmacije mladih na vseh področjih. Zavedati se namreč moramo, da tudi športno udejstvovanje, obiskovanje najrazličnejših prireditev vpliva vzgojno, če je to v sklopu celokupnih pedagoških prizadevanj.

Miha Maté
Alojz Veh

HOJA PO VRVI

Nadaljevanje s 1. strani

potreb dandanašnji? (Po Jožetu Javoršku pa je vse že vnaprej jasno: provincialni smo, torej potujmo. Je vojage, donc je suis. Sem, kolikor potujem.) Kako bi določil bistvo zgodovine — v njej je kleč — kate-re dedit sem. Ne morem se postaviti izven nje: živim tu, kjer živim, v tej situaciji, in samo od akci-je znotraj te situacije bo odvisno, koliko bom ostal po provincialno ozek in svojih odnošajih. Biti svetovljan na pamet, po trišteviličnem številu viz v potnem listu, se mi zdi nekoliko kočljivo: zdi se mi, da samo po sebi zahteva postavljanje »izvena«, to pa sleherno kontinuirano ustvarjanje akcije vnaprej za-nika; ta »izvena« pa mora seveda spet biti posledica tistega »znotraj«, torej konkretni družbeni pojav.

Pri Jožetu Javoršku se mi zdi najbolj zabavna krčevita tragična potreba biti »vzdržljiva«, biti od pomsod, torej od nikoder: lastnoročno je poznal Loui-sa Guillouza, Paula Eluara in Alberta Camusa (omenjam samo najbolj znane), Camus sam ga je »pobral k sebi, kot bi pobral zlato siroto na cesti« in »ga duhovno prevoževal leta in leta«. Razodelo se mi je, da je njegovo takšno in tolikokrat deklarirano svetovljanstvo prav v geografskem spoznanju, kako majhen in provincialen je Slovenec sam po sebi, dok-ler se ne spozna s katerim od ljudi iz »svetovne kul-ture« (pa čeprav samo z ženo Marcela Acharda), se pri njem duhovno ne nahranja in s tem navidez pre-maga svojo izvorno provincialno revščino in poslane meščanski citoyen du monde. Šele potem da ni več tisto, kar je bil, ampak je več. (Dandanes se Slo-venecu torej le ne godi več tako slabo kot okrog leta 1910., kakor nam popisuje Ivan Cankar v Slovenski le-gendi: vsaj možnosti so se mu odprle.)

To pa je klošmeriška poza, saj se zanima samo za unanjost, videz in formalno kulturnost. Nehote dobi človek zoprn občutek, da je bolj ali manj ve-dno le odvisen od tuje duhovne dobrote, malo ali pa kar nič od lastne ustvarjalnosti; da mu je svetov-ljanstvo lahko samo podarjeno. Potem pa se pokaže, da se njegova ustvarjalnost izčrpa že na nivoju po-etičnega zvončkanja z besedami, v francosko-sloven-skem slovarju larpurlantizma in igračkanki s formal-nimi odnošaji. — In vendar je fenomen takega svetov-ljanstva za Slovensko precej značilen.

Vem, da ne morem ven iz svoje zgodovine in ven iz tukajšnja bivanja in iz mi tuja srečanja samo pomagajo krepiti osnovni odnos do sveta, družbe, bistvo in kreativni živec moje osnovne kritične na-petosti do sveta, ki v njem živim. In da pomeni že ce-lovita zraslost in celovita kritičnost s tem in tega, kar bivam tu, negacijo provincialnosti, vse drugo pa je le poučen ekskurz, konfrontacija, zadoščenje cigan-stvu v sebi, ne pa premena v delovnem bistvu, ne intelektualistična pozicija »izvena« in »nada«. Saj osta-ja sicer pri besedičenju, pripombah, narcisizmu, kar nazorno kažejo Temperaturni listi.

18. avgusta v Genovi (ob štirih jutraj):

Hitimo, mudi se nam, festival gospoda Jeana Vilara v Avignonu smo tako že zamudili za cel dan. Od Milana sem se vozimo ponoči. Vročino pade-ske nižine, ki nas je dezintezirala, nam jemala voljo do vsakršnih komunikacij — (pokrajina: kot bi se spravi-li nad Dantejev Pekel z uspešno pogozdovno akcijo, to zaradi sonca) in kot bi sleherni sto let stari kamen izkoristili v turistične namene (na sto potnikov pride sto dvajset turistov s fotoaparati, tu-rističnimi vodniki in učbeniki à la »Italijanska ni-težka«), skratka: dolgčas — je zamenjala tema in ta je povsem enake vrste kot prej vročina. Kupe, v ka-terem molčimo, pa diši po chianti in morju. Ampak to nikogar ne zanima. Sprizgnili smo se — šele na vlaku, po nekaj sto kilometrih — s strojevodjevo voljo. Ta nam je zdaj edina zgodovina.

Med 19. in 25. julijem v Avignonu (Vaucluse):

Potopisni impresivizem mi gre na živce. Zdi se mi, da izraža takole lirično prizadeto, narcisoidno ne-popustljivo in miselno nemočno popisovanje bolj ali manj eksotičnih vtisov s potovanja, na katerem oseba izkaznica in K-15 ne pomenita prav nič, ampak je prav »crveni pasoš« barometer imenitnosti pa eksotike, samo nemoč pred »celovitim« bivanjem, kolikor je pač mogoče, in neurejenost popotnikovih znotranjih odnosov, zlasti tistih, ki ga vežejo z ambi-entom, kjer se — stalno prijavljen na matičnem uradu — aktivira in kjer njegovo bivanje edi-nole dobiti realne družbene dimenzije. Ne morem ra-zumeti tistih potopiscev, ki popisujejo svoje nedoum-ljive neurastično-lirične težave v stiku s kakšnim trd-javskim obzidjem ali kakšno orientalsko brivnico, niti tistih, ki se gredo gurmanske svetovljane in pri-merjajo mesta s pijačami; zraven pa so športniki, asketi in homoseksualci — skratka brezbrizneži. V Avignonu — trdnjavsko obzidje z neštetimi znameni-timi vrati, s strah vzbujajočo arhitekturo začuda snažnih ozkih ulic, z brezštevilnimi bistroji na pločniki (nič posebnega) ter knjigarnami, kjer obvez-in na debelo prodajajo slike Gérarda Philipa mono-grafije Gérarda Philipa in gramofonske plošče Gé-rarda Philipa; Gérard Philipe je prvi zvezdnik in patron Avignona — sam srečal le malo takih lirikov. Bilo pa je nešteto drugih, ki so na primer vžičeno zdihovali in se prasketali po glavah, ko so jim poka-zali mesto, kjer je Franca s Petrarco srečal Madonna

Lauro, ko se je šolal na univerzi znamenitih papežev, ki so tu živeli v »vignonški sužnosti« med leti 1305 in 1403, in posteljo, na kateri je spal papež Klement VI.

Za tale čas je sploh zelo značilna ta hipertrofi-rana invazija zgodovinarsko preobčutljivega turizma, tistih amerikaniziranih evropskih mentalitet, ki vsa-ko poletje za tri tedne zapustijo svoja hipermoderna stanovanja, ozke ulice svojega mesta in zastekle-nele stene svojih odnošajev in odnošajčkov in se z avtomobili pa fotoaparati napotijo seznanjat s sve-tom in z zgodovino. In potem se začne sladostno stopicanje okrog sleherne bajte, ki je ali ki je ni, je pa zagotovo bila, ki je vsaj malo drugačna od obi-čajne moderne arhitekture, okrog slehernega drugoraz-rednega muzeja in kioska s pornografsko literaturo, samo da je drugačna od običajne. Fotoaparati mar-ljivo poklisajo vse banalne izmišljotine turističnih vodičev: kičaste zlate oltarje sred grozljivosti temnih in hladnih galskih cerkva, zapuščena pokvarjena mlin-ska kolesa, ki se je z njimi ukvarjal, bogvezakaj, po-membni mlinar, rešetk na Laurinem oknu, slavoloke nepomembnih in pozabljenih zmag, mostove. Navdu-šujejo se, pomembni postajajo sred tuje in nedoum-ljive, veličastne zgodovinske navlake; kamere brni-jo, švenk od zgoraj navzdol, ladies and gentlemen, mesdames et messieurs, to je v resnici slavna Palais de Papes, izredni primer srednjeveške civilne in voja-ske arhitekture, je bila zgrajena v štirinajstem sto-letju za časa papežev Benedikta XII. in Klementa VI., visoki zidovi, »flanked with eight towers«, skirav v sebi Klementinovo kapelo (postavljeno nad dvorano »of Great Audince«), dve kapeli, postikani z italijan-skimi freskami iz 14. stoletja, spalnico Klementa VI., okrašeno z izrednimi podobami kasnejšega nastanka, in mnogo drugih zanimivosti, mesdames et messieurs, ekspozicija sto, blenda osem...! Pet, šest posnetkov, trideset metrov filmskega traku. Potem gredo naprej, začena se nova avignonska sužnost, le da je ta hobbjevskega značaja, mogoče kompenzacijskega. Jutri pa, gospodje, Pont d'Avignon ali točneje Pont Saint-Bénézet, tarasconski Ghâteau in Rocher des Doms. Kako, madame, že danes? Ne, madame, danes je nemogoče. Mais, oui, madame, obrnite se na mo-jeja kolego. Mais oui, jutri bi radi spali.

Ti moderni cigani, ki so zgubili zvezo z zgo-dovino, ker je njihovo zdajšnje bivanje v celoti neod-visno in odtrgano od nje, ti moderni izkoreninjenici: brez vsake usodnejše po plemetaskih rodovnikih in tradiciji svojega rodu in svojega naroda, privezani le sami nase, na sposobnost vključevanja v močnejše mehazime, obsojenost na podrejanje, prilagajanje in redukcije; ohraniti in razviti da je treba le tisto, kar neposredno potrebujem za tistih osem ur reproduk-cije na dan, ohranjati da je treba zraven tega le še družino, samo znotraj nje se občutim kot človek, tudi kot družba; zunaj družine ničesar ni, kar bi ne mo-glo potrebovali; nisem več Francoz, sem le še Mon-sieur Hulot; samo še Mister Smith; Herr K.; tovariš Kalan; kadar je družba na psu, je družina (v meščanskem pomenu besede) sredi svoje zlate dobe in ciganstvo (v meščanske m pomenu besede) tudi. Zgodovina jim je, tem modernim ciganom fotogra-fija v družinskem albumu ali zbirka viteških križcev v sobi za goste, kičasti falzifikat stare grške vaze. Navdušujejo se nad turistično iznajdljivostjo tega temeljitnega kratkega kurza zgodovine. Prihajajo in odhajajo, važno pa je, da so jo videli od blizu in jo varno spet zapustili, jo spremenili v potrošne pre-dmete, diapozitive in vzdihne »ah, Laura, ubogi štiri-najstvrstični Petrarca; zares je bil velik tale Kle-met VI.; spreminjamo se v pogrošno trgovino tradi-cije, v samopotržno restavracijo za vsakdanji biz-izem prirejeno preteklosti. Prideš, vidiš, greš naprej, dokler nimaš vsega in svojem kovčku. Ta veleumna potovanja, površna in intelektualistična in površna kot opisi v Temperaturnih listih, so postala temeljna kompenzacija modernega občutka nepomembnosti in zvezanosti. Mogočen komercialni mit, kjer se je mogoče za toliko in toliko denarja brez napore za eno popoldne spojiti z zgodovino, se srečavati s pre-dniki, ki so bili toliko pomembnejši od nas, ogle-dati si scenerijo velikih zgodovinskih bizarnosti. Gre pa seveda za to, da je treba za čim manj denarja iz-tisniti čimveč zgodovine: naglica, turistična mrzelja, nestrpnost in še večja ožina celo v kompenzacijskih procesih. Šest mesecev sem moral delati in varčevati, da sem lahko videl hišo Petrarcoevo poželenja! Vse skupaj pa je beden posnetek nekdanjega osvajanja sveta, nezadosten povzetek človeškega manjkaja: odtujeno zadoščanje potrebi po celostnem uveljav-ljanju, iskanje korenin.

Nazaj grede pa si ali v Marseillu ali v Parizu privoščijo substitutko malo turko, če je na voljo, posra-ne gospe pa fanta, kupijo zadnjo pornografsko re-vijo in napišejo poslednjih trideset razglednic in tako sklenejo krog: pogrošno ciganstvo in pogrošno zgo-dovino združijo še s potrošno spolnostjo in se — z občutkom celostnosti vrnejo v svoje offices, pred televizor in za steklene stene. Doživeli so, kar se na tem svetu doživeti da, vse skrajnosti, ki sestavljajo polnost: Petrarco in Lauro in mulatko. Amen.

— Tavamo po mestu, se nalivamo z vinom (Ta-vel, appellation Tavel contrôlée, Château de Manissy, Tavel (Gard), »récolté par le père de la sainte fami-le«, pogovarjamo se, prelistavamo Sartrove »Les Mots« in ne vemo, ali je ta bestseller znamenje, da se je Sartre res že postaral — kot se na priliko postarajo generali, ko začno pisati memoare — ali pa pomenijo ti njegovi spomini na otroštvo samo literarni prolog in argument v drugi del Kritike dialektičnega uma. — Kot da bi bili doma, v Ljubljani ali vsaj v Du-brovniku. Zal nam je, ker smo zamudili razgovor z Jeanom Vilarem, ex-direktorjem pariškega Théâtre National Populaire in direktorjem avignonskega festi-vala, po vedali pa so nam, da tisti razgovor ni bil kaj prida in da je vse popisano v brošurah, ki so nam jih v »centru« razdelili.

Takole beremo:

»Ampak, kaj sploh smo? Kaj pomenijo takšne festivali v očeh občinstva? Turizem? Kratkočasne

večere? Poletne noči v starodavnem obzidju? Lepe obleke pod reflektorji? Esteticizem dolgočasje? Bi vi, Sir Shakespeare, sploh hoteli sem? Bodo festivali po-stali del viteške opreme moderne močakarja: med frižiderjem, televizorjem, citroyenom? Nimam nič proti: umetnik mora predvsem razumeti resničnost, človeške potrebe svojega časa. In še posebej v te-atru, kot tudi poeziji in slikarstvu, edinole, če se ne prepušča množičnim navadam. Svojo vlogo lahko šele takrat v redu odigra in šele takrat lahko postane zares potreben, ko se otrese njihovih razvad, ko se postavi po robu njihovi sklerozi, ko jim kot oče Ubu zavpije v obraz: »Sranje!«

Naj bo tako ali tako — ampak še zdaleč ne mi-slim, da se motim — postavljam vprašanje, precej vprašanj: kaj sploh so festivali? Kaj pomenijo? Proti katerim ciljem si prizadevajo? Kakšna prihodnost se jim obeta ali jim — grozi? Bodo na to vprašanje od-govarjali veterani, kot sem na primer jaz, ali mlajši? Letos je prevzel umetniško vodstvo avignonskega fe-stivala Georges Wilson, direktor TNP — in Wilson je mlad direktor, kajne? Ampak niti on niti jaz ne veva, kaj bo s festivalom jutri. Mogoče pa niti ni slabo, da se vsako leto srečujemo s tolikšno negoto-vostjo. Kljub temu pa bi bilo dobro poiskati za fe-stival nekakšno generalno in nacionalno formulo. Zakaj avignonski festival je bil potreben že leta 1947, bil pa je seveda odvisen od svojega časa; mogoče pa je nujno — ne se vzdigovati na nacionalno višino kot v Orangeu, ampak — združiti centralno in ob-činsko administracijo, ji pomagati, da bo postala tako ali drugače »estetska« (hm!) in sprostiti njeno družbeno funkcionalnost: zabavno, prosvetiteljsko, torej: kulturno.

Ali še bolje, tretja formula: počakati, da festi-val sam odmre ali pa da si opomore v uspehu.

Kar zadeva mene, mislim, da je treba raziskati, če se mladi, obetajoči direktorji, bodoči vodje gleda-liških grup ali režiserji zanimajo za bodočnost festi-vala. Pa predvsem še: mladi in sodobni avtorji, ki jih tako obupno manjka vse od začetka in zlasti danes.

Z eno besedo, povedal bi rad tole: Kvaliteta pre-miere pod milim nebom — za obzidji papeške palače — je rezultat trde discipline in športnega tren-inga. Avignonski festival je torej lahko edinole zgodba, povest o mladosti. Odgovoriti bo torej morala ta mladost sama.

Avignonski festival:

Organizirata ga s pomočjo francoskega ministr-stva za zunanje zadeve, ministrstva »l'Education Na-tionale« in državnega mladinskega sekretariata, mesta Avignon, pomembnega sodelovanja Jeana Vilara ose-bno in TNP organizaciji C.E.M.E.A. in C.E.A.I.; prva se ukvarja z organiziranjem počitniških kolekt-ivov in kolektivnega preganjanja dolgega časa pod pedagoškim vodstvom; drugi je cilj favorizacija fran-coske kulture na mednarodnem nivoju. In tako se vsako leto pripelje v Avignon dvakrat po pet sto mladih ljudi (med 18. in 30. letom, kako piše v re-klamnem prospektu), ki morejo za 100 nF preživeti v popolni oskrbi in pod »strokovnim« turističnim in gledališkim vodstvom teden dni. — TNP pa daje predstave, tri predstave vsako poletje; razgovore z re-žiserji, igralci in kritiki prav tako. Tako smo se znašli tu, v Provenci z blagoslovom ljubljanske za-grebške in beograjske Akademije za gledališče (ka-zališče, pozorišče), radio, film i(n) TV, bili hkrati: brezbrizni turisti (à la USA), uredničevalci načel me-dnarodne miroljubne koeksistence, obiskovalci enega osrednjih francoskih gledališč, Slovenci pa še zraven razdeljeni na Kreflove in Kocbekove polovice.

V sintezi vsega tega pa:

Kritično, neprizanesljivo išoč zveze med nami in njimi, meroč naše potrebe in njihove; sicer pa po dveh dneh meroč popolnoma brezbrizni liberalci, pomirjeni s seboj in svetom, tolerantni in počitniški, med se-boj pa povezani kot s tisto proslavljeno svetopis-emsko Besedo (koliko besed je moral Jehova izgo-voriti, preden se mu je posrečilo z eno samo Besedo ustvariti svet) in ta Beseda se je ves čas Beseda z ve-liko in je bila popolnoma neomadeževana, polna oma-lovaževanja sleherne političnosti, zakaj ime ji je bilo Kultura (à la Josip in Tit Vidmar). Kljub temu, da smo se — tako »visoki« in »za vse večne čase« in tako brezbrizni — spraševali, ali ji je bila sploh imanentna katera usodnejša človeška potreba. Ustvarjala pa je vendarle kljub temu nekakšno druž-bo že s tem, da je bila prisotna. Resda je bila tista družba brezobvezna in luksuzna, ampak dovolj or-ganska in živa na znotraj: med Španci in Poljaki, Zidi in Nemci, Jugoslovani, Italijani, Marokanci, Angleži in Irci itn.

M. Vilar je nekaj govoril o povesti mladosti. V utopije ne verjamem, tudi v tisto družbo nisem verjel popolnoma, ki jo je tako ad hoc tista Kultura ustvarjala, in prav sem imel. Utopija je bila in nič več (ker več ni mogla biti): ker je zlahka razpadla, ko je minil teden dni in hrupno poslavljanje na koncu, gostobesedno, sprenevažno povzdiganje drug dru-gega, objemanje križem krašem, mednarodne lažnive obljube, čisto po francosko: neskončno mnogo duho-vitih, ritmiziranih besed, ki se ne ustavijo prej, ko ne dosežejo zadnjih meja fantazije. In tudi kultura: od kulturnih razgovorov do visokih predstav mnogo bolj v spretnih deklaracijah kot v resnični vsebini. Z izjemami, ampak osamelimi. Tisti enotedenski libe-ralistični otok, kot bi vstal iz Campanelle, je mirno zalilo morje.

Znašli smo se spet obteženi sami s sabo in z zgo-dovino.

Andrej Inkret

Konec prihodnjic

Možnosti situacije

(Nadaljevanje s prve strani)

Nasprotje je tem izrazitejša, kolikor izrazitejša so nasprotja in protislovja v neki družbi sploh, se pravi: kolikor hitreje gre neko razdobje te družbe h koncu. In obratno: kolikor homogenejša je neka družba sama v sebi, toliko manjše je tudi nasprotje med kulturo in politiko.

V vseh dosedanjih razrednih družbah se je spor razrešil ali s propadom določene družbe ali pa z zmago tendence kulture, kar predstavlja napredek zgodovine. Gre seveda za totaliteto odnosa med kulturo in politiko, ne pa za posamezne odnose med delom politikov in delom »kulturnikov«, kajti del »kulturnikov« je vselej udinjal politikom in del politikov ni zmeraj zlorabljal kulturnikov.

Bistvo revolucije v komunizmu je preraščanje vseh družbenih nasprotij in protislovij. Torej tudi nasprotje med kulturo in politiko. Preraščanje so dogaja lahko le tako, da politika ustvarja pogoje za depolitizacijo družbe (in s tem tudi kulture) ter tako hkrati s ustvarjanjem teh pogojev ukinja samo sebe kot posebno sfero družbenega življenja. Ustvarjati pogoje, pomeni osvoboditi kulturo, je po svoji naravi neposredna sestavina revolucionarne prakse vseh, zunanjih pritiskov, ter razvijati potencialne kulturne premožnosti vseh ljudi.

Smo v situaciji, ko še ni popolnoma jasno, če po nekaj mesečnem zaostrovanju med tem, kar se imenuje kultura, in politiko zaostrovanja upada ali ne.

Kaj zaostrovanje sploh pomeni? Kako, da prihaja do zaostrovanja, ko bi se moralo, če smo zares sredi revolucionarne prakse, dogajati ravno obratno?

Možnosti je več. Prvič: ali to, kar se imenuje kultura, ni kultura, ali pa to, kar se imenuje depolitizacija, ni zares depolitizacija.

Tine Hribar

Ustvarjalnost in svoboda

Poglavitna človekova lastnost, ki jo danes ugotavljamo kot temeljno sestavino pri njegovi socializaciji in zaradi katere se človek loči od ostalega sveta, je nujnost, da ta svet zavestno spreminja, s čimer vzpostavlja določene odnose v ontološki enotnosti sveta in človeka. Ta nujnost človekove ustvarjalne volje, da se v svet realizira, seveda ni neomejena, temveč je opredeljena po svoji lastni možnosti in sposobnosti, kar je oboje konstitutivni element določene družbene strukture in v njej po različnih odnosih participirane posameznika. Zategadelj je ta ustvarjalna volja hkrati determinirana in svobodna. Determinirana je po času in socialnih odnosih, v katerih nastopa, svobodna pa kolikor oboje presega; potencialnem je razumljivo, da absolutne svobode ni, pač pa se ta pojavlja kot zgodovinska in družbena substanca, njena svobodnost pa je

ugotovljiva z dejanji. Razumeti je namreč treba, da je resnično ustvarjalno le tisto, kar presega danost, zategadelj je popolnoma razvidno, da je v ustvarjanju kot preseganju določenih družbenih konstituant in stremeljenju po čim večji socializaciji, torej po realizaciji človekove človečnosti, pristočno nenehno tveganje. Iz tega sledi, da je človekova praksa, v kateri se le-ta uresničuje, tista lastnost njegovega bivanja, ki hkrati omogoča in določa njegovo ohranitev in razvoj.

Preseganja danosti pa ne mislim kot odklajanja danih možnosti, ker bi to v skrajni konsekvenci očitno privedlo do zanikanja življenja samega, marveč kot njihovo povzetje v novem, pa čeprav se to novo zdi docela nasprotno tistemu, kar je z njim preseženo. Gre torej za dialektično prakso v človekovem delovanju. Seveda te prakse ni mogoče v celoti

in zmerom vnaprej predvideti in na tej osnovi potem vzpostavljati splošne družbene projekte, ki bi bili nemara celo absolutno uresničljivi, zakaj cela vrsta zgodovinskih pojavov in subjektivnih spoznanj nas uči, da ta praksa prihaja s sabo silovite katarzične preobrate, kar ima včasih daljnosežne posledice tako za individualno kot tudi za celotno družbeno usodo.

Ni težko ugotoviti, da se s tem tudi človekova moralna odgovornost za lastno delovanje konkretizira, postane otipljivejša ter manj brezosebna in abstraktna, kot je v primeru, ko je vse tveganje določeno že s takšno ali drugačno naravo samega projekta, kar njegovi uresničitvi godi lahko to ali ono.

Določeno družbo sestavljajo različne komunikacije, ki se vzpostavljajo na vseh področjih človekovega delovanja. Bolj ko so te komunikacije kvalitativno uspešne in bolj ko so neposredne, bolj je neka družba demokratična. Komuniciranje je človekova eksistenčna potreba. Tudi ustvarjanje se realizira te komunikacije, z delom. Komunikacije pa so po svoji naravi in vsebini zelo različne, tako kot smo različni ljudje in področja našega dela. Zato je tudi razumljivo, da določena vrsta komunikacij med miselnimi sorodno ali različno strukturiranimi ljudmi, ki pa imajo neke skupne interese in potrebe, naletijo na ustrezno odzivnost, s čimer komunikacije šele prav omogočijo. Na takšni osnovi se ljudje med seboj povezujejo, razpravljajo, delajo, skratka učinkujejo.

Ze na prvi pogled je torej jasno, da ljudi večejo med seboj določene afinitete, ki so, če

hočejo biti ustvarjalno-plodnega značaja, saj pomenijo edino hranilo stimulus za določeno delo posameznika-le bi namreč brez komunikacije z ostalim svetom pomenilo čisto dezintegracijo, samo. Zato lahko mirno govorimo o komunikaciji kot človekovi realizaciji. Če to ugotovitev konkretiziramo na primeru literarnega dejanja, prav tako nastane iz komunikacije in socializacije, sta tu dve možnosti. Kot pameznik sem na poseben način duhovno in emocionalno strukturiran. Če mi glede na to določeno literarno delo nekaj pomembnega razve, na podlagi česar se lahko vzpostavi mamna, če nekoliko pomostiram, nekakšen ni dialog, sem torej z njim našel komunikacijo in se tedaj lahko literarno delo tudi samo uresničilo. Z nekim drugim književnim delom pa to trenutek ali pa sploh nikoli nisem izpustil komunikacije, zato je tako zame mrtvo, prazno, sile, vlozene vanj, zaprjene. In ker delo samo po sebi ne more biti ustvarjano, marveč postane takšne s komunikacijo, je to delo same tudi ustvarjalno, čista dezintegracija in če bom skrajno pisal o njem kritiko, bom to tudi naredil. Nekomu drugemu (ne mislim s tem avtorja) pa bo taisto delo nemara kaj pomenilo in nekaj razodeno, lahko bo našel z njim komunikacijo in bo o njem nasprotno mnenje kot jaz. Tako se potem vmenajmo polemikarjih seveda na zelo različnih ravneh. V takih primerih, ko se izkaže, da je polemikarjev ekskomunikacija, je razumljivo, da trpi smisel in je seveda končna odločitev prepuna tistemu, ki to dejstvo sprejdi.

Če se torej povrne problemu določenih

Niko Grafenauer

Gustav Gnamus, Pejsaž, litografija 1964

1964: FACIT

1

Zdi se mi, da je naš čas obdobje izrazite spremembe kurza v človeški zgodovini, obdobje odločilnega prodora k realizaciji človeka v razviti družbi in delu z ljudmi, ki bistveno spreminja tudi pogoje, perspektive in sam projekt posameznikovega bivanja na zemlji. Akutnih osnovnih nujnosti, ki so združevale ljudi v grandiozne družbene akcije, je vedno manj, generično uresničevanje človeštva ni več problem, tem huši pa je postal napor, potreben za realizacijo individualnega projekta med milijoni drugih podobnih projektov, ki se vsi nanašajo na dano kvoto dela z ljudmi. Vedno manj se dogaja tistega, kar smo si vajeni predstavljati ob besedi »zgodovina«: za zahodne razvite družbe bi bila taka zgodovina danes praktično že prenehal, če ne bi bilo na svetu še toliko nerazvitih družb in njihove reakcije na mednarodno odvisnost — od neuspešen nacionalno-osvobodilnih borb do »svetovne komunistične zarote« — in pa toliko preostankov nerazvitosti v razvitih družbah samih. Jedro dogajanja v njih, atomizirano individualno uresničevanje, pa se dosedanj vsi binini pojma zgodovine izrazito upira, kolikor je to zgodovina, je vsekakor bistveno drugačna od nekdanje. Doslej smo živeli najbrž v obdobju makrozgodovine, danes pa stopamo v obdobje nekakšne mikrozdovine posameznikov in njihove posamezne realizacije v delu z ljudmi.

Je to začetek »resnične zgodovine človeštva«? Verjetno je »mikrozgodovina« v določenem smislu realizacija objektivnega jedra slutnje, iz katere je nastalo to predvidevanje, čeprav seveda še niti zdaleč ni takšna, kot naj bi po pričakovanju avtorjev omenjenega izraza bila. Ob prozaičnem egocentizmu in atomizaciji, ki se napovedujeta kot osrednji značilnosti razvite družbe, občuti marsikdo izrazito nostalgijo po herojskem, intenzivno podružbljujočem dogajanju makrozgodovine, po grandioznih množičnih gibanjih, bojih in viharjih, ki se mu zdijo mnogo boljše substancialna

kor niso popolnoma izginile!) Ta vera očitno sama po sebi zadostuje, da postane posameznik brez kakšne posebne socialitvne zavesti, brez mobilizacije ali celo nasilja iz golega egocentričnega ontološkega interesa nevede in ne hote reproducirati današnje razvite družbe v vseh njenih pozitivnih, pa seveda tudi vseh negativnih liberalistično-socialnih aspektih. Konstituirana je avtomatična razvojna spirala, ki jo je mogoče in tudi treba načelno akceptirati in na njej graditi naprej.

2

V to najbolj splošno skico današnjega zgodovinskega dogajanja je treba vnesti osnovno konkretno protislovje našega časa, namreč dejstvo, da je večina potencialnih družbenih skupnosti v današnjem svetu še vedno nerazvita in da jim razvite družbe v svoji logični ekspanzivnosti preprečujejo (in nikakor ne morda omogočajo!) razvoj, hkrati pa jim s samim svojim obstojem pomenijo živ zgled in trn v srcu: nenadoma se hoče vse svet realizirati na podoben način. Edini doslej odkriti recept, po katerem je mogoče zanesljivo premagati neenakost, pa se glasi: centralizirati »prvotno akumulacijo kapitala na nacionalnem (državnem) nivoju in forsirati avtarkično industrijsko produkcijo. Na tem družbeno-ekonomskem projektu temelji stvarna zgodovinska funkcija današnjega komunizma (komunizma nerazvitih).

Da pa bi dosegel svoj družbeno-zgodovinski cilj, mora komunizem precej drastično posesti v ontološko-moralno atmosfero družbe, v kateri je tako ali drugače prevladal. Za vsako družbo je v normalnih pogojih značilno pestro in kaotično prepletanje najrazličnejših individualnih in skupinskih interesov, ki si nujno prihajajo bolj ali manj navzkriž; materialne in moralne energije take družbe so usmerjene ponavadi v najbolj nasprotni strani hkrati, in objektivna nujnost družbenega (socialnega) načina produkcije le s težavo zadržuje protislovja med njimi v določenih maksimalno dopustnih mejah. Komunizem pa mora to »normalno stanje« ukiniti, upogniti ali zlomiti vse interese, ki se ne dajo prilagoditi njegovemu konkretnemu cilju, in združiti vsi poštev prihajajoči preostanek moralnih in materialnih energij (ključni pojem, ki dobro izraža skrito tragiko komunizma nerazvitih) na osred-

njem družbenem projektu forsiranega razvoja. Vendar pa razmerje med tema dvema blokoma očitno ne more biti razmerje brezupno statične protislovnosti: komunistični projekt odpovedi in forsiranega razvoja črpa namreč svojo nenavadno ontološko-moralno energijo prav iz perspektive, da bo ustvaril razvito družbo in s tem ukinil potrebo po odpovedi in zatiranju posameznikove volje. Inkubatorsko nasilje je lahko, kot se danes tukaj vsi strinjamo, kvečjemu začasno. Večja ali manjša začetna notranja nerazvitost ter večja ali manjša zunanja ogroženost lahko sicer obdobje monopola centralnega projekta nad družbenimi energijami bolj ali manj podaljšata, toda slej ko prej bodo odločilni razvojni uspehi postopoma ukinili potrebo po izjemnem stanju, ki je upravičevala pritisk. Akumulacija sredstev in izkušenj kot možnosti za individualno realizacijo namreč forsirano raste, izpolnjevanje osrednje naloge je relativno vedno lažje in vedno bolj zanesljivo zajamčeno, poleg nje je torej verjetno vedno več prostora še za druge in drugovrstne interese, in tako se morajo ob osrednjem družbenem projektu skoraj nujno začeti postopoma spet uveljavljati tudi vsi ostali kaotični polimorfni posamezni in skupinski projekti za relativno avtonomno individualno realizacijo bolj ali manj »mimo« njega v delu z ljudmi; potreba po mobilnem stanju najbrž popušta in ontološko-moralno situacijo bi bilo vedno lažje normalizirati.

Neposredna izkušnja nas vodi k preprostem obrazcu, da je stabilnost družbe in družbene razvoja premo sorazmerna z narodnim dohodkom večine prebivalcev v njej; v SZ očitno prav tako kot v ZDA ne bo več nobene usodnejše revolucije, ne »napredne« ne »reakcionarne«, in ne bo je niti pri nas. Sociološko lahko to praktično opazujemo poglobimo in hipotetiziramo v verjetnost, da bo tudi socializem — v odsotnosti razreda kapitalistov, kar mu bo ostalo kot pomembna prednost — prejel ali slej razvil podobno avtomatično reprodukcijo svoje družbene strukture, kot smo jo pripisali današnji razviti družbi zahodnega tipa. Prej ali slej bo socialistična družba nakopila toliko možnosti za realizacijo posameznika ob visoki akumulaciji sredstev in izkušenj v delu z ljudmi, da si bo tudi najbolj prozaično egocentrični in atomizirani, socialno neosveščeni posameznik v njej izračunal največ šans zase v njeni

S tem smo konstituirali oba osnovna ontološko-moralna bloka današnjega sveta, področje individualne reakcije v razviti družbi

skupnih nagnjenj posameznikov, kakršna se pojavljajo v vsaki družbi, se mi razkriva naslednje: bolj ko je neka družba komunikabilna in torej demokratičnejša, bolj je svobodna. Ta svobodnost, ki je konvencija takšne družbe in tedaj njena danost, odpira v tej družbi zelo velike socializacijske in integracijske možnosti. Preseganje te danosti, kakršno pomeni določeno ustvarjalno dejanje, ima sicer močno zaletje v tej zelo odprti danosti, potreben pa je prav zaradi tovrstnega legitimnega stanja takšne družbe in njene civilizacije veliko večji napor, da se v takšnem okolju neko dejanje izkaže kot ustvarjalno. Nasprotno pa je v uresnitvenem družbenem okolju potreben dosti manjši napor za dosego podobnega ustvarjalnega videza, ki pa je po realnem učinku in svojem osebinskem osajdu seveda dosti slabšeji kot v prvem primeru. V tovrstnem socialnem ambientu so namreč komunikacije in s tem tudi povesovanje ljudi na podlagi določenih skupnih afinitet zelo omejene, kar bi v skrajnosti lahko privedlo do atomizacije družbe na družbeno monovalenten sestav posameznikov. Vendar je to pri današnji stopnji razvoja in strukturi družbenih odnosov tudi pri nas docela nemogoče pričakovati. Če se torej človek realizira s svojim ustvarjalnim dejanjem, je potencialnem in takšnem družbenem okolju možnost njegove resnične socializacije premajhna, da bi ga zadovoljevala. Zato se v nezadostno komunikabilni družbi konflikt med ustvarjalno voljo in danostjo včasih pojavlja še v mejah, kjer bi se v družbi z močno razvitimi komunikacijami morala ustvarjalnost šele prav začeti.

KNJIŽEVNE REVIIJE

Sodobnost

Nadaljevanje iz prejšnje številke

Torej ob Elizabetinski dobi merimo polnost in nepolnost literarnega dela (v našem primeru Hamleta). Vendar, doba je minila, Elizabetinskega časa ni več in v tem primeru se začemo k zgodovinskemu virom, ki govorijo o tej dobi, za katere pa spet ne moremo trditi, da so resnični in verodostojni podatki, da lahko ob njih verno merimo pristnost tega ali drugega Shakesperovega dela. Pirjevce reši vprašanje principa pristnosti v našem slučaju (Hamlet) z dejstvom, da pričujoča historiozografija o Shakespearovem času in Elizabetinski dobi ni nič bolj zanesljiva kot podoba, ki nam jo ponuja pr. Hamlet. Temu pa takoj ugovarja, da je »princip pristnosti v resnici le voptična prevarena, ker je očitno, da je podoba sveta, ki naj bi bila merilo, že vnaprej prilagojena Shakespearu in vanjo že naprej položena tudi Shakespearova avtentičnost, tako da je moje početje v tem primeru precej podobno pravi tavtologiji« (citat iz Pirjevčevega članka o vprašanju literarne kritike, Sodobnost, leto 1964, štev. 12).

Pirjevce in Inkret nato skupno (sicer vsak v svojem članku, vendar na istem subjektu) polemizirata s Kraljevimi razpravami oziroma kritikami o uprizoritvi »Kralja Leara« v pretekli sezoni v ljubljanski drami in še z nekaterimi drugimi Kraljevimi interpretacijami Shakespeara. Medtem ko Pirjevce razlaga na konkretnem primeru (odlomku iz Kralja Leara) kritiko in analizo, ki se opira na načelo pristnosti, le da načeloma ne moreta biti konservativni

in da morata vedno odločnoje prestopati lastne meje, ter tako odpirati možnost za oblikovanje in uveljavljanje novih načel »in da to velja tudi za Kraljeve kritike in študije iz zadnjega časa, pa Inkret polemizira predvsem o novem Shakespearu (Kralju Learu) v ljubljanski drami. Pirjevce je na primeru Elizabetinske dobe razlagal predvsem princip pristnosti, pa Inkret jemlje to dobo za primer, ko gledalci najoj za drugega aspekta; to je z aspekta, da gledališče ne more biti »for all time«, kajti gledališče mora biti živo, konkretna komunikacija in le pod tem pogojem ji je obstoj zagotovljen. V nadaljevanju polemizira s Kraljem samo o njegovih odklonilnih stališčih do predstave Kralja Leara.

Zwitterjeva razprava »Slovenski politični prerod 19. stol. v okviru nacionalne problematike« je lep in tehten prispevek k razjasnitvi tega problema na Slovenskem. Zwitter je z vso natančnostjo, pozornostjo in resnostjo uspel napisati lepo lekcijo in zanimivo razpravo, ki ni le golo naštevanje števil in krajev, ampak široko in plodno grajena razprava na temelju filozofskih, socioloških, geografskih in zgodovinskih kriterijev, pojmov in vidikov.

Razprava »O poljski liriki dvajsetega stoletja Katke Salamonove je resno, dosledno in natančno opravljeno delo o poljski liriki. Avtorica se je v zadnjem delu dotaknila predvsem površnega in največkrat tudi neločnega prevajanja poljske lirike v slovensčino in problema slovenske antologije poljske lirike, ki ne vsebuje niti imen nekaterih najvažnejših poljskih pesnikov (pr. Czyżewski), pri ostalih pa navaja njihova manj pomembna dela. Ta razprava je velikega pomena za slovensko književnost in lep prispevek k pravilnemu spoznavanju lirike poljskih ustvarjalcev pri nas.

Janez Jerovec objavlja »Neformalni elementi v strukturi odlaganja na nivoju občine, Zone Zimšek pa »Sebna protislovja Ite. Knjižne zbirke so ocenili: Marjan Brezovar in France Vurnik. Stefan Barbarič pa je avtoril zapis »Preprodati moderni zem Andreja Gida«.

LIKOVNA UMETNOST MLADIH V SLOVENJEM GRADCU

KRITERIJI VREDNOTENJA

Vzgojni namen je razstavi immanent; realizacija ideje o strokovni lekociji mladim ustvarjalcem, ki padajo v umetniškem ustvarjanju iz ekstreme v ekstrem, zanašajoč se le na svoj talent in vzore. Podati tako lekocijo v tej ali oni obliki, v tem ni bistvene razlike. Osrednji pogoj za pozitivne posledice te strokovne lekocije je njena pravilna izvedba. Ker je v tem primeru izpeljana v obliki podelitve nagrad avtorjem razstavljenih del (vrednotenje, ocenjevanje razstavljenih del), je glavni akter resničnega uspeha tako elementarne razstave objektivni kriterij vrednotenja, ocenjevanja razstavljenih del.

Pole-mele stilov, ki vladajo danes v svetu umetniškega ustvarjanja, je tisti in skoraj edini sovražnik mladih ustvarjalcev, ki jim sugerira formalizem in banalnost v imenu izvornosti. Trditve, da je prav ta problem primarni vzrok pridelitve za realizacijo te razstave, pa je ovrgla žirija, ki je nagradila širi najboljša razstavljenega dela. To svojo tezo bom razvil na relaciji med razstavljenim delom Jožeta Grila »Sejmišče« ki mu je žirija (Maks Kavčič, akademski slikar — likovni pedagog, Maribor, Karel Pečko, akademski slikar — likovni pedagog, Slovenj Gradec

in Mitja Schendorfer, član komisije za kulturo in tisk pri OK ZMS Maribor) podelila prvo nagrado, in nagradnim delom Zdenka Hjuzana »Zamišljenar«.

»Sejmišče« (olje) Jožeta Grila je fabulativno precej vulgarno, nedoziveto, z obilo neizkoriščenih možnosti, ki bi lahko razgibale vsebino. »Zamišljenar« (tempera) Zdenka Hjuzana pa je prav motivistično ozkoopozna, z malo možnosti za razgibano fabulo, ki pa jo je avtor znal pravilno osredotočiti in ji omesti moč dramatičnega ekcenta.

Pri »Sejmišču« so vsi elementi slike premalo adekvatni, vsak hoče svojo vlogo zase, neodvisno od drugega; nasprotno pa se prav pri »Osmajenju« ustvarja tista čudovita napetost med barvami, fabulo, svetlobo in senco, ki je porok za resnico umetniškega dela. Res je, da je forma »Osmajenja« nekoliko konvencionalna in, da nasprotno izpričuje avtor »Sejmišča« presenečljivo izvornost, nove prireme forme in kompozicije sploh, vendar pa je cena, ki jo trpi zaradi tega celotna upodobitev »Sejmišča«, prevelika.

Pavel Bežan

mu projektu za človekovo bistvo (Kitajska!), toda očitno je, da gre za začasno nujnost ideološke taktike in ne za trajen temeljni aksiom, brez katerega si komunizma preprosto ne bi bilo mogoče zamisliti. Sicer pa so vse to znane stvari.

Ugotoviti velja samo še, da naše razmišljanje ni izraz abstraktnega teoretiziranja, temveč poskus ontološko-moralne posplošitve naše konkretne družbene prakse: kajti očitno je, da gre razvoj ravno pri nas že podrgro desetletje počasi, z nujnimi zastoji ter občasnimi padci nazaj. Toda, vztrajno in vse bolj očitno v smeri avtomatizacije družbene reprodukcije dosežene družbene strukture in v zvezi s tem k rehabilitaciji individualne realizacije na račun odpovedi. Mislim, da je to najboljši skupni imenovalec 1. materialne stimulacije (kot faktorja produktivnosti in faktorja potrošnje), 2. samoupravljanja (katerega družbeno-ekonomski cilj je avtomatiziranje razširjene reprodukcije na nivoju podjetij) in 3. krepitve vloge manjših teritorialno političnih skupnosti; komun in republik (kot organizatoričnih oblik pobude od spodaj). Inkubatorski režim postaja nepotreben, individualna realizacija je vedno redkeje potencialno nevarna za skupni razvojni projekt, ker se posameznik spričo akumulacije materialnih in strukturalnih možnosti vedno bolj gladko vključuje s svojimi projektualnimi ambicijami v dano strukturo.

In pred kratkim je Pavliha objavil karikaturo, s katero je povedal o nas več, kot bi lahko povedala cela knjiga. Narisana je bila zgoraj skupina starih Slovanov v kozuhih in orožju, s pripisom: »Slovenci prihajajo v zgodovino«; spodaj pa družinica v fiki, s pripisom: »... in odhajajo iz nje«. Točno. Slovenci (vsaj Edo Slovencev, namreč fiktarji) zagotovo ne bodo delali več makrozgodovine. Srečati jih bo mogoče na delovnem mestu, na seji samoupravnega organa, v avtomobilu na cesti, na vrtu pred hišo, samo v zgodovini, kakor smo si vajeni predstavljati to besedo, ne več: zanje bo prej ali slej obstajala pretežno samo še mikrozdovina njihove individualne realizacije.

Napisano v začetku maja 1964 kot splošen uvod v daljšo kritično analizo Perspektiv, vendar so dogodki prehiteli avtorjevo zamisel.

Marijan Kramberger

PROZNA DEJANJA

Cemu iznenada mrzlično urejanje pravnega statusa revij, ki si zaradi njega dolga leta nihče ni delal sivih las, uveljavljanje pravic ustanovitelja, kateremu so bile le-te doslej deveta skrb, ukinitve Perspektiv, razrešitev uredniškega odbora Sodobnosti, odstop uredniškega odbora Problemov? Kakšen je ta konflikt, da so v pičlem letu ob njem karambolirale naše revije druga za drugo? Uredništvo Dela nas miri, češ da gre pri vsej stvari le za povsem normalen akt izvajanja ustanovitelskih funkcij. Ali je ta akt normalen ali ne, bo vsak, ki ga zadeva zanima, presodil sam.

Ko je javnosti pojasnjeval svoje ukrepe pri urejanju družbenega in pravnega statusa revij, se je GO SZDL skliceval na odgovornost družbi, ki da jo je treba zagotoviti pri urejanju revij, zato da je potrebno položaj revij pravno urediti in uskladiti s sistemom samoupravljanja, kajti ustavne pravice in dolžnosti veljajo za vsakogar in si potemtakem nihče ne more lastiti pravice na nek poseben položaj izven sistema družbenega samoupravljanja. Kaj to pomeni? Predvsem, da se je pojavil konflikt pri vprašanju o odgovornosti družbi, torej, da so po oceni GO SZDL doseženi uredniški odbori vodili te revije družbeno neodgovorno ali vsaj ne dovolj odgovorno in jim je zato treba tako škodljivo delovanje preprečiti — čimprej tem bolje — v bodoče pa se s primerno pravno ureditvijo zavarovati, da ne bi več prihajalo do podobnih primerov; nadalje — da je organizacijska shema, kakršno so v zadnjih letih za formiranje in funkcioniranje uredniških odborov spontano izoblikovali v svoji praksi in v skladu s splošno družbeno samoupravljalno prakso sodelavci revij, nemogoča, v nasprotju z ustavo in družbenimi koristmi. Oboje je v najtesnejši zvezi: sedanja organizacijska shema, ki po njej volijo uredniški odbori sodelavci revij, tako da jim uredniški odbor neposredno odgovarja za svoje delo (po novem naj bi še bralcem), omogoča, če že ne naravnost organizacijska shema, ki bo po njej ustanovitelj imenoval in razreševal urednike revij in ki bo po njej imel pri konkretnem vodstvu revije še znatne kompetence določen organ družbenega nadzora (založniški svet, ali kakorkoli se bo že imenoval), pa bo našo družbo obvarovala dezinformacij, čudnih stališč in neodgovornih izjav. V skladu s tem smo lahko prebrali v Delu, da sedanje izvajanje ustanovitelskih funkcij ni samo pravica GO SZDL, temveč da je po naših zakonskih določilih to tudi njegova dolžnost.

Na kaj je GO SZDL oprl svojo negativno oceno o urejanju revije Sodobnost, da je na njeni podlagi sklenil izvajati svoje ustanovitelske funkcije? Očitki so leteli na določene članke, ki da so na čuden način interpretirali določene dogodke in pojave pri nas, predvsem pa na izja-

vo sodelavcev Sodobnosti, ki smo jo podpisali ob ukinitvi revije Perspektiv. Da smo z njo prišli v spor z GO SZDL, nam je povedal sekretar Vitja Rode, ki se je na naše povabilo udeležil zadnje seje uredniškega odbora. Ob dejstvu, da je pomenila izjava nestrinjanje z vedenjem našega političnega vodstva v konkretni zadevi, se torej vsiljuje vprašanje, ali je v naši družbi mogoče se ne strinjati z mnenjem in ravnanjem političnega vodstva in to javno izraziti, ne da bi bilo to hkrati že družbi škodljivo ali celo nevarno dejanje, ki mu morajo nujno slediti ustrezni urejajoči ukrepi. S tega aspekta dobi konflikt, čigar posledica je današnja revialna kriza, bistvene dimenzije.

Obtožb in oznak, ki so že lep čas prihajale nad revije s strani političnih funkcionarjev, je bilo seveda še veliko in vse več ali manj znane. Prvi jih je menda lansiral Beno Zupančič v svojem prispevku Slepa zavzetost v 9. št. Sodobnosti, ki je z njim napadel že omenjeno javno sodelavcev. Od njih bi omenil dve, najznačilnejši, ker sta z zadnjimi dogodki znova postali aktualni — da se je pri sodelavcih pojavljalo lastniško pojmovanje revij in da so se revije zapirale vase, da so postajale klike, ki so v njih prevladovali ozki grupaški interesi.

Ne morem si kaj, da se ne bi ob tem zaustavil z nekaj vprašanji. Komu daje ustava pravico do upravljanja? Tistemu, ki dela. Kaj vsebuje pravica upravljanja po ustavnih določbah? Zlasti neposredno odločanje, voliti in biti voljen v ožja upravljalna telesa. Kdo je potemtakem prej ravnal v nasprotju z duhom ustave in uveljavljal do revije lastniški, monopoliistični odnos — sodelavci, ki so volili uredniški odbor in neposredno upravljali revijo, ali forum politične organizacije, ki je, sklicujoč se na abstraktno pravico ustanovitelja, mimo vseh sodelavcev in bralcev prosto po svoji volji odstavil izvoljene urednike in imenoval druge?

Načelno razpravljanje o oblikovanju revialnega tiska na osnovi skupnih delovnih afinitet sodelavcev puščam ob strani, ker bi nas to privedlo predaleč od začetne smeri. Zato se bom omejil in bom opisal samo konkretne dogodke. Do kolikšne stopnje načelnosti se je povzpela uradna kritika, ko je obsojala grupaštvo med sodelavci revij, o tem naj si potem vsak ustvari svojo sodbo sam. — Dober mesec pred razrešitvijo uredniškega odbora Sodobnosti je direktor Državne založbe Slovenije, pri kateri revija izhaja, povabil odgovorna urednika k sebi na sestanek. Vprašal ju je, ali bi bila pripravljeni sprejeti določene osebe v revijo kot gurpo; urednika sta ta predlog odločno zavrnili in pojasnili, da ne moreta priznavati nikakršnih grup, da sta — kakor je celoten uredniški odbor — izvoljena in da odgovarjata za svoje odločitve

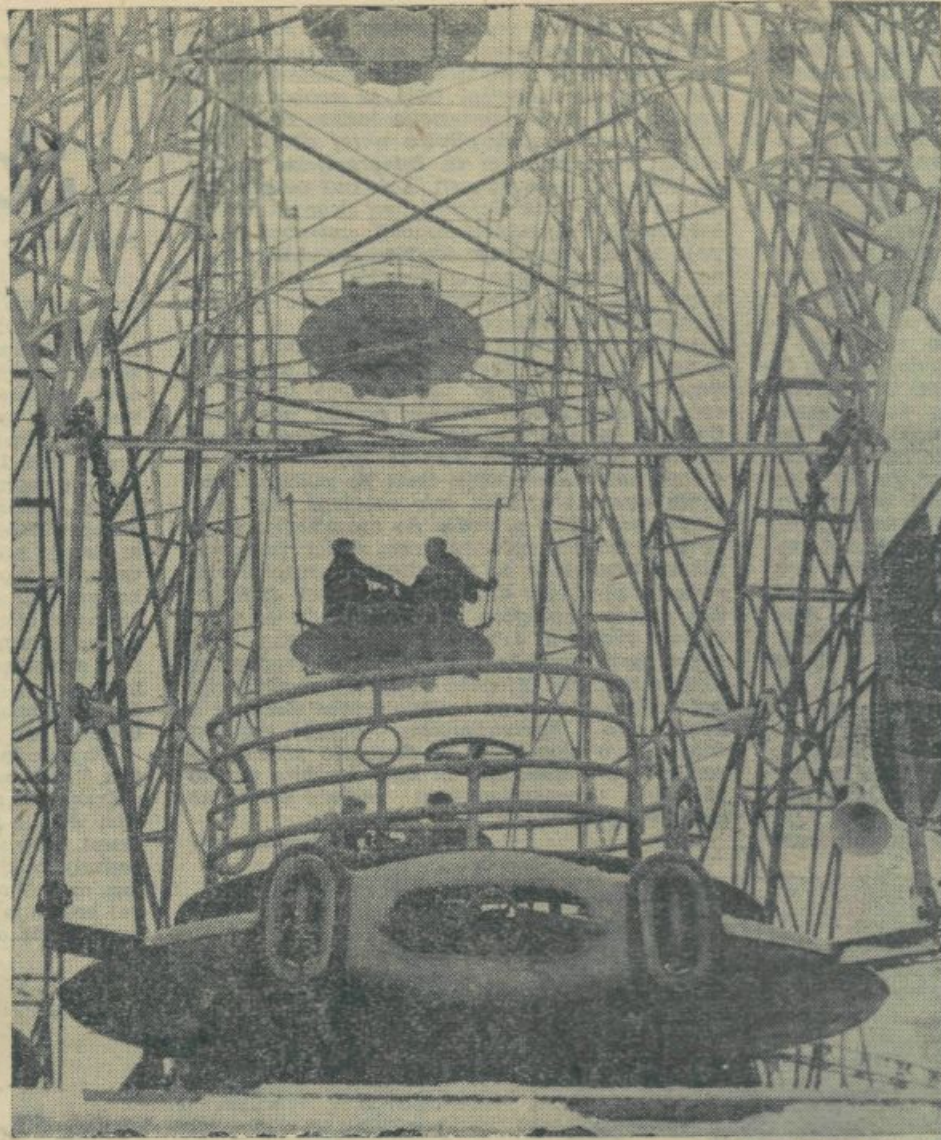

Foto Stojan Kerbler

sodelavcem, ki jima takih kompetenc niso dali; da ima vsakdo možnost sodelovati v reviji, tako postati njen sodelavec in si pridobiti pravice upravljanja; da ne uvidita, zakaj te določene osebe ne bi mogle uporabiti to normalno pot, če želijo priti k reviji.

Te iste osebe danes kot skupina prevzemajo Sodobnost. Seveda po drugi poti. Odgovorna urednika, ki ju je predvidel GO SZDL, samostojno predlagata urednike. Verjetno tak način formiranja uredniškega odbora že v kalu preprečuje pojave grupaštva, gotovo pa nas varuje pred njim v veliko večji meri, kakor če bi bili uredniki izvoljeni iz vrst sodelavcev, saj so naši kritiki to dobro preudarili. Prav gotovo je ravnal po enako tehtnem premisleku tudi direktor DZS oziroma organ ali komisija te založbe, ki neke izdeluje, ali je že izdelala (to ni popolnoma jasno) osnutek ali že kar pravilnik ali morda statut revije, ko k temu delu ni povabil nobenega člana bivšega uredniškega odbora Sodobnosti niti sodelavca, vsaj kolikor je meni znano, ne; torej, ko je ravnal v rahlem nasprotju z našo dosedanja

prakso in v mnogo hujšem z večkrat nagašenim načelom, da naj pri oblikovanju statuta sodeluje kar najširši krog zainteresiranih občanov, predvsem pa neposredno prizadevi. Ob tem seveda ne gre preizkušati druge možnosti, da je namreč bilo v tem primeru zaradi specifičnosti problematike smotrnejše ubrati drugo pot; znano je, da se zahteva po doslednosti lahko izkaže kdaj tudi za togost in da je treba v življenju kdaj pa kdaj tudi odstopiti od načel, skratka, da je treba biti prožen.

Boris Paš

PRIPIS

V ponedeljek, 21. decembra, so v študentskem naselju na javni tribuni, na kateri je bil ta tekst eden izmed prispevkov v razpravi, predlagali, naj bi SZDL organizirala razprave o sedanji revialni krizi, na katere bi bili vabljeni vsi sodelavci prizadetih revij in drugi zainteresirani kulturni delavci. Na ta način bi prišli do osnovnega gradiva, ki bi služilo ureditvi statusa revij.

GLOSA

KURIRČKOV FESTIVAL V MARIBORU

(No, z manjvrednostnim kompleksom smo opravili, tudi v Mariboru — imamo svoj festival). Lani, prav tako v mesecu decembru, je bil prvi Kurirčkov festival, letos pa je za nami drugi »tradicionalni« festival, katerega vsebina je mladinska književnost na temo NOB. V tem času so književniki iz vseh šestih republik obiskali številne šole v mariborskem okraju, nekaj pa jih je šlo tudi na Primorsko; v Unionski dvorani je bila zaključna proslava šest republik za pionirje, razdelili so nagrade za tekste, ki so jih poslali avtorji na »anonimni« razpis; najimennitnejša prireditev pa je bil nedvomno delovni plenum jugoslovanskih piscev 18. in 19. decembra.

Ta zapisek bi moral poslati uredništvu Dela in Večera, ki sta poročala o festivalu nekoliko nekritično. Menim namreč, da le ni bilo vse tako zelo v redu, kot se sedaj to vidi. V upravičenosti festivala in pomembnosti teme seveda nihče ne dvomi. Menim pa, da je lanski, prvi festival več prispeval k temu vprašanju kot letošnji. Omejil bi se predvsem na delovni plenum festivala. Mislim, da ni

uresničil svojih nalog; na vabilih je namreč pisalo: »Trije referati bodo očrtali, kako odseva naš čas in življenje mladine v naši mladinski književnosti, oziroma kako v ustvarjalnosti za mladino razvijamo tradicije revolucije. Tem referatom so sledila širša razprava...« Med referati je izstopal le prispevek pisatelja Ivana Potrča. Nakopal je nekaj problemov ustvarjanja za mladino, ki pa se jih nadalje ni nihče več resno loteval.

Sploh velja omeniti, da je poskušal plenum rešiti predvsem organizacijsko usodo nadaljnjih festivalov in so o problemih ustvarjanja manj govorili. Prav tako nista imela zveze, vsaj direktne ne, z napovedano temo referata Franceta Filipiča in Branke Furlanove iz Zagreba. Prav je ugotovila ena izmed diskutantk, da ni bilo osrednjega referata in ne osrednje teme. Tako je, recimo, en diskutant razpravljalo o tem, kdo naj da sredstva za festival, drugi o pisanju za mladino, tretji spet o tem, ali naj bo prihodnje leto spet v Mariboru ali ne; naslednji pa so predvsem podpirali misli govornikov pred njimi ali se z njimi niso strinjali. Zadnji

dan je delovni predsednik priganjal z diskusijo, češ da se mudi, potem pa smo eno uro počivali. Od prvotnih sedemdeset udeležencev plenuma je bilo pri zadnjih diskusijah prisotnih le trideset in manj. Ugotovili so tudi, da od lanskih desetih sklepov niso uresničili več kot dva ali tri. Do nekaterih novih sklepov letos niso prišli, razen nekaterih organizacijskih. Pri tem se je pojavilo vprašanje, kje naj bo prihodnji Kurirčkov festival. Zanimivo je bilo mnenje diskutanta iz Ljubljane, ki je dejal, da se bodo v Ljubljani našla sredstva, če bo festival tam, čeprav so se vsi strinjali, da je festival zveznega značaja in bi morali dati sredstva forumi in organizacije iz vse Jugoslavije, ne glede na to, kje bo njegova izvedba; nekateri so celo menili, da bi bilo prav, če bi se selili. Tako ni festivalski plenum dal odgovora niti na vsebinska vprašanja niti na organizacijska.

Na plenumu so veliko govorili o nujnosti revije za razprave in znanstveno raziskovanje s področja mladinske književnosti. Imel pa sem vtis, da si vse preveč obetajo od te kritično-esejistične jugoslovanske revije, saj je vprašanje, kdo bo pisal vanjo. Ali bi slovanski avtor ne mogel objaviti svojih razmišljanj o mladinski književnosti v katerikoli obstoječi slovanski reviji, pa ga ni bilo. Revija naj bi bila v vseh treh jugoslovanskih jezikih, a kaj bo z jeziki manjšin, ni jasno. Upajmo, da bo revija res začela izhajati pred prihodnjim festivalom Kurirčkov, čeprav ne moremo pričakovati rešitve že v sami reviji.

Nikakor pa ne morem mimo zadnje prireditve »Šest republik za pionirje«.

Vsako republiko je zastopal en avtor. Nekateri so bili s svojimi prispevki na prav nizki ravni (Vladimir Cerkez iz BiH), častno se je predstavil le Danilo Oblak z odlomkom iz svoje knjige Modra okna (Hrvatska), pa tudi Mira Alečković je pritegnila. Obe pesmi Gligora Popovskega sta bili prepatetični. Zelo nespretno, prisiljeno in amatersko je vodil razgovore s temi književniki France Filipič. Kako pa je mogel brez sramu tako optimistično govoriti o sebi, mi ni jasno. Povedal je, da je izdal trinajst knjig pesmi, dram, proze, da piše tudi pravljice in da je njegova najbolj znana knjiga Pohorski bataljon. Človek je dobil vtis, da stoji na odru sam Cankar. Res je, da Toneta Pavčeka na prireditve ni bilo (on je nameraval zastopati našo republiko), bili pa so prisotni: Seliškar, Ingolič in drugi. Ostali program je bil monoton in očitno je bilo, da otroke ni pritegnil. Slišal sem tudi, da niti na posameznih šolah niso bili ravno zadovoljni s kvaliteto nekaterih skupin književnikov.

Nagrajencev nagradnega natečaja ne bi našteval (glej Delo 20. dec), omenil pa bi, da je bil natečaj anonimen (tako so zahtevali), lahko pa so avtorji poslali že objavljene tekste. S tem pa tudi anonimnost izgubi na prepričljivosti. Lani je bilo poslanih na natečaj okoli 700 del, letos pa le nekaj čez sto. To pa ni dober znak.

Prihodnje leto bo potrebno brez dvoma priskrbeti za višjo raven prireditve v okviru festivala, saj bo le tako upravičil svojo prisotnost v naši kulturi.

Tone Partljič

DUŠAN JOVANOVIĆ

KRATKO ŽIVLJENJE MALEGA SAŠE

*Ubijanje je kazna za ubijanje,
zakaj s kakršno sodbo sodite,
s tako boste sojeni,
in s kakršno mero merite,
s tako se vam bo odmerilo.*

Saša. Mali Saša. Ležal je na telesu svoje matere natančno tako, kot je videl ležati druge. Grebel je s tenkimi ročicami v belo meso, drezal s krivimi nožicami in grizel z mlečnimi zobmi. Moj mali Saša. Tresla se je od smeha, ga prižela na prsa, njegova mati. Vedel je, kaj dela, mali Saša, ni mu bilo prav, da skozi priprta vrata silijo v hišo gospodje, govori čudne besede, vdihavajo vonj njenega krila. Držal se je na bokih svoje matere, ji gledal v oči mali Saša. Smejala se je devica.

*Majhno posodo damo v veliko. Obratno ne gre.
Sreča v nesreči in ne narobe.
Kaj je sreča in kaj nesreča?
Velika je človekova nesreča, ko ga tepeta dva.
Sreča v nesreči pa je zanj, če lahko vsaj enega udari.*

Ložam podobni cerkveni stoli so bili polni v črno oblečenih stark. V posodah napolnjenih s peskom so gorela trava sveč. Visoko v mavričnih stelah, na obokanem stropu in po debelih stebrih, so v svatovskih oblačilih čepeli žalostni, lačni in žejni, a vendar čisti v srcu in krotki svetniki.

Dražil ga je vonj kadila, mrmranje sivolasih in lesk marmornatega tlaku. Stal je sredi ladje s povešeno glavo in drgnil z gumijastim podplatom borovih copat po bleščečem podu. Civiljenje je bilo preslabotno, da bi spominjalo na zaviranje avtomobilskih zračnic. Vse je bilo tako nesmiselno slabotno. Njegov glas, ljudje, duhovni.

Potegnil je roke iz žepov, jih upognil v komolcih in zakorakal proti majhnemu oltarju z ikono. Pustil je človeka, da je poljubil lice usmiljenega, skoraj plešastega svetnika, postaranega in utrujenega od slave in dobrih del. Na silki preroka je bil denar. Mali Saša je stegnil roko, se namuznil kot stari kočkar in začel urejati kovance po barvi in velikosti v različne stebričke. Z delom je ravno končal, ko sta se od kdo ve kod znašla zraven njega dva kozava, smrdljiva vajenca. Spogledala sta se kot dva odrasla, zgrabila fanta za rokave in ga zvlekla na svetlo. Tepla sta ga oba hkrati.

Mali Saša je možato molčal, meril od pasu navzdol, od časa do časa nabasal na kozavo brado ali vlažen, spolzek nos. Dobro mu je dela vroča sapa in lepljivo blato, ki je teklo kozavcema iz nosov.

Končno sta ga vrgla čez neko ograjo, mu izpraznila žepe in si razdelila plen. Manjši se je useknil v robec malega Saše, starejši si je poveznil na glavo njegovo modro čepico. Odšla sta kot dva vojaka, mirna in zadovoljna, pravična in stroga.

Zivelo se je nekje na Orientu. V napol crknjenem, smrdčnem mestu, skozi katero je pozimi in poleti z nezmanjšano naglico drvela reka. V zemljo vkopana svetišča tamkajšnjih meščanov so bila ob delavnikih nabito polna. Skozi ogromne izhode teh črnih templjev so prihajali izmučeni in zdolgočaseni ljudje. Na črnih zvonikih, ki so štrleli iz asfaltnih tal, so viseli rdeče beli transparenti. Po končanih mašah so v visokih stolpih zalajali zvočniki in s kulturno-političnim sporedom vedrili bledele vernike.

Narodna garda in plavih nošah je na debelih mulah z ostrimi zvoki piščali krotila razbrzdane koriste in prometnih sredstev. Brezglavemu begu množic v državne stanovanjske rezerve na zaslužen počitek je s solznimi očmi sledil le mali Saša.

Mali Saša. Če je komu padel na tla kovanec, ne da bi ga opazil, se je mali Saša pretvarjal, da ga ne vidi. Za ta denar je kupoval čebulni sladoled in raznobarvne limonade pri uličnih prodajalcih, ki so sredi tistega sonca in prahu, sredi s kaldrmo popločenih ulic pehali svoje cize in vozičke in kriče ponujali svojo robo.

Teta je venomer tožila, kako je življenje drago. Igrala je klavir češke znamke in pela grške šansone. Imela je tolste roke in histeričen sopran. Nosila je rdeče sandale, obesek z napoleoni, pozimi pa tudi spodnje perilo. Enkrat na leto sta šla s teto na inštitut za narodno zdravje. Mali Saša je simuliral hrotaški platfus, zdravnik pa mu je predpisal visoke ortopedske čevlje z dvojnimi jeklenim vložkom.

Mali Saša je ljubil židovsko deklico, ki je vsako popoldne, točno ob štirih, pila kravje mleko in jedla kruh z maslom. Na terasi med cvetličnimi lončki je pletla svoje dolge rdeče lase v ognjeni kiti in pretepala v pisane cunje oblečene pajace in punčke.

Mali Saša ji je nosil papriko, malancane, sadje, jajca, rože, blazine, razno ropotijo in malenkosti, ki jih je odnašal s stojnic, trgovnic, sosednjih vrtov in izmed prekrizanih nog zaspanih kmetov.

Rut ga je kdaj pa kdaj toplo pogledala, stisnila svojo belo, suho ročico v raztrgan žep njegovih hlač, mu šepetala:

»Ti moj ubogi otrok, kako te imam rada...«

Takrat se je ponavadi zjokal tako močno, da so se vsi čudili, koliko solz premore.

Konji so razgetali, možje v širokih klobukih so se smehljali, dekleta so se igrala v plitkem morju, krilati levi so obstali v okamenelih podobah, črn orjak je vzdignil bleščeče belo bodalo.

Rusi imajo boljše atomske bombe. Rakete in satelite, astronave in pse, slike v časopisih, Poljake, Madžare, Nemce, Kubance, tovariše, lepšo prihodnost, matere in očete, padle in zatirane, človeške ljudi, zmage, pokopališča, bogokletstva, funkcionarje, mir

in blaginjo, klovne in prostitutke, mehanizacijo, avtomatizacijo, pesmi, medicino, naravo, ustanovno listino ZN, vse imajo na svoji strani.

Potem so se vsi skupaj zavrteli v rdečem vinu, v brušenih kozarcih, v barvi Sašinih oči. Njihovi obrisi so zdijali v norem ritmu palminih okončin in v pijanem, zibajočem se prostoru teptali ostanke bežeče svetlobe.

Mali Saša je dal povelje in padli so prvi strelj. Vrisk je odmeval po gostišču, velikem za tri kotline, se odbijal odvisokih skalnatih bregov, dolbel kosti kot ledeni piš, razbijal zavest, rezal kri, budil mrtve lutke, da so se resnično vrtinčile kot lajanja razbesnelih psov, kot rjovenja topov, kot grožnje divjaških bobnov. Gostišče, veliko za tri kotline, je zarajalo v mrtvaškem plesu, veselem in hrupnem. Funkcionarji in prostitutke, starke in Kubanci, Rusi in astronauti, Avseniki in grobarji, sloni in piloti, opice in vrtnarji so povaljani v krvi igrali igro z lastnimi glavami, obrcanji, podplutimi, raztrganimi kot žoge iz cunj in zelja. Ciganske fanfare, grmenje samokresov, hlipanje živih in rjovenje mrtvih je razneslo gostišče, veliko za tri kotline in naraslo srce malega Saše.

Mali Saša je ležal na razbeljeni terasi in gladil svojo trebušno bradavico. Nenadoma je začutil topo bolečino. Obšla ga je rahla slabost, zvrtilo se mu je v glavi, šlo mu je na bruhanje, zasrbelo ga je po vsem telesu.

Beli, rumeni in rdeči mozolji, razdraženi in otrpli, so se skušali odlučiti, odtrgati, izpuliti iz modro vijoličaste kože malega Saše. Podkožno gomizljanje je postajalo čedalje burnejše, mrgolenje čedalje silovitejše, pulsu podobni utripi naraščajočih mozoljev so razburkali pekočo mehko površino telesa, da je vzvalovala kot vretje polente. Mali Saša je zasedil svoje nohte v to nezno mravljinčenje in trgal s sebe cele plahte brezbarvne kože in tenke plasti lege mesa. Iz tesno nakopičenih, brezkrvnih, jamam podobnih ran so gomazeli kot skuta beli črvi. Čutil je, kako se izvijajo iz kosti in mesa kot tesno priti vijaki in po teži njihovih podolgovatih trupel je vedel, da štrlijo daleč ven.

Stisnil je svoje skoraj prozorne veke in preklinjal svoje telo svoj prostor, svoj čas.

Mali Saša. Ležal je kot ponavadi. Ležal je v svoji celici. Ležal je, ker je ubil mizarskega pomočnika. Tistega, ki je smrčal.

Zivljenje malega Saše je bilo bedno, ničvredno. Človek pa je smrčal. Govori se, da je mizarjeva ženska na sodišču jokala. Sporočili so mu, da ga bodo ob zori ustrelili.

Sporočili so mu, da ga bodo ob zori ustrelili. Kako neki naj prijetno preživi te urice, ki mu še ostanejo od življenja?

Ole, ole

ole!

V sosednji celici je po zadnji želji njegovega kolege na ves glas igrala muzika.

Mali Saša: Gospod ječar!

Ječar: Zelite, prosim?

Mali Saša: V sosednji celici igra gramofon.

Ječar: Orkester, gospod!

Mali Saša: A tako. Dobro veste, da ne prenesem obšenega hrupa. Mimo tega bi rad zaspal. Čas za počitek je že. Ukrepite vse potrebno, da se s tem dandajem preneha.

Ječar: Na žalost, vam ne morem ustreči. Gospod v sosednji celici je morilec. Ob zori bo ustreljen. Njegov zadnja želja je bila poslušati glasbo. Čudno. Vendar je uprava jetnišnice navzlic temu z razumevanjem ugodila njegovi poslednji želji.

Mali Saša: Prenumno...! Hišni red določa, da mora biti po 19. uri v stavbi mir.

Ječar: Poslednja želja obsojenega je izjemen primer, ki ga je uprava dolžna upoštevati.

Mali Saša: Tudi jaz imam svojo poslednjo željo, ki jo je uprava prav tako dolžna upoštevati, in to je, da ta prekleta godba preneha.

Ječar: Obvestil bom predstojnika. (Premor)

Predstojnik: Dober večer želim.

Mali Saša: Tudi jaz sem morilec!

Predstojnik: Že dobro, mali Saša. Obvestili so me o vsem. Povem vam čisto na kratko: v tej hiši se ne držimo reda in zakonov kot pijani plota, temveč ravnamo po zrelem premisleku. Tudi za vas bi bilo bolje, če bi tako ravnali. Konec koncev vam poslušanje plesne glasbe le ne more škoditi.

Mali Saša: Ampak gospod predstojnik! Razumite vendar, da moram jutri že zarana vstati! Ne morete si misliti, kako kvarno vpliva neprespana noč na moje razpoloženje! Vidite, jaz nikakor ne želim oditi na morišče čemern in zdolgočasen, mačkast in neprepan, kot je to v navadi pri morilcih.

Predstojnik: Ne razumem vas, mladi mož; popolnoma naravno se mi zdi, da človek svoje zadnje trenutke posveti razmišljanju, spominom, samemu sebi in — čeravno nisem mistik — načrtom za morebitno novo, drugačno življenje. Vi pa tako zagrizeno, nepričadeto in neodgovorno mislite samo na spanec, mir in ugodje, da se mi studite! Studite! Vaši zahtevi žal ne morem ugoditi. Razumeli boste, da je popolnoma iluzorno pričakovati od nas, da ustrezemo vsem zločincem tega sveta. Tu pa tam, v določenih okoliščinah, že pogledamo skozi prste temu ali onemu, toda praviloma so predpisi tu zato, da jih upoštevamo! Lahko noč.

Mali Saša: Samo trenutek, gospod predstojnik. Samo trenutek, da polumim in zakurim oguljeno in zamaščeno pohištvo svoje celice, da vas potegnem na to stran rešetk. Samo trenutek, da vas raztrgam z zobmi, vas požrem še toplega in živega, vam izsesam po-

kvarjeno, strupeno kri, pohrustam trhle kosti, prežvečim stekle oči in se poščijem na ostanke kože, kocin in notranjih organov, ki jih noben šakal te pušča ne bi obvohal.

Samo trenutek, gospod predstojnik! Potrpite, da izvedemo to malo gostijo in razvedrmo od klistiranja in plesne glasbe napihnjene morilce. Nisem mistik, gospod predstojnik, a v tem kratkem življenju se mnašel dovolj časa, da se pozabavam s samim seboj, z vami in z načrti za morebitno novo prihodnost.

(Mali Saša izčrpan pade na betonski pod celice. Gospod predstojnik se nekaj časa smehlja, nato si prižge cigareto. Sliši se odmev njegovih korakov po dolgih hodnikih jetnišnice. Orkester v sosednji celici znova zaigra s podvojeno močjo.

Ole!)

TOMAŽ ŠALAMUN MONTANARA

I.

Drobci sami drobci
v sneg pogrezač se
lopat v zemlji cestah
travah in gorah
otoke svojega spomina
pokoplji z lavo
pregazi ptice utrujene
Bil si preden si bil
zakaj veter ki se vrne se vrne mrtev
in kamen ki je pil svetlobo se ne spominja
in laž je da teče reka v morje
in laž da listje
utrujeno od sonca pade na zemljo
prevara sonce
prevara da se stapljaš z drugimi telesi
prevara v stvarih
vse pada v prazen mrtev prostor
Bil si preden si bil
iskal v ljudeh bogovih in stvarih
lesk v očeh utrujene čeljusti
Kaj je to rediranje jekla
Kaj je to prediranje jekla

II.

Zgoraj na gmajni stal si
vrtel med prsti gore ceste in nebo
pretrd za hrepenenje
mehak za smrt
kamen ostane
ostane sled
na hrbtu zleknjen
s stopali se igraš Simonides
zastonj si ljubil veter
iz peska bo prišel
iz peska
prerok sveta
otekli jezik večnosti
do popka mu visi
utripa kot nihalo ur
odrešen živih
zaprt za bit stvari
parce mihi Domine quia Dalmata sum
kristjan ali mornar
ta zatrapan v boga
ta v bela stegna žensk
vijolice ah vijolice
spomin srka vetrove
kaič na boku
prepereli les
in dolgo dolgo tuljenje siren
Montanara
Montanara

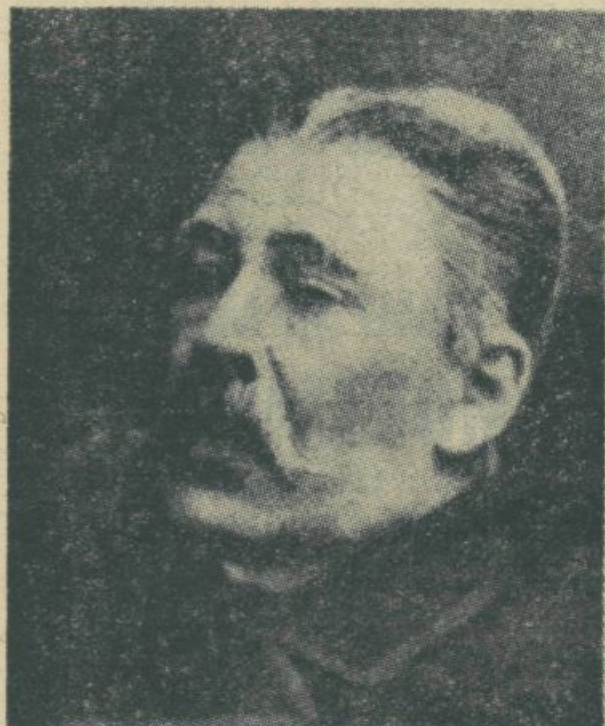
III.

Najprej kopljejo velike jame
potem se utrudijo
zakaj kraljestvo božje pride po smrti
izkop zmanjšujejo
ne ljubi se jim več
zakaj kraljestvo božje pride po smrti
potem vzamejo zlate nožke
in režejo počasi
tudi počivati morajo
zakaj ljudje so verjetno
kot mi
nato se še igrajo
gravirajo tu pa tam še kakšen rez
sicer pa v glavnem gladijo
barvajo z lepimi barvami

In čisto na koncu te pomočijo v lai.
DA SE SVETIS
DA SI LEP

zakaj kraljestvo božje pride po smrti

konstantin sergejevič stanislavski pozira na vprašanja tribune

Katera kultura vam je najbolj
zoprna?

mera za mero

Kaj menite o viziji teatra, kakor
jo zagovarja Josip Vidmar?

Kaj bi v imenu repertoarne do-
slednosti predlagali MGL namesto
Mary, Mary? Nekaj aktualnega
in ljudskega, vsekakor...

Kako bi bila videti idejna sinte-
za Bojana Štiha in Josipa Vidmarja?

mera za mero

In kaj menite o slovenski re-
vialni situaciji?

Kakšen repertoar bi svetovali
ljubljskim gledališčem?

Kje je izhod (po vašem mnenju)
iz nastale krize?

Odgovor na poskus ekskomunikacije

Zal, moram ugotoviti, da tovariš Celik v članku Poskus ekskomunikacije ni pokazal iskrene želje za razrešitev načete problematike, ki sem jo hotel odpreti s svojo polemiko.

1. Že v prvem odstavku poskuša avtor odvrti pozornost bralcev, da poče, da je v prvem članku izražal SVOJE mišljenje. Namig je nepotreben, ker sem tudi sam izražal (in to pišem s polno odgovornostjo in iskrenostjo!) SVOJE mišljenje, tovar. Celik! V listu s takšno kritično in ustvarjalno usmeritvijo, kot je Tribuna, katere pogoj je individualno odgovornost za izražena stališča, je nepotrebno posebej se sklicevati na lastno mnenje!

2. V nadaljevanju me Pavle Celik uvrsti med »posameznike, ki najmanj prispevajo k vsebini Tribune«, oziroma se oglašajo, kadar ni nekaj v skladu z njihovo »konvencionalno modrostjo« (?!). Postavi se mi kopica vprašanj: Ali misli člankar, da bo s takšno metodo zavračanja omogočil, da se bodo na mednarodni strani pojavljali prispevki novih avtorjev? Ali polemika na mednarodni strani ni dobrodošla, ker vem, da uredništvo Tribune ni tega mnenja? Ali lahko piše polemiko samo stalni (oz. stalnejši) sodelavec, oziroma tisti, ki se bo obvezal, da bo od polemičnega članka naprej stalno sodeloval v Tribuni (ali ne gre tukaj za »konvencionalno modrost«)? V pojasnilo avtorju še to: v Tribuni sem objavil dva prispevka, ki pa nista bila kritiki na članke v njej...

S tem označujem tretji, kakor tudi zadnji odstavek kot splošno priznana, ne vem pa, zakaj ju je naprtil meni. Morda se motim, če trdim, da je bil moj članek

prvi polemični zapis (ali vsaj med prvenci) na tej strani. Zato bi zaslužil objektivno, ne pa do subjektivne volje odvisno reagiranje »reševanja ugleda« (k temu priznam, je v določeni meri pripomogla moja preostala primerjava z »Glasom Amerike«). Da pa se je polemika razvila na članek, objavljen v tem listu, ni nerazumljivo, saj podobnih razprav in dialogov (na mednarodnem področju) v študentskih organiziranih oblikah dejavnosti ni ravno mnogo.

3. Kaj sem pod »zahodnim časopisjem« razumel, vemo Celik in bralci prav dobro; jasno, da nisem pod to oznako »zmela« vsa napredna komunikacijska sredstva iz zahodnih držav. Znano je, da lahko besedo Zahod pojmujejo v njenem širšem pa tudi v ožjem ideološko-političnem pomenu.

4. Tokrat jaz vprašam tovar. Celika, kje je v mojem članku prebral posplošeno izjavo, da sem zaskrbljen nad »dezorientacijo in enostranostjo« na mednarodni strani? Izrazil sem zaskrbljenost le nad metodo njegovega članka, ki je neadekvatna kompleksu protislovnih političnih dogajanj v Kongu.

5. Ne vem (?) zakaj se člankar »boji« oziroma noče obsoditi tudi vodstva klubov OZN? Postavlja se namreč na splošno znan »aktivističen« izgovor nekaterih naših vodstev, ki opirajo svoje izgovore na »nezainteresiranost in neadekvatnost samih študentov«, in si s tem umijejo roke.

6. Ali je bilo jemanje talcev zgrešena taktična poteza, tovar. Celik v obeh člankih ni dokazal, čeprav pozitivno odgovarja na to vprašanje. Za kakšno taktično

potezo je v bistvu šlo? Šlo je za obliko psihološkega pritiska na zahodne vlade, da bi prenehale podpirati nepopularnega Combeja. Ne gre tudi spregledati, da so že sama pogajanja v Nairobiju (z ameriškim ambasadorjem!) predstavljala dejansko priznanje obstoja revolucionarnega gibanja (izraz uporniki, ki ga naš dnevni tisk in tovar. Celik uporabljajo, po mojem mnenju ne ustreza jugoslovanskim konceptom v odnosu do protimperialističnih sil na svetu!) Prekinitev pogajanj pa svet tudi ni pozabil! In intervencija? Končno je res, da je ni mogoče gledati izolirano; Zahod je bil že pred intervencijo trdno »zasidran« v Kongu. Intervencija je potrebna torej gledati le kot na razširitev vpliva do katerega bi slej ko prej prišlo.

Rudi Rizman

Popravek

V članku »Zapis ob dopisu«, ki je bil objavljen v Tribuni 16. decembra letos na mednarodni strani, je prišlo do napake. Izpuščene so namreč bile nekatere vrstice, kar je vsebino delno zmanjšalo. Na koncu tretjega odstavka se originalen tekst glasi:

Ob analiziranju dejstva, da so samo starejši ljudje lahko obiskali sorodnike v zahodnem delu Berlina, bi nujno morali odgovoriti na vzoke za betonski zid, ki loči kapitalistično državo od socialistične. Vzrok je predvsem ekonomski: vzhodno-nemški državljani so bežali na zahod zato, ker je tam višji standard. Ob tem pa bi lahko zašli na stransko pot, če ne bi upoštevali tuje pomoči ZR Nemčiji, ki je odplačala 35 mark vojne odškodnine na prebivalca, kar je 100-krat manj, kot je odplačala DR Nemčija; so pa še drugi razlogi!

Prosimo bralce, da nam to napako oprostite.

Reforme v sistemu pouka v Burmi

Casopis »Youth and freedom«, ki ga izdaja institut za mednarodna mladinska vprašanja v New Yorku, piše, da so v Burmi v teku radikalne reforme v sistemu univerzitetnega pouka.

Na seminarju, ki je bil v Rangunju, je več govornikov poudarilo, da »koncepti«: prosveta zaradi prosvete ne odgovarja več duhu današnjega časa, zato ker je takšno pojmovanje koristilo interesom kolonialistov. V času, ko revolucionarni svet teži k likvidaciji kapitalizma in k planskemu upravljanju gospodarstva v Burmi, je bistveno, da sistem prosvete, ki je veljal za čas kolonializma, doživi popolno spremembo.

V poročilih petih komisij katerih naloga je bila, da proučijo specifična vprašanja reforme sistema univerzitetnega pouka, je poudarjena potreba po uvedbi burmanskega jezika kot glavnega jezika pri univerzitetnem pouku.

Poleg tega so poudarili zahtevo, da se da prioriteta strokovni in znanstveni vzgoji ter se pospeši raziskovanje na tistih področjih, ki bodo pripomogla pri graditvi novih socialističnih družbenih odnosov v Burmi; da se študentje vzgajajo v duhu ljubezni do dela; treba je zboljšati nivo izobrazbe delovnih ljudi v Burmi.

Demonstracije norveških študentov

Norveški študentje so organizirali v začetku decembra v Oslu demonstracije proti španskemu diktatorju generalu Francu.

Študentje, ki so predstavljali različne organizacije, so se zbrali pred poslopjem španskega veleposlaništva v Oslu in vzklikali gesla proti sedanjemu režimu v Spaniji. Visokošolci so nosili transparente, na katerih je pisalo »Franco — morilec«. Španski ambasador je skozi okno svoje rezidence gledal, kako dogoreva lutka, ki je predstavljala šefa njegove države — generala Franca.

Policija je izdala sporočilo, da ni dala dovoljenja za demonstracije, toda demonstrantov niso zapirali.

Kriza na univerzi v Melbourneu

Univerza v Melbourneu (Avstralija) nima dovolj sredstev in njen deficit bo, kot pričakujejo, znašal okoli 378.000 funtov. Univerza ne prejema dovolj denarja, da bi izgradila nove predavalnice, kar je nujno z ozirom na to, da se število študentov stalno veča.

Casopis »Target« piše, da je pomanjkanje pogojev za normalni potek predavanj posebno kritično na strojni tehnološki in arhitektonski fakulteti. Zaradi vse večjega števila študentov in pomanjkanja predavateljev so predavalnice prepolne in mnogi študentje so prisiljeni, da predavanja spremljajo sede na podu. Kot posledica tega je skoraj popolno pomanjkanje stikov med študenti in profesorji.

KOMENTARJI

Moderni „soldati“ v Kongu

Prav zadnje mesece smo pričali svojstvenemu dogodu v procesu dekolonizacije na svetu. Tu mislim na kongoško krizo. Combe se namreč drži na oblasti prav s pomočjo tujih plačancev. Te vojake v pravem pomenu besede zbirajo posebni uradi v Evropi, Afriki in Latinski Ameriki.

Tisti Kubanci, ki so se v ZDA pripravljali na oboroženo invazijo proti Castrovi vladi, so bili takoj pripravljeni na odhod v Afriko. Isti ljudje, ki so prišli v nasprotje z revolucijo v svoji domovini, so postali po nujni logiki političnega dogajanja tudi nasprotniki osvobodilnih prizadevanj v tej afriški državi. Ker jih ZDA niso mogle uporabiti na karibskem področju, so te emigrante kar z veseljem poslale v Kongo, kjer so tudi ogroženi ameriški dolarški interesi. Skratka, niso jih zamenjvali na svojih vojaških poligonih, saj se je pokazalo, da so rezerva vsakršnega »antikomunizma«, pa naj bi se pojavil tu ali tam.

Rasistični državi, Južnoafriška republika in Južna Rodezija, sta takoj odgovorili pozitivno na Combejevo ponudbo. Pospešili sta dejavnost birojev, ki zbirajo mezdne vojake za Leopoldville. Državi, ki nasprotujeta svobodni črnskega prebivalstva na svojem teritoriju, sta takoj dali pomoč za krotitev osvobodilnih teženj Afričanov v sosednji deželi. Plačanci iz teh dveh rasističnih trdnjav pa se ne borijo samo

proti upornikom v Kongu, ampak tudi v Angoli in Mozambiku.

Zanimivo je, da leopoldvilski režim zbira najemnike tudi v evropskih deželah. Tu je s tega stališča precej izvežbanega kadra, ki je bil trenutno brez dela. Mislim na razpuščeno nekdanjo francosko tujsko legijo. Mnogi od teh so spet odšli opravljati krvavi posel. Ne gre pa samo za ta lumpenproletariat. Posebni uradi so s svojimi ponudbami pritegnili tudi take mladeniče, ki so bili prepričani, da bodo v Kongu pošteno opravljali svoje delo kot kvalificirana delovna sila, po dobrem zaslužku pa se bodo vrnili domov. Toda po prihodu v Afriko so morali kaj kmalu zamenjati kladivo in klešče z avtomatskim orožjem. Iz delavcev so ti posamezniki morali postati legionarji.

Tako so z vseh vetrov nabrani najemniki postali udarna sila ne samo leopoldvilske vlade, ampak predvsem ameriških, belgijskih in drugih ekonomsko-političnih interesov v tej deželi. Brez njih bi menda Mobutujevi vojaki ne prišli dosti dalj kot samo iz kasarn, kaj šele da bi predstavljali resno silo proti uporniškim enotam.

V zvezi s tem ne moremo govoriti, da so to prostovoljci v pravem pomenu tega izraza. To so mezdni vojaki, ki so za svojega delodajalca obvezani in pripravljeni delati razna opravila.

V času klasičnega kolonializma je na primer francoska vlada imela najemniške vojaške formacije, ki so tvorili razvpito tujsko legijo. Ta je nastopila povsod, kjer so bili v nevarnosti interesi metropole. V Kongu pa se vlada formalno samostojne države spet naslanja na oboroženo moč najemnikov, ki so sestavljeni iz belega prebivalstva. Če ta absurdna situacija povsem jasno kaže, da bi belci namreč, po svojem bistvu lumpenproletarski element, ne opravljajo svojega krvavega posla v interesu Afričanov, ampak v korist nekda-

njih metropol. Vsaka taka akcija pa je obsojena na neuspeh.

Pavle Celik

Študentske demonstracije v ZDA

To, kar se je ta mesec dogajalo na nekaterih ameriških univerzah, daje določene elemente za komentarje, da so akademiki v tej državi prekinili politično pasivnost in se več ali manj jasno vključili v družbene procese doma in celo v tujini.

V začetku letošnjega decembra so visokošolci na kalifornijski univerzi Berkeley začeli stavkati z zahtevo, da jim oblasti dovolijo svobodno politično delovanje na teritoriju vseučilišča. Protestirali so zoper prepoved, da bi zbirali materialna sredstva za pomoč črnskemu prebivalstvu v zvezni državi Mississippi, kjer se je trenutno skoncentriral odpor rasistov proti zakonu o državljskih pravicah. Ko so se torej najnaprednejši slušatelji postavili proti rasističnim zločinom v omenjeni državi, so s tem jasno povedali, da se zavzemajo za popolno uresničitev zakona o enakopravnosti črncev in da v tem pogledu podpirajo prizadevanja zvezne vlade. Toda vlada Kalifornije se s to akcijo univerzitetne mladine ni strinjala, kar posredno kaže na njen odnos do rasističnega problema. Policija je vdrla na vseučilišče in precej grobo postopala s približno osesto aretiranimi demonstranti. Guverner je to opravičil s tem, da nikakor ne more dovoliti anarhije na univerzi. Pri tem

je pozabil omeniti, da mu ne gre za to, če je na fakultetah vse v redu ali ne, ampak da ga zaskrbljuje nepričakovana politizacija precejšnjega kroga študentov. Posebno še potem, ko so kalifornijske visokošolce podprli z moralnim odobravanjem tudi na nekaterih drugih ameriških univerzitetnih centrih.

Zelo verjetno je, da je to angažiranje mladine na enem od perečih notranjepolitičnih vprašanj vplivalo tudi na to, da so študentje povedali svoje stališče do zelo perečega zunanjepolitičnega problema, se pravi, do vojne v Južnem Vietnamu. Dobrih štirinajst dni kasneje, kot so se dogajale omenjene demonstracije v Kaliforniji, je namreč na nekaj ameriških univerzah izbruhnil val protestnih manifestacij do ameriške vloge v južnovietnamski krizi. V tem primeru so se torej distancirali od uradne politike v tej azijski deželi. Izražali so hkrati mišljenje vseh trezno mislečih Američanov. Vse več pristašev ima namreč misel, da je za rešitev tega problema treba iskati diplomatsko in ne vojaško rešitev. Študentje so bili prvi, ki so to stališče množično in jasno povedali, čeprav oni niso avtorji te resnice. Pentagon opravičuje svoje angažiranje v Indokiniji s »komunistično nevarnostjo«. Ta nastop študentov zato pomeni tudi svojevrsno obsodbo antikomunistične histerije najbolj konservativno usmerjenih sil v Ameriki. Te študentske demonstracije nekateri ocenjujejo kot prelomnico v študentskem gibanju te države, drugi pa so bolj skeptični in visokošolcem očitajo precej pozno vključitev v reševanje omenjenih dveh vprašanj. Po mojem mnenju bo treba resnicu iskati nekje v sredini.

So smučarski tečaji namenjeni vsem ali le nekaterim?

Kot že vrsto let prireja komisija za telesno kulturo pri univerzitetnem svetu tudi letos smučarske tečaje za vse fakultete ljubljanske univerze in to pod vodstvom profesorjev telesne vzgoje in izpranih smučarskih vaditeljev. Ker se je v prejšnjih letih pokazalo, da nekateri interni tečaji v okviru posameznih fakultet niso dosegli svojega namena, čeprav so za njih fakultete prispevale precejšna sredstva, je bila komisija za telesno kulturo pri US letos mnenja, naj fakultete ne prirejajo več svojih internih tečajev, razen v primerih, ko bi se ti fakultetni tečaji odvijali pod strokovnim vodstvom profesorjev telesne vzgoje.

Rok prijav za letošnje smučarske tečaje je potekel. Dokončna lista prijavljenih je znana in iz nje lahko razberemo podatke: skupno se je za tečaje prijavilo približno 800 študentov in študentk, medtem ko je komisija za čas od 15. januarja do 28. februarja zagotovila mesta za 850 študentov in to v domovih na Vojškem, Sorici, Mežakli, Vršču in Kranjski gori. Za vsak slučaj, če bi se za tečaje prijavilo še več kandidatov, pa je imela komisija v vsakem tečaju še nekaj dodatnih mest, tako da bi letošnjo zimo v tečajih lahko smučalo skupno največ 1000 študentov.

Zanimivo je, da so za ves mesec februar zasedene vse redne in rezervne kapacitete, medtem ko za mesec januar ni večjega zanimanja, tako da je morala komisija v tem mesecu odpovedati dva tečaja v Kranjski gori. Študentje so se pač ori-

entirali na februar, kar kaže na to, da se dobro zavedajo, da je izpolnitev študijskih pogojev njihova prva dolžnost. Tudi vsi tečaji, ki segajo v drugo polovico februarja, ko bodo fakultete že pričele z rednimi predavanji, so polno zasedeni. Iz tega vidimo, da študentom ni težko žrtvovati nekaj dni predavanj in da to raje store, kot da bi šli smučat januarja, ko je »sezona« študija na višku.

Tečaji bodo letos organizirani tako, da se bodo morali vsi tečajniki ravnati po navodilih, ki jih je komisija za telesno kulturo pri US za to že izdelala. Vsaki nedisciplini bo sledila izključitev iz tečaja. Komisija bo skušala letos še v večji meri kot lani pritegniti v tečaje vse predstavnike fakultetnih komisij za telesno vzgojo in tako zblížiti študente in profesorje.

Kot že lani, se je tudi letos pojavil problem, ki utegne študentom nekaterih fakultet onemogočiti obisk smučarskih tečajev.

Po finančnem planu je bila za izvedbo vseh tečajev potrebna vsota 13 milijonov. Študent sam naj bi prispeval 4000 dinarjev, fakulteta enako vsoto, komisija za telesno kulturo pri US tudi 4 milijone, preostalo razliko pa bi prispevala Zveza študentskih športnih organizacij.

Prispevek študentov je zagotovljen. Komisiji za telesno kulturo pri US in ZOSTK sta si prav tako že zagotovili potrebna sredstva, vprašanje je torej le še vsota, ki naj bi jo prispevale posamezne fakultete.

Stvar bi bila do neke mere razumljiva, če bi za te namene na fakultetah ne bilo denarja, vendar je dejstvo, da so mnoge fakultete v svojih predračunih sredstva v ta namen predvidele. Ta sredstva tudi imajo ter so jih pripravljene dati, medtem ko nekatere fakultete uprave vztrajajo pri tem, da potrebnih sredstev nimajo in postavljajo tako svoje študente v diskriminiran položaj! Naj navedem kot primer fakulteto FAGG, na kateri se je skupno prijavilo 115 študentov in študentk, vendar je fakultetna uprava pripravljena plačati odgovarjajoči znesek 4000 din za vsakega študenta le desetim študentom, ostalim stopetini pa ne!!! Zakaj tako? Zakaj lahko vse ostale fakultete prispevajo za posameznega študenta 4000 din, le FAGG ne? Postavlja se vprašanje, ali fakulteta teh sredstev res ni predvidela ali pa jih je in jih le noče dati.

Ce jih ni, potem je jasno, da so šla vsa priporočila skupščine SR Slovenije, vse razprave o pomembnosti študentske rekreacije, mimo uses odgovornih ljudi v fakultetni upravi.

Ce pomislimo še na dejstvo, da so lanske leto člani ene izmed uprav ljubljanske fakultete, čeprav so vedeli, da je telesna vzgoja študentov že postala družben problem, soglasno izjavili, da pri njih telesna vzgoja ni potrebna, potem pa tudi odklonilen odnos do smučarskih tečajev, potem to lahko razumemo. Pri tem nečemo izključevati možnosti, da je fakulteta sredstva predvidela, vendar jih ni dobila. Kljub temu pa se nam zdi, da tudi, če je bilo tako, leži krivda na njeni strani, kajti vse fakultete financira isti sklad, to je sklad za šolstvo SR Slovenije.

Menimo, da se študentje lahko upravičeno vprašamo, ali je pravično, da bodo študentje ostalih fakultet, ki imajo fakultetne uprave, ki razumejo problem telesne kulture, smučali, medtem ko bodo nekateri študenti morali ostati doma in to prav zaradi fakultetnih uprav, ki ne gredo v korak s časom.

Od smučarskih tečajev nas loči še dober mesec. Se je čas, da fakultete ponovno skrbno pretehtajo vse možnosti, ki ob-

stajajo, in omogočijo udeležbo na smučarskih tečajih vsem študentim.

Ali pa bodo nekateri člani fakultetnih uprav, ki niso pristali telesne vzgoje, šele tedaj, ko bodo dobili v roke rezultate zdravstvenih statistik študentov-diplomantov, ki bodo kmalu na razpolago, in ne bodo niti najmanj zaskrbljujoči, vendar le dejali: »Telesna vzgoja in rekreacija pa res ni nepotrebna!«

T. Z. S. R.

ŠPORTNO SREČANJE Z DIJAKI

Preteklo nedeljo je imel klub kočevskih študentov v novi dvorani v Kočevju športno srečanje s kočevskimi gimnazijci. Študentje so tekmovali v odbojki, košarki in namiznem tenisu, študentke pa so se pomerile z dijakinjami v odbojki. V odbojki so brez težav zmagali študentje z rezultatom 3:1, pri ženskah pa so zmagale dijakinje z 2:0. V začetku je kazalo, da bo tekma med moškima ekipama borbeno in zanimiva, toda polagoma je prešla v ležernost in dijaki niso bili kos razigranim študentom.

V košarki so bili dijaki daleč boljši od študentov in so zmagali z visokim rezultatom 60:33 (31:16). V začetku so se študentje dobro upirali in rezultat se je ves čas menjaval zdaj v korist enih zdaj drugih, toda proti koncu jim je zmanjkalo kondicije, kar je posledica nesistematičnega treniranja.

V namiznem tenisu so zmagali študentje s tesnim rezultatom 5:4. Dvoboj v tej disciplini je bil še najzanimivejši, saj se do zadnje igre ni vedelo, kdo bo zmagoval. Tako se je dvoboj končal neodločeno 2:2. Letos je bilo to športno srečanje med študenti in dijaki prvo te vrste, postalo pa naj bi tradicionalno in kot ena stalnih oblik široko zasnovanega dela kluba kočevskih študentov.

ODNOS MED UNIVERZITETNIM IN JAVNIM ŠPORTOM

Na nedavnem zasedanju FISU (mednarodna zveza za univerzitetni šport) v Londonu so predstavniki zahodnih držav posvetili veliko pozornost razpravi o odnosu med univerzitetnim in javnim športom. Ker so nekatera mišljenja, ki smo jih slišali zanimiva, jih bomo skušali na kratko prikazati.

Najprej se dotaknimo vprašanja organizacije telesne vzgoje na Zahodu in vprašanja izboljšanja telesne sposobnosti študenta. Angleški profesor telesne vzgoje Adamson je nekoč zapisal: »Telesna sposobnost študentov je skoraj enaka oni invalidov.« Zanimivo je, da se večina s tem strinja, čeprav se po statistikah na zahodnih univerzah redno ukvarja s športom celo 60 do 70 odstotkov študentov, kljub temu, da je telesna vzgoja neodvezna. Kljub ugotovitvi Adamsona pa menijo, da je bolje, da ne vsiljujejo športa slabotnim in tistim, ki so načelno proti njemu, ampak naj bi bila njihova naloga izboljšati telesno zmogljivost tistih, ki se s športom že sami ukvarjajo.

Profesorji telesne vzgoje na Zahodu menijo, da je obvezna telesna vzgoja tudi v prvih dveh letnikih nepotrebna, ker se postavlja vprašanje, ali bi to res privedlo študente do tega, da bi nadaljevali s športnim udejstvovanjem tudi v preostalih letih študija. Prevladuje mnenje, da se študenta že spodbuja k športnemu udejstvovanju z organizacijo študentskih športnih iger, ki so po mnenju ameriških strokovnjakov najboljše način organizacije športa na univerzi. Kljub pomislekom proti obvezni vadbi, pa zopet poudarjajo, da je povprečna telesna sposobnost študenta nezadovoljiva. Sprašujejo se, ali ima smisel siliti študenta dve leti k telesni vzgoji, ko stoji po končanem študiju zopet neodločen, ali naj s športom nadaljuje, ali naj mu da za vedno slovo. Tu pa javne športne organizacije ne bi smele zamuditi velike prilike. Vključijo naj jih v svoje tečaje, ki pa imajo kaj malo podobnosti s poukom na univerzi. Menijo, da za športno udejstvovanje tistih, ki so končali študij, ni potrebna posebna organizacija športa, marveč le športne naprave. Pojavlja se velika nevarnost, ker se mnogi zaradi boljših pogojev vključujejo v razne privatne klube in tako so bivši študenti nenaodoma izločeni iz javnega športa. Da bi preprečili to privatiziranje, so pričeli celo nekdanjim študentom nuditi še nadaljnje udejstvovanje na

univerzi, čeprav tudi s tem ločijo nekdanjega študenta od javnega športa. Vedeti namreč moramo, da je na Zahodu razlika med študentskim in javnim športom zelo velika. Menijo, da je to velik sociološki problem, ki ga bodo morali obravnavati vzporedno s problemi javnega zdravstva in medicine.

Tudi pri vprašanju študentskih tekmovalnih stopajo zahodni strokovnjaki specifično stališče. Praksa, da študenti vedno bolj posnemajo mednarodni šport in prireajo univerziade in razna evropska in svetovna tekmovalna študentov, se jim ne zdi posrečena. Menijo, da je treba na univerzi, v njeni organizaciji in članih, najti nekaj novega. Edinstvenost in moč univerzitetnih tekmovalnih sloni na preprostem dejstvu, da nobeno svetovno tekmovalje ne bo pomagalo študentu, da uspešno konča svoj študij. Večina študentov se tega zaveda in nikoli ne preneha svojih uspehov v športu. To svojstvo daje študentskim tekmovaljem njihov poseben značaj in tudi tu lahko iščemo prispevek univerzitetnega športa k javnemu. V isto skupino pa ne moremo uvrščati študente višjih šol za telesno kulturo, kajti za njih ne velja pravilo: »najprej študij — potem šport«, ampak je šport tisti, ki pomeni zanje boljši uspeh pri izpitu. Ti so potem takem profesionalni univerzitetni šport in imajo drugačen odnos do univerze. Na univerziadah so opazili, da se stiki med študenti slabšajo, kjerkoli se je pojavilo večje število študentov VSTK, katerih dnos do športa je drugačen. Navaden študent mora žrtvovati vsako minuto za vadbo, medtem ko ima študent VSTK poleg treninga, ki mu je obenem študij, še veliko prostega časa. Zahodni strokovnjaki so šli celo tako daleč, ker menijo, da je danes spodbujanje poslovnih značilnosti univerzitetnega športa izredno važno, da so priporočili študentom telesno kulturo, da organizirajo svoja lastna tekmovalna in to ne zaradi morda kvalitativnih dosežkov, temveč izključno zaradi drugega odnosa teh študentov do športa.

Velika nevarnost za specifične značilnosti študentskega športa je tudi v javnem športu, ker študenti, ki tekmujejo v slabo organiziranih javnih športnih društvih, prenašajo te slabe lastnosti od njih na univerzitetni šport. Ker naj bi bilo bistvo študentskih tekmovalnih v izmenjavi mnenj med študenti, menijo, naj bi se omejili bolj na prirejanje prijateljskih tekmovalnih med eno in drugo univerzo, ker bo tako manj težav zaradi manj zahtevnih treningov, pa tudi razvoj stikov z inozemskimi študenti bo mnogo boljši.

Prevladuje mnenje, naj univerza ne služi samo svojim študentom, marveč tudi družbi na splošno.

Kot v ostalem velja to tudi za šport. Prispevek, ki ga lahko univerze dodajo javnemu športu, je v veliki meri odvisen od oblike njene organizacije. Pri vsem tem pa je izredno važna tudi iniciativna predavateljev na teh univerzah. Obstajajo dve možnosti: ali naj univerze ustanavljajo oddelke, kjer bi vadili tudi neštudenti, ali pa, da na univerzi vzgajajo le trenerje javnih športnih klubov in tako posredno vplivajo na razvoj javnega športa. Bolj se navdušujejo za drugo možnost s tem, da bi prenašala univerza svoje izkušnje na druge s pomočjo predavanj, razprav, večernih in počitniških tečajev in tiska. Tako naj bi bil univerzitetni šport s svojo specifičnostjo temelj vsega ostalega javnega športa. Zavedati se je treba, da morajo univerzitetni profesorji, saj na univerzi šport prehaja v znanost, svoje izkušnje prenašati na ostale preprostejšje športne delavce. V tem pa naj bi bil glavni prispevek univerzitetnega športa javnemu. Tudi učinki organizacije, aktivnosti športov, šol in tečajev, izboljšanje telesnih dosežkov so zelo pomembni činičelji pri razvoju univerzitetnega športa. Ponekod celo športne prireditelje javnega športa služijo financiranju univerze.

Najvažnejši prispevek, ki ga more dati šport univerzi, je vzgoja študentove osebnosti. Cím ostreje je tekmovalje, tem večja je možnost za vzgojo. Zaradi tega mora imeti šport ne samo široke temelje, ampak tudi visok cilj, ki ga moramo imeti pred očmi. Šport je važno sredstvo za oblikovanje osebnosti, posebno v modernem svetu množične produkcije, in je vredno delati zanj na univerzi in izven nje.

S. Rutar

VEČ POZORNOSTI PROPAGANDI

Mnenje enega diskutantov, da smo v študentskem športu precej zanemarili propagando, je sprožilo nepričakovano živahno razpravo na preteklem plenumu Zveze študentskih športnih organizacij za telesno kulturo. Čeprav so se vsi strinjali, da je vsaka dobra akcija najboljše propagandno sredstvo, so vendar ugotovili, da v večini primerov ni bilo tudi tiste osnovne propagande. Tako je plenum prvič izglasoval sklep, da se pri zvezi ustavi posebna propagandna komisija, ki bo tesno povezana z referenti za propagando po športnih aktivih.

Ob tem plenumu se lahko vprašamo, kaj je mogoče narediti, če se pokaže, da

je nek statut neelastičen ali celo neroden. Ves plenum je bil namreč v resnici dobra skupščina, govorili pa so o plenumu, ker pač statut ZSOTK predvideva, da se skupščina sklicuje vsako drugo leto.

Ker so vsi delegati prejeli poročila, program, predračun in vse ostalo že predhodno, smo po daljšem času prisostvovali plenumu, oziroma skupščini, kjer nas niso dolgočasili s suhoparnimi poročili, temveč smo skoraj vse tri ure prisostvovali, toliko približno je plenum trajal, uspeši razpravi, ki je načela več problemov in dala tudi nekaj pomembnih sklepov. Lahko bi rekli, da je bil plenum res pravi kritičen obračun dela in zelo konstruktiven delovni dogovor za naprej.

Poleg propagande so govorili tudi o nadaljnjem ustanavljanju športnih društev, o fakultetnem financiranju smučarskih tečajev, v vprašanih telesne vzgoje, o nemnožičnosti v ženskem športu. V razpravi, ko so nekateri menili, da je neuspeha nekaterih športnih aktivov kriva nezainteresiranost študentov, je prevladalo mnenje, da je v teh primerih gotovo več krivo vodstvo, kajti če primerjamo najboljše aktiv z najslabšim, je med njima velika razlika, medtem ko pa bi težko trdili, da so na primer študentje medicine bolj zainteresirani za šport, kakor recimo študentje filozofske fakultete. Plenum je med drugim tudi potrdil sklep seminarja na Mežakli, da se pri ZSOTK osnuje posebna komisija, ki se bo skušala pomeniti o vseh problemih študentskega športa s tovarišem rektorjem, športni aktivni po fakultetah pa bi imeli podoben razgovor s svojimi dekanji.

Ob koncu so ZSOTK priključili bivši smučarski klub Olimpija, ki se je preimenoval v Akademik, ker pač pri maticnem društvu zaradi nesorazmernega razdeljevanja sedstev ni mogel več delati, in bo sedaj pod okriljem ZOSTK ponovno pričel z delom. Ker so ugotovili, da dose-danji pravilnik za ligaška tekmovalna ni več ustrezal, je plenum sprejel novega, izdelala pa ga je posebna komisija. ZOSTK bo z januarjem odprla izposojevalnico za smuči, zato so sprejeli tudi pravilnik, po katerem bo delala ta izposojevalnica.

S. F.

Brez tebe, črka P...

(Preprosta pamet, prosto po Salamunu)

Brez tebe, črka P, gre k vragu svet
penis punca
postelja
porod
plenice

Brez tebe, črka P, gre k vragu svet
penez
položaji
plača
premostitev
penzija
pogreb

Brez tebe, črka P, gre k vragu svet
pekel
posmrtnost
parkelj
sv. Peter
papež
popje patri
pridige
posvečenje
paternošter

Brez tebe, črka P, gre k vragu svet
podvoz
palače
pošta
panorama

Brez tebe, črka P, gre k vragu svet
patrioti
partizani
pa ponos
pogum
poštenje
plemenitost

Brez tebe, črka P, gre k vragu svet
pregrehe
prešustva
pocestnice
posilstva
perversije

Brez tebe, črka P, gre k vragu svet
polič
pivo
pelinkovec
pokal
pijanci
brez tebe, črka P, gre k vragu svet.

Brez tebe, črka P, gre k vragu svet
partija
petletni plan
politiku
parole
pomp
brez tebe, črka P, gre k vragu svet.

Brez tebe, črka P, gre k vragu svet
prekrški
pravo
pravde
priče
pravnik
porota
policija
pendrek
brez tebe, črka P, gre k vragu svet.

Brez tebe, črka P, gre k vragu svet
ples
plesalke
plošče
pa Paul Anka
pa poljubi
pa prsi
pa pršut

Brez tebe, črka P, gre k vragu svet
papir
pero
pisanje
poezija proza
plagiati
Prešeren pa Potrč

Brez tebe, črka P, gre k vragu svet
publicistika
polemike
pamfleti
Paša
Perspektive
Perovšek
pa premor
pa Pirjevec
Problemi
pa pokol

Brez tebe, črka P, gre k vragu svet
prekucije
petarde
puči
puške
Povšetova 5
brez tebe, črka P, gre k vragu svet.

Brez tebe, črka P, gre k vragu svet
pa primitivizem
pa pamflet

Kratek oris splošne zgodovine Slovencev

Motto:
Kajn Abia —
Abel Kajna,
kdo je koga,
kdaj in kje...

Ablov dim
h Gospodu piha,
Kajnu nese
ga pri tleh.
Divje gleda
Kajn Abia,
Abel Kajna,
da je greh.
Tolče Kajn,
pada Abel,
tolče Abel,
pada Kajn —
»hej, Slovenie,
himna poje,
»hej, Slovenie —
vekomaj.

J. N.

Komparativni zemljepis

3. KITAJSKA

Jugoslavija in Kitajska ležita bolj proti
koncu pozdravnih govorov sovjetskih dr-
žavnikov.

Na Kitajskem imajo Rumeno morje,
pa tudi pri nas se še kdaj pa kdaj najde
kaka umazana stvar.

Moč Kitajske je v njeni atomski bom-
bi, moč Jugoslavije pa v učinkovitosti nje-
ne predvojaške vzgoje.

Kar se pa drugih geografskih posebnosti tiče, nam manjka avtentičnih virov: Res, da je živel na Kitajskem nekoč sposoben pisatelj, ki je imel namen napisati izčrpen roman o kilometrskem skoku v bodočnost, ki je imel lep načrt opisati pri tem tudi vse sijajne prednosti kolektivne industrije in vsega ostalega in tudi kulture, pa so mu rekli, da mora biti sodoben. Ker pa je sočustvoval z vrabci in nosil beatless frizuro, so mu rekli, naj vendar ne piše brezglavo tako kot ljudje na Zapadu in še celo ne tako kot ljudje v Jugoslaviji.

On pa je imel še vedno resen in trden namen napisati vse tako, kot je videl okoli sebe ali kot se mu je zdelo, da vidi.

Potem so ugotovili, da je nevaren in zdaj piše ditirambe na čast plavanju.

Zakaj sem povedal to zgodbo? — Zato, ker bo za vas nekaj popolnoma novega, presenetljivega in začudenja vrednega.

Cisco Cid

LJUBLJANA — MARIBOR

Ljubljana je že od nekdaj lepo mesto. Vanj prihaja tudi mnogo študentov. Njihove revne občine jim dajejo stipendije, njihovi starši jim pošiljajo apanaže in tako ima Ljubljana izredne lokale, ki poslujejo z dobičkom in občine bajno žive na račun lokalov, pardon, študentov.

Zaradi tega v Ljubljani podirajo cele predele, zidajo palače, ulice pa so tako že vse asfaltirane (razen v revnejših občinah, kar pa nikomur ni nič »mar«).

Stare ljubljanske gospe, ki imajo vsaj malo večja stanovanja, pa lahko celo shajajo ob svojih pokojninah. Ostale slovenske province pa propadajo.

Tudi v Mariboru so se možje zavedli in ugotovili: »Kaj TAM, kaj Metalna, kaj MTT! Naše mesto ima toliko teh »fabrik«, pa žalostno životari. Ljubljana pa jih nima nič, pa kako ji gre!»

In ker posebne vlade in ustreznih sekretariatov mestni možje le niso mogli ustanoviti, so ustanovili vsaj višje šole.

Od takrat je dobil Maribor tudi: restavracijo Center, hotel Slavijo, novi most in modno hišo! Skratka — začena se razcvet mesta ob Dravi. Ezlek in samopostrežna in dancing in bar — vse to je že bolj polno in občine že kar malo lažje dihaajo.

Ampak Mariborčani se v osemnajstih do dvajsetih letih najedo svojega mesta.

Tudi se jim zdi, da Maribor le še nima pravih tradicij pri ožemanju študentov. Zato, če le morejo, pobegnejo v Ljubljano. Tam se da lažje zapraviti 30.000 na mesec.

Ljubljancani pa poznajo ljubljanski sistem, po katerem si nekako prisiljen študirati vsako leto na drugi šoli. In tako — se lepo selijo v Maribor.

Iz tega vidite, kako koristno je visoko šolstvo ne samo za občine, ampak tudi za študente!

Mariborčani in Ljubljancani — oboji gredo na pot z velikimi upi. In stare gospe v obeh mestih so vse blažene! In čeprav se naša družbena ureditev tako trudi, da bi se naša ljuba dežela čimprej znebila vseh starih ljudi, se zdi, da se bo nekaj primerkov le lahko ohranilo!

P. S.: V začetku je bilo nekaj ugovorov proti višjim šolam (in še danes je nekaj ljudi proti temu, da bi jih še razširili). Pojavlja se mnenje, da višje šole le niso tako rentabilne. Toda dokazi v tej smeri so prazni, so nič, so dim, so megla! Danes zares lahko študira samo tisti, ki ima denar! Danes ni več tako, kot v stari Avstriji, kjer so včasih lahko študirali celo sinovi kmetov! Kajti socializem pomeni urejeno gospodarstvo (in tudi urejeno šolstvo) in to naj bo vsakomur jasno.

riri

TEZAK POROD — Zda, ko berete te vrstice je (končno!) premiera študentskega kabareta že za nami. Videti je, da je bil porod kompliciran in je bilo potrebno poklicati na pomoč kar preveč dohtarjev in babic. Na plakatu smo opazili prelepljeni datum, ki je obljubil prvo predstavo že za 21. november.

NEKAJ GNILEGA JE V DEZELI... — Tako brzokone menijo nekateri naši »sodelavci«, ki svoje kritične umotvore (najbrž) zaradi zdravstvenih razlogov pošiljajo nepodpisane. Kar žal nam je, da so morali končati v košu, saj bi se zaradi njih in z njimi lahko dobro pogreli.

DOBRI PRIJATELJI — Na razgovoru v Naselju, ko smo premlevali položaj kulturnih revij, so nekateri kulturniki omenili, da so stari in dobri prijatelji z onimi, na katere so v naslednjih trenutkih vsul ogenj in žveplo. Bržkone je šlo prijateljstvo po tej veliki žetki revialnega perila rakom žvižgat.

LE KDO SI UPA? — Mnogim pomembnim možem gospodarstva je jasno, katera pota bi morali ubrati, da bi prišli z njim na zeleno vejo. To v zadnjem času kar precej jasno in glasno razlagajo. Le kdo jim meče polena pod noge, da ne morejo storiti tako, kot najbolj vedo in znajo, saj uživajo zaupanje od spodaj in blagoslov od zgoraj?

TECAJ POSTEVANKE ZA RTV — Nekateri gledalci smo opazili, da nekdo na ljubljanski RTV ne zna več šteti do štiri. Kajti, če bi znal, bi lahko vedel, da so trije četrtki že minili in da je na vrsti četrti četrtak in Mikelcova satira.

PTT ZMORE VSE — Precej bralcev je zanimalo, če ni morda kdo zasegel zadnje številke Tribune, ko je tako dolgo niso dobili. One, ki si žele alarmantnih novic, moramo žal razočarati, saj so le vrli poštarji obdržali večino Tribun pri sebi. Naša uprava namreč ni bila kos revolucionarni spremembi načina plačevanja poštnine. Zastonja smo pa že davno pokopali.

S KONGRESA — V beograjskem Študentu smo zapazili novico, da so bili v Centralni komite ZKJ enoglasno voljeni tudi nekateri predstavniki študentov. Dobili so namreč — en glas.

Vsem študentom ljubljanske univerze, višjih, visokih šol in akademij čestita ob Novem letu, obenem pa jim želi še mnogo uspehov pri nadaljnjem študiju delovni kolektiv tovarne

AVTOMONTAŽA
TOVARNA
KAROSERIJ
LJUBLJANA
CELOVŠKA 180 a

Srečno in uspešno novo leto
1965 vam želi podjetje

PROJEKT NIZKE
GRADNJE

Ljubljana, Parmova 33-III
telefon 32-029

Podjetje izvršuje projektne
naloge za: ceste, mostove,
vodovode, kanalizacije, hidro-
centrale, melioracije, regula-
cije, pristaniške zgradbe, vi-
soke zgradbe.

tribuna

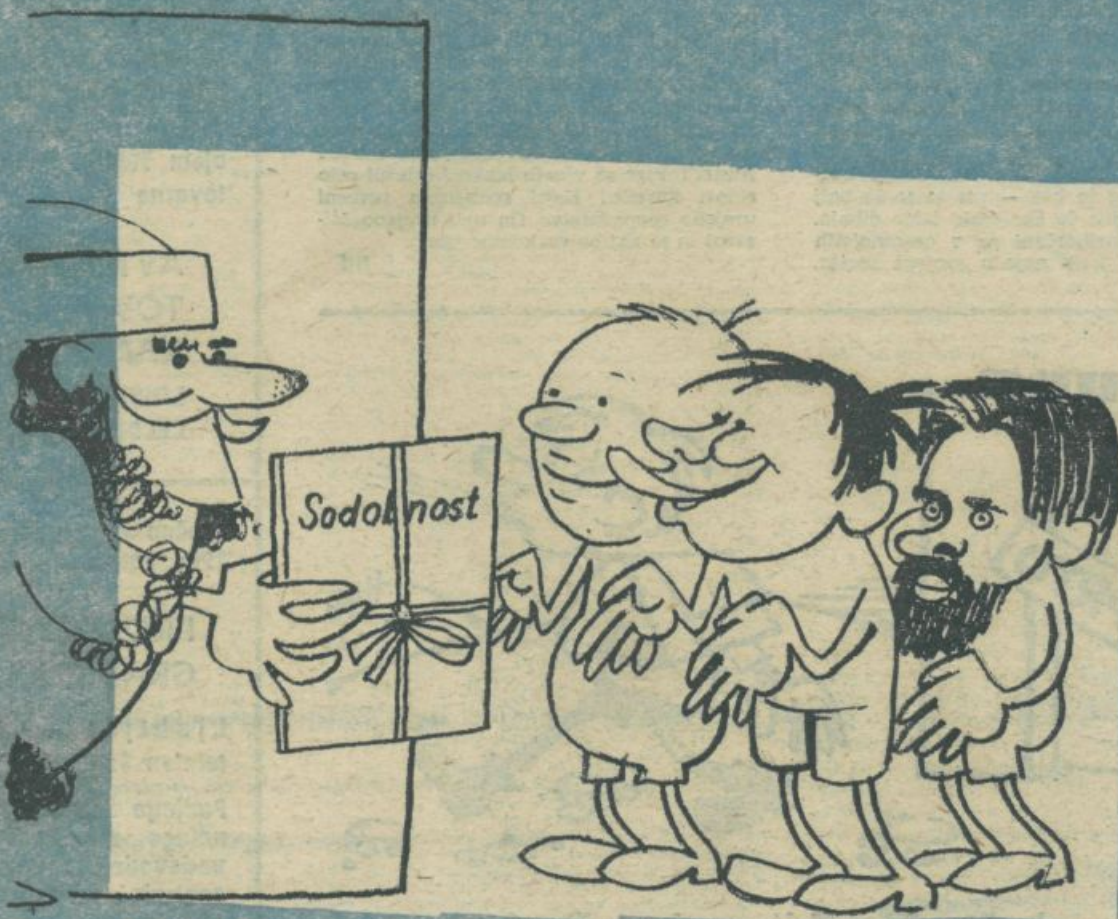

Prihodnja številka Tribune bo izšla v sredo,
13. januarja 1965

NOVOLETNI INTERVJU Z DEDKOM MRAZOM

(Vprašanja postavlja Dušan Jovanović)

- Vprašanje: Ali je kakšna razlika med vami in Josipom Vidmarjem?
- Odgovor: Bistvena. Jaz razveseljujem otroke, on pa politike.
- Vpr.: Kakšne so bile priprave na pred-dedek-mrazovsko dejavnost?
- Odg.: Zvišali smo cene vsem vrstam kurjave.
- Vpr.: Kot negospodarska aktivnost imate verjetno težave z investitorji?
- Odg.: Letos si pomagam skoraj izključno s pokojnino.
- Vpr.: Šušlja se, da se niste udeležili kongresa.
- Odg.: Res je. Čeravno sem prekinil z buržoazno mistično tradicijo, sem še vedno sentimentalni humanist.
- Vpr.: Naštejte mi vsaj enega birokrata!
- Odg.: Ha-ha-ha, ha-ha-ha. Ste pa res posrečeni! V mislih imate verjetno birokratsko težnjo...
- Vpr.: Kaj je to klika?
- Odg.: Kaplja v morje.
- Vpr.: Ali stavite na uspeh reforme visokošolskega študija?
- Odg.: Hvala. Imam že tri srečke za novoletno žrebanje.
- Vpr.: Zakaj berete Tribuno?
- Odg.: Da ne bi shiral od dolgočasja.
- Vpr.: Kaj vam je v slovenskem revialnem tisku najbolj všeč?
- Odg.: Urejen pravni status.
- Vpr.: Imate kakšne težave v samoupravljanju?
- Odg.: S tem pa res ni nobenih preglavic.
- Vpr.: Kakšna je zveza med trinajsto plačo in našim gospodarstvom?
- Odg.: Idejna.
- Vpr.: Ste kdaj razmišljali, kako bi sanirali razmere v kmetijstvu?
- Odg.: Nikar ne podtikajte!
- Vpr.: Vaši idejno-politični problemi?
- Odg.: Niso mi še sprejeli statuta.
- Vpr.: Kdo je odgovoren za porazno stanje v turizmu?
- Odg.: Dušan Pirjevec.
- Vpr.: Zakaj?
- Odg.: Ker je kljub izrecnemu dovoljenju, da lahko kot opazovalec ostane v Vrnjački banji, odpotoval domov.
- Vpr.: Kaj je po vašem mnenju tragično?
- Odg.: Metode.
- Vpr.: Očitajo vam, da ste vulgaren cirkuzant, brez smisla za domačnost in toplino, da primitivno komercializirate in banalizirate plemenito idejo novega leta.
- Odg.: Na to pa še nisem pomislil.
- Vpr.: Kako bi bil videti seznam tistih, ki bi jih, če bi seveda mogli in smeli, letos obdarovali in to s čim?
- Odg.: Tega mi na SZDL še niso sporočili.
- Vpr.: Kako se počutite po tem razgovoru?
- Odg.: Kot na pol ukinjen.
- Vpr.: Smernice za prihodnje leto?
- Odg.: Upam, da bo nastopila vsaj relativna odjuga. Po takšnem mrazu se celo jaz, ki sem za mraz, tresem od mraza.

19...

